

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra správního práva a správní vědy

**Právní úprava nakládání s odpady
v kontextu cirkulární ekonomiky**

Diplomová práce

Legal regulation of waste management in the context of circular economy

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Michal Sobotka, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Žaneta Svatošová

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 14. 3. 2022

Bc. Žaneta Svatošová

Poděkování

Mé poděkování bych ráda věnovala JUDr. Michalu Sobotkovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi při zpracování diplomové práce věnoval. V neposlední řadě starostce obce Řisuty Jitce Ryšavé za její ochotu, nadšení a množství informací, které mi pro vypracování praktické části předala.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá právní úpravou nakládání s odpady v kontextu cirkulární ekonomiky. Aktuálnost této práce vychází z legislativy na mezinárodní, unijní a vnitrostátní úrovni. Ve své teoretické části popisuje historii a vysvětluje pojem cirkulární ekonomiky, zmiňuje její kritiku, uvádí příklady v České republice a ve světě a v neposlední řadě rozpracovává mezinárodní, unijní a vnitrostátní právní úpravu odpadového hospodářství v kontextu cirkulární ekonomiky. Na teoretickou část je navázána praktická část, která prostřednictvím kvalitativního výzkumu, analyzuje a hodnotí naplnění právní úpravy a postoj k oběhovému hospodářství v obci Řisuty. Kvantitativní výzkum poskytuje hodnocení odpadového hospodářství v obci jako zpětnou vazbu od obyvatel.

KLÍČOVÁ SLOVA

cirkulární ekonomika, oběhové hospodářství, odpadové hospodářství, odpad, komunální odpad, třídění odpadu, obec Řisuty

ANNOTATION

The master thesis deals with the legal regulation of waste management in the context of circular economy. The time accuracy of this work is based on legislation at international, EU and national scale. The theoretical part describes the history and explains the concept of circular economy, mentions criticism, gives examples in the Czech Republic and in the world and finally elaborates the international, EU and national legislation on waste management in the context of circular economy. The theoretical part is followed by a practical part, which analyses and evaluates the implementation of the legislation and the attitude towards circular economy in the municipality of Řisuty through qualitative research. The quantitative research provides an evaluation of waste management in the municipality as feedback from the residents.

KEYWORDS

circular economy, circle economy, waste management, waste, municipal waste, waste separation, municipality of Řisuty

OBSAH

1 ÚVOD.....	8
2 TEORETICKÁ ČÁST.....	9
2.1 Cirkulární ekonomika.....	9
2.1.1 Historie.....	9
2.1.2 Pojem.....	12
2.1.3 Kritika.....	14
2.1.4 Cirkulární ekonomika v České republice.....	16
2.1.5 Cirkulární ekonomika ve světě.....	23
2.2 Mezinárodní smlouvy a cirkulární ekonomika.....	28
2.3 Legislativa Evropské unie a cirkulární ekonomika.....	31
2.3.1 Obecně o legislativě EU.....	31
2.3.2 Primární právo a cirkulární ekonomika.....	31
2.3.3 Akční programy.....	33
2.3.4 Uzavření cyklu – akční plán pro oběhové hospodářství.....	35
2.3.5 Směrnice 2018/851, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech.....	38
2.3.6 Směrnice 2018/850, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů.....	41
2.3.7 Směrnice 2018/852, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech.....	43
2.3.8 Směrnice 2018/849.....	45
2.3.9 Směrnice 2019/904 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí.....	48
2.3.10 Nový akční plán pro oběhové hospodářství.....	50

2.4 Legislativa České republiky a cirkulární ekonomika	53
2.4.1 Principy právní úpravy.....	53
2.4.2 Vývoj odpadové legislativy	54
2.4.3 Platná legislativa upravující odpadové hospodářství	55
2.4.4 Zákon č. 541/2020 Sb. o odpadech	56
2.4.5 Vyhláška č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů.....	69
2.4.6 Vyhláška č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady.....	70
2.4.7 Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích	70
2.4.8 Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností	72
2.4.9 Vyhláška č. 345/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s vozidly s ukončenou životností.....	88
2.4.10 Vyhláška č. 16/2022 Sb., o podrobnostech nakládání s některými výrobky s ukončenou životností	88
2.4.11 Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů.....	88
2.4.12 Vyhláška č. 30/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obalech	93
2.4.13 Vládní návrh zákona o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí	93
3 PRAKTICKÁ ČÁST	97
3.1 Cíl výzkumu	97
3.1.1 Kvalitativní výzkum.....	97
3.1.2 Kvantitativní výzkum	98
3.2 Metody využití pro výzkum	99
3.2.1 Kvalitativní výzkum.....	99
3.2.2 Kvantitativní výzkum	99

3.3 Charakteristika výzkumného vzorku	100
3.3.1 Kvalitativní výzkum.....	100
3.3.2 Kvantitativní výzkum	100
3.4 Průběh šetření	101
3.4.1 Kvalitativní výzkum.....	101
3.4.2 Kvantitativní výzkum	101
3.5 Analýza a interpretace získaných dat	102
3.5.1 Kvalitativní výzkum.....	102
3.5.2 Kvantitativní výzkum	105
3.6 Závěr výzkumu	110
3.6.1 Kvalitativní výzkum.....	110
3.6.2 Kvantitativní výzkum	111
4 ZÁVĚR	113
5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	114
6 SEZNAM OBRÁZKŮ	123
7 SEZNAM GRAFŮ.....	123
8 SEZNAM PŘÍLOH.....	124
9 PŘÍLOHY	125

1 ÚVOD

Představme si svět, kde by zdroje byly znovu a znovu použity, kde by miliardy tun odpadu vůbec nevznikly, kde by odpad z jednoho výrobku byl zdrojem pro výrobek další. Představme si svět, kde je naplněna myšlenka cirkulární ekonomiky. Evropská unie a další vyspělé státy světa si uvědomují, že je lineární ekonomika, fungující na principu vytěž – vyrob – spotřebuj – vyhod', neudržitelná. Uvědomují si, že chod společnosti v této rovině ničí planetu a životy lidí, bere cenné a neobnovitelné zdroje a produkuje odpad. Právě odpad je zdrojem budoucnosti. Jestliže hledáme pomoc, která má odvrátit svět od zkázy a přiblížit nás ke klimatické neutralitě, je to bezesporu pomoc s názvem cirkulární ekonomika. V tuto pomoc věří i Evropská unie, která za svou existenci vytvořila nepřeborné množství legislativních aktů zaměřených na pomoc planetě. V roce 2018 vydala balíček oběhového hospodářství, který odstartoval princip cirkulární ekonomiky ve velkém.

Diplomová práce je komplexním přehledem souhrnu myšlenek cirkulární ekonomiky, a jejich převedení do legislativní podoby. Ve své teoretické části, která byla zpracovávána metodou excerptce odborného textu z vědeckých publikací, monografií, časopiseckých a internetových článků, legislativy a webových stránek, popisuje cestu k cirkulární ekonomice, vysvětluje tento pojem, nastavuje kritiku a přináší příklady z praxe v České republice i ve světě. Právní úprava nakládání s odpady v kontextu cirkulární ekonomiky je detailně popsána s ohledem na legislativu mezinárodní, unijní a národní.

Praktická část diplomové práce doplňuje teoretickou část praxí. Empirická část obsahuje kvalitativní a kvantitativní výzkum. Oba výzkumy se navzájem propojují a doplňují. Kvalitativní výzkum analyzuje a hodnotí naplnění právní úpravy, kvalitu odpadového hospodářství a přístup k cirkulární ekonomice na obecní úrovni, v malé obci Řisuty, prostřednictvím polo standardizovaného rozhovoru se starostkou obce. Kvantitativní výzkum, prostřednictvím dotazníku a standardizovaného rozhovoru s obyvateli obce, vytváří zpětnou vazbu, hodnotí a formuje doporučení pro další kroky v odpadovém hospodářství obce Řisuty a mapuje postoj obyvatel k cirkulární ekonomice.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Cirkulární ekonomika

2.1.1 Historie

Samotný pojem se začal užívat v 90. letech 20. století a čerpal z prací Kennetha Bouldinga, Waltera Stahela a Geneviève Reday-Mulveye. Na konci 90. let se cirkulární ekonomika objevila v politickém programu Německa a Švédska a rovněž byla součástí pětiletého plánu z roku 2002 v Číně. Ačkoli se tento termín začal formovat na přelomu 20. a 21. století, samotný princip, který cirkulární ekonomiku charakterizuje, není ničím novým. To jen konzumní společnost a tempo spotřeby způsobily, že jsme na něj zapomněli. Tento princip můžeme sledovat napříč historií. Můžeme konstatovat, že vždy, když bylo cirkulární řešení vhodné a ekonomicky efektivní, přistoupilo se k němu. Již od počátku civilizace bylo využíváno obnovitelných zdrojů energie – v principu kinetické energie – v podobě pohonu pomocí větru či vody. Mementem „předchůdkyně“ cirkulární ekonomiky nám taktéž mohou být zříceniny staveb. Docházelo k „recyklování“ stavebních materiálů, kdy řada staveb byla budována materiály z budov starších. Stavební materiály byly vzácné, drahé, a proto pro velkou část společnosti prakticky nedostupné.¹

V době ekonomického růstu dala společnost přednost lineární ekonomice. V případě lineární ekonomiky je cyklus výrobku započat získáním surovin, následnou výrobou daného produktu, jeho použitím, a na konci životnosti, likvidací, kdy daný výrobek nejčastěji končí na skládkách nebo ve spalovnách odpadu. Lineární ekonomiku chápeme jako jednosměrný proces, ve kterém po použití výrobku, vzniká odpad a následně dochází k jeho odstranění bez jakéhokoli využití.

V takovém případě nedochází k recyklaci ani k jiným soustavným činnostem, které by směřovaly k uzavírání výrobních cyklů. Zdroje pro výrobu jsou čerpány ve stejném tempu, v jakém dochází k produkci. Lineární výrobní řetězec můžeme

¹ KOVACIC, Z., R. STRAND & T. VÖLKER. *The Circular Economy in Europe: Critical Perspectives on Policies and Imaginaries* [online]. London: Routledge, 2019 [cit. 2022-01-14]. ISBN 978-04-290-6102-8. Dostupné z: www.doi.org/10.4324/9780429061028, str. 15.
KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 48-49.

popsat následovně: hodnota dále nevyužitelného odpadu, který vznikne po ukončení životnosti produktu, s připočtením odpadu, který vznikl během užívání výrobku a dalších aspektů, dosahuje obdobné výše jako hodnota materiálů a energií spotřebovaných na produkci, zabalení, skladování, distribuci, prodej a údržbu výrobku. Jestliže je však materiál recyklován a vrácen zpět do produkce, tím je řetězec méně lineární a nabývá více znaků cirkulárního řetězce.

Právě, když si lidé začali uvědomovat neudržitelnost lineární ekonomiky, přišla na řadu ekonomika recyklační, kdy je jedna část výrobku, na konci jeho životnosti, zrecyklována a dále využita, druhá část výrobku končí opět na skládkách nebo ve spalovnách odpadu.

Recyklací rozumíme proces, kdy je odpad zhodnocován do podoby druhotných surovin připravených k využití při další produkci. Řadíme jej mezi nástroje cirkulární ekonomiky. Pro recyklaci je důležité třídění odpadu, díky kterému je recyklační proces zjednodušen a v mnoha případech i technologicky umožněn. Cílem recyklace je ušetřit prvotní suroviny a energii a dále snížit náklady (pokud jsou druhotné suroviny levnější než prvotní) nebo splnit regulační opatření.²

Obrázek 1 Rozdíl mezi lineární, recyklační a cirkulární ekonomikou

Zdroj: http://obhjmck.cz/wp-content/uploads/2020/12/Nastroje_OBH.pdf

² Tamtéž, str. 259-261.

TÓTHOVÁ, Dominika. *Nástroje pro přechod na oběhové hospodářství: informační, motivační a dobrovolné nástroje pro obce a občany*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9749-0, str. 2-3.

Recyklace umožňuje přeměnit odpad na materiál, který lze znovu použít – čili „začíná“ na konci životního cyklu výrobku – na rozdíl od cirkulární ekonomiky, která se vrací zpět na začátek životního cyklu výrobku, řeší potenciální problémy přímo u zdroje, aby v první řadě zabránila vzniku odpadu a znečištění – tím se liší od recyklace. Právě samotná recyklace nebude současným ekologickým výzvám stačit. Podle Světového ekonomického fóra je zabránění vzniku odpadu jedinou realistickou strategií. Ačkoli je recyklace nedílnou součástí cirkulární ekonomiky, musíme pracovat na tom, aby produkty a materiály byly od počátku navrženy jako znovupoužitelné, popř. opravitelné.³

Model lineární ekonomiky vede k velkému množství odpadů. Rovněž postrádá prvky pro vytvoření udržitelného procesu a je postaven na kapitalistickém nakládání se zdroji. Poptávka, nabídka. Vytěžit, vyrobit, vyhodit. Pro tento model platí, že náklady na získání nových vstupních zdrojů jsou ekonomicky výhodnější než náklady na jejich znovuoobnovení. Lineární ekonomika je považována za nákladově efektivní proces. Je jasné, že takto jako společnost nemůžeme nadále pokračovat.⁴

Cirkulární ekonomika nahradila koncepci *Cradle to Grave* (Od kolébky do hrobu), typickou pro lineární ekonomiku, koncepcí *Cradle to Cradle* (Od kolébky ke kolébce). Přístup *Cradle to Grave* počítá s dopady v každé fázi životního cyklu produktu – tedy od vytěžení přírodních zdrojů, přes jejich zpracování, výrobu, transport a užití, až po likvidaci výrobku. Myšlenka, která je ukryta ve slovním obratu *Cradle to Cradle*, naopak spočívá v minimalizaci odpadu, jak v průběhu výrobního řetězce, tak i na jeho konci. Obecně chápe odpad jako materiál, který lze znovu použít.⁵

³ ELLEN MACARTHUR FOUNDATION. *Recycling and the circular economy: what's the difference?* [online]. [cit. 2022-01-14].

Dostupné z: www.ellenmacarthurfoundation.org/articles/recycling-and-the-circular-economy-whats-the-difference

⁴ SEMPLONIUS, Nathalie. *Reuse, Repair, Remanufacture and Recycle, Rethinking the Circular Economic Model. A case study on business park Haskerveen, Heerenveen (The Netherlands)*. Groningen, 2021. PhD Thesis. University of Groningen, Faculty of Spatial Sciences, Research Master Spatial Sciences. Vedoucí práce dr. A.E. Brouwer. Dostupné z: https://frw.studenttheses.ub.rug.nl/3679/1/Master_Thesis_Nathalie_Semplonius.pdf, str. 7.

⁵ KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 57-58.

EEA Glossary [online]. Copenhagen: European Environment Agency, 2022 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: www.eea.europa.eu/help/glossary/eea-glossary/cradle-to-grave

Cirkulární ekonomika, též oběhové hospodářství, má vést k zásadnímu přebudování výrobních systémů, uživatelských a spotřebitelských návyků. Cirkulární ekonomikou chceme předejít vyčerpání přírodních zdrojů a dalšího zhoršení životního prostředí. Hodnota materiálu a samotného produktu je zde zachována co nejdéle, minimalizuje se objem zdrojů a odpadů, a jestliže produkty dospěly ke konci své životnosti, zůstávají jako zdroj v ekonomickém systému a jsou znovu využívány. Veškeré produkty jsou v tomto případě navrženy s ohledem na samotný cyklus – od minimalizace vstupních surovin až k prevenci vzniku odpadů.⁶

2.1.2 Pojem

Vedle pojmu cirkulární ekonomika se taktéž setkáváme s pojmem oběhové hospodářství, který je používán v právních a koncepčních dokumentech Evropské unie, avšak jde o pojem totožný.

Jak již bylo uvedeno výše, zjednodušeně můžeme danou teorii definovat jako způsob náhrady lineárních výrobních řetězců řetězci cyklickými s cílem omezit využívání primárních zdrojů, minimalizovat odpad, který vzniká jak v průběhu výroby, tak i na samém konci řetězce a s cílem navracet materiál zpět do produkce (avšak nemusí jít vždy o stejnou produkci). Klasický lineární řetězec: surovina – výrobek – odpad je nahrazen řetězcem oběhovým: sekundární surovina – výrobek – sekundární surovina. Jde o snížení nákladů nejen při výrobě, ale i v rámci logistiky a dalších odvětví, které souvisí s výrobou.

Za cirkulární ekonomiku též považujeme i postupy v rámci reálných existujících kooperačních vazbách a výrobních řetězcích, které v sobě obsahují vyšší než obvyklou míru cirkularity – například výroba z druhotných surovin, výroba energie z obnovitelných zdrojů. Vyšší míry cirkularity bývá zpravidla dosahováno přirozenými postupy u organických produktů – kompostováním, zkrmením. V případě anorganických materiálů, kdy jde o zpracování energeticky náročné, bývá dosažení cirkularity obtížnější.

Zjednodušeně můžeme říci, že drahé a obtížně získatelné suroviny vedou k posilování principů cirkulární ekonomiky, jelikož získání těchto surovin jako

⁶ MOLDAN, Bedřich. *Životní prostředí v globální perspektivě*. Vydání druhé, doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4967-2, str. 96, 111.

druhotných, představuje nižší náklady, než jaké by byly vynaloženy na surovinu prvotní. Naopak u surovin levných a lehce získatelných je udržení cirkularity obtížné. Neméně významná je též doba užívání produktu. Čím déle je produkt ke svému původnímu účelu užíván, tím více je potlačena potřeba produktu nového.⁷

Cirkulární ekonomika je alternativou k lineární ekonomice, v níž se přírodní zdroje těží, využívají a vyhazují. Učí nás recyklaci, zvyšování trvanlivosti produktů, opravám a obnovám, sdílení. Jde o soubor mnoha nápadů a iniciativ. Jednotnou definici je cirkulárnímu směru obtížné přiřadit, jelikož se neustále vyvíjí. Hlavní myšlenkou je však omezení odpadu. Snaží se uzavřít smyčku mezi vstupy a výstupy (princip *close the loop*), snížit potřebu vstupů a zařadit výstupy do ekonomického cyklu zpět jako vstupy. Výstupy nemusejí být vždy využity ke stejnému účelu, především pokud klesá jejich kvalita, jsou recyklovány a použity pro jiné účely. Pro případ, že není možné dalšího využití, mohou být využity jako odpad pro výrobu energie ve spalovnách.⁸

Re-Thinking Progress je synonymem pro cirkulární ekonomiku. Slovní spojení ukrývá myšlenku o přehodnocení a přepracování způsobu jakým naše společnost funguje. Klade si otázku, zda pomocí kreativity a inovací můžeme vybudovat funkční oběhové hospodářství. To je inspirováno životním cyklem v přírodě, kde neexistuje žádná skládka, jen tok materiálu. Odpad jednoho druhu je potravou druhu jiného, energii dodává Slunce, věci rostou, umírají, živiny se bezpečně navrací do půdy. Společnost však převzala lineární přístup, který spotřebovává omezené zdroje a produkuje velké množství odpadů, kdy jde často o odpad toxický. Pokud cyklický model funguje v přírodě, je na společnosti, aby změnila svůj způsob myšlení a přijala oběhové hospodářství.

Nadace Ellen MacArthur popisuje cirkulární ekonomiku jako spojení dvou cyklů – spojení cyklu biologického a technologického. V biologickém cyklu navrhuje vyrábět produkty pouze s biologicky rozložitelnými komponenty. V případě biologicky nerozložitelných materiálů jde o přehodnocení způsobu, jak

⁷ KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 256, 260.

⁸ KOVACIC, Z., R. STRAND & T. VÖLKER. *The Circular Economy in Europe: Critical Perspectives on Policies and Imaginaries* [online]. London: Routledge, 2019 [cit. 2022-01-14]. ISBN 978-04-290-6102-8. Dostupné z: www.doi.org/10.4324/9780429061028, str. 6, 19.

materiály recyklovat (např. cenné kovy, slitiny), aby zachovaly svou kvalitu, daly se rozebrat a regenerovat. Dnešní zboží by se stalo zdrojem zítřka. Produkty by byly navrženy tak, aby se vracely k jejich výrobcům. Technologické materiály by byly znovu užity, biologické části zkompostovány. Nesmíme opomenout, že by tyto cirkulární produkty byly vyráběny a přepravovány prostřednictvím obnovitelné energie. *Re-Thinking Progress* však nebude fungovat, pokud půjde o jeden produkt. Jde o propojení celé společnosti.⁹

Podle studie, která byla zveřejněna v publikaci *Circularity Gap Report 2021*, je oběhové hospodářství jednou z hlavních cest, jak se dostat z klimatické krize. Studie uvádí, že převážnou část emisí skleníkových plynů (až 70 %) tvoří manipulace s materiálem a jeho použití. Právě uplatněním cirkulárních strategií můžeme snížit nadměrnou spotřebu spolu s emisemi skleníkových plynů.

Oběhové hospodářství zajišťuje, že s menším vstupem materiálu a nižšími emisemi, můžeme stále dodávat stejný, ne-li lepší výstup. Sto miliard tun materiálu vstupuje každoročně do globální ekonomiky. Tyto materiály projdou naší ekonomikou a umožňují nám pokračovat v lineárním způsobu života. V současné době je svět pouze z 8,6 % cirkulární, a pro to, aby do roku 2032 byly naplněny emisní cíle, bude potřeba cirkularitu ještě zdvojnásobit (studie uvádí o další 8,4 % na 17 %). Avšak současný trend je oproti předchozím rokům spíše klesající (v roce 2019 to bylo 9,1 %). S využitím chytrých strategií a snížením spotřeby materiálů má oběhové hospodářství možnost snížit globální emise skleníkových plynů o 39 % a snížit využívání původních zdrojů o 28 %.¹⁰

2.1.3 Kritika

Podle kritiky však stoprocentní cirkularita není možná. Kritika uveřejněná v publikacích Giampietra & Funtowicze a Pearce & Turnera argumentuje tím, že je cirkularita z fyzikálního hlediska nemožná – stoprocentní cirkulární řetězec by znamenal popření druhého termodynamického zákona. I cyklické systémy spotřebovávají zdroje a vytvářejí odpady a emise. Pokud má být realizováno

⁹ ELLEN MACARTHUR FOUNDATION. *Explaining the circular economy: Rethink progress* [online]. [cit. 2022-01-15].

Dostupné z: www.ellenmacarthurfoundation.org/videos/explaining-the-circular-economy-rethink-progress

¹⁰ CIRCULARITY GAP REPORTING INITIATIVE, et al. *Circularity gap report 2021*. [online]. Circle Economy, 2021 [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: www.apo.org.au/node/310752

oběhové hospodářství, jeho samotný provoz by vyžadoval přechod k obnovitelné energii.¹¹

V případě další kritiky jde o tvrzení, že cílená snaha o cirkularitu je pouhým plánováním. Podle odborníků se tržní prostředí o cirkularitu – prostřednictvím cen – postará efektivněji. V ekonomickém slova smyslu neexistují vyčerpateľné zdroje, jelikož v určitém okamžiku dosáhne cena vstupního zdroje takové výše, že tento zdroj nebude vyčerpán, ale bude jednoduše nahrazen jiným zdrojem, díky technologickému pokroku.¹²

Rovněž to, jak je odpad vnímán, má vliv na nakládání s ním a na jeho likvidaci. Uvažování o odpadech, jako o zdroji, může paradoxně zvýšit jejich poptávku, než snižovat objemy. Výzkum a postupy oběhového hospodářství se zaměřují spíše na toky vyrobeného zboží než na zásoby, které jsou skladovány v domácnostech, společnostech a infrastrukturách. Budoucí odpad je zde, proto by přístup cirkulární ekonomiky měl vzít v úvahu, jak nakládáme s masivními zásobami.¹³

Vedle této kritiky musíme samozřejmě počítat s opotřebením materiálů, kdy mezi jednotlivými výstupy z produkce a zpětnými vstupy do produkce, vznikne určitá „objemová mezera“. Rovněž budou při výrobě vždy existovat určité energetické ztráty a nesmíme opomenout samotné znehodnocení materiálů. Mezi nevýhody řadíme i výrazně energeticky a finančně náročné technologické postupy při získávání druhotných surovin, kvůli kterým si jejich využití zatím nelze představit. Za cíl tedy prozatím můžeme považovat alespoň to, že by budoucí produkční cykly měly zajistit fyzikálně a chemicky uskutečnitelnou maximální recyklaci surovin.

Lineární technologie si, i přes svou nešetrnost k životnímu prostředí, neudržitelnost a neefektivnost, zachovává postavení na trhu a oběhové technologie se obtížně rozšiřují. Kritici tuto skutečnost spojují s nejistotami, které

¹¹ CORVELLEC, H., A. F. STOWELL & N. JOHANSSON. *Critiques of the circular economy* [online]. Helsingborg: Journal of Industrial Ecology, 2021 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: www.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/jiec.13187, str. 3-5.

¹² KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 37-38, 254-255.

¹³ CORVELLEC, H., A. F. STOWELL & N. JOHANSSON. *Critiques of the circular economy* [online]. Helsingborg: Journal of Industrial Ecology, 2021 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: www.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/jiec.13187, str. 3-5.

se pojí s druhotnými surovinami. Zmiňováno je například: omezení nabídky, nestálost cen, horší kvalita, kontaminace, stárí materiálu. Podle kritiků je obtížné pochopit, proč by měl někdo zájem využívat odpad jako zdroj, namísto fungujících hodnotových řetězců s primárními zdroji.¹⁴

2.1.4 Cirkulární ekonomika v České republice

Evropská unie do budoucna nepočítá s jinou cestou než tou cirkulární. Vlivem toho musí Česká republika uzpůsobovat svůj směr – implementovat směrnice do právního řádu, novelizovat zákony, vydávat nařízení a vyhlášky, vypracovávat strategie a akční plány, ... Cirkulární ekonomika v České republice spadá do gesce Ministerstva životního prostředí. Pro správné zorientování se v dané tematice je státu i společnosti nápomocna nezisková organizace Institut Cirkulární Ekonomiky, z.ú. Téma oběhového hospodářství je v České republice aktuální nejen na státní úrovni, ale i na úrovni komerční. Cirkularita se pro mnoho firem stala „přidanou hodnotou“, díky níž zlepšují své jméno na trhu. Nesmíme opomenout ani jednotlivce, kterým není budoucnost planety lhostejná, a proto myšlenku cirkulární ekonomiky přenesli do svých životů.

Ministerstvo životního prostředí se na cirkularitu v odpadovém hospodářství zaměřuje ve spoustě svých strategiích. Zastřešujícím strategickým dokumentem je Státní politika životního prostředí ČR 2030 s výhledem do 2050, která byla schválena usnesením vlády ČR č. 21 z 11. ledna 2021. Dokument vytyčuje strategické směřování do roku 2030 a dále formuluje vize ideálního stavu k roku 2050. Bere v úvahu ostatní strategické dokumenty na národní, evropské i mezinárodní úrovni, legislativní dokumenty, principy udržitelného rozvoje i predikce extrémních vlivů jakými jsou sociodemografický vývoj, hospodářský vývoj a globální tlaky. Rovněž jsou v daném dokumentu zohledněny výsledky Vyhodnocení Státní politiky životního prostředí ČR 2012-2020 a každoroční hodnocení Zpráv o životním prostředí ČR.¹⁵

¹⁴ KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 37-38, 254-255.

CORVELLEC, H., A. F. STOWELL & N. JOHANSSON. *Critiques of the circular economy* [online]. Helsingborg: Journal of Industrial Ecology, 2021 [cit. 2022-01-20].

Dostupné z: www.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/jiec.13187, str. 3-5.

¹⁵ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Státní politika životního prostředí ČR* [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi

Státní politika životního prostředí ČR je členěna na tři oblasti, které jsou dále rozděleny na specifická témata. Každá oblast má své strategické cíle a k jejich dosažení jsou předloženy návrhy typových opatření. Zda-li je dokument naplňován bude kontrolováno skrze Zprávu o životním prostředí ČR. Státní politika životního prostředí ČR je rozdělena následovně:

- 1 Životní prostředí a zdraví
 - 1.1 Voda
 - 1.2 Ovzduší
 - 1.3 Rizikové látky
 - 1.4 Hluk a světelné znečištění
 - 1.5 Mimořádné události
 - 1.6 Sídla
- 2 Nízkouhlíkové a oběhové hospodářství
 - 2.1 Přejchod ke klimatické neutralitě
 - 2.2 Přejchod na oběhové hospodářství
- 3 Příroda a krajina
 - 3.1 Ekologicky funkční krajina
 - 3.2 Zachování biodiverzity a přírodních krajinných hodnot¹⁶

Dalším z dokumentů, vydaných v dané problematice Ministerstvem životního prostředí, je Strategický rámec Česká republika 2030, který udává směr za kvalitním životem a rozvojem, jímž by se Česká republika měla v následujících letech vydat. Byl schválen usnesením vlády č. 292 19. dubna 2017. Jde o základní rámec pro ostatní dokumenty na úrovni národní, krajské a místní. Oběhové hospodářství je v dokumentu uvedeno jako jedno z řešení omezené dostupnosti zdrojů. Právě hospodaření se zdroji je jednou z kapitol tohoto dokumentu. Strategický rámec Česká republika 2030 je rozpracován do souboru opatření a doporučení v Implementačním plánu. Implementační plán je jedním z prvních opatření k provázání Strategického rámce s dalšími strategickými a koncepčními materiály veřejné správy. Byl schválen usnesením vlády č. 669 z 17. října 2018.¹⁷

¹⁶ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Státní politika životního prostředí ČR* [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi

¹⁷ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Strategické dokumenty v gesci MŽP* [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/strategicke_dokumenty_v_gesci_prehled

V oblasti snižování emisí skleníkových plynů je důležitým dokumentem Politika ochrany klimatu v ČR, která byla schválena usnesením vlády č. 207/22. března roku 2017. Stanovuje, jak cíle základní (od roku 2020, do roku 2030), tak dlouhodobé (do roku 2040 a roku 2050) v oblasti snižování emisí skleníkových plynů, a je považována za dlouhodobou strategii nízkouhlíkového rozvoje ČR. Jejím účelem je navrhnout efektivní a účinná opatření v odvětví energetiky, konečné spotřeby energie, průmyslu, dopravy, zemědělství a lesnictví, nakládání s odpady, vědy a výzkumu a dobrovolných nástrojů, včetně jejich příspěvku ke snižování emisí skleníkových plynů do roku 2030, a popsat cesty, které by vedly k přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku.¹⁸

Pro realizaci dlouhodobé strategie nakládání s odpady, obalovými odpady a výrobky s ukončenou životností je klíčovým dokumentem Plán odpadového hospodářství ČR 2015-2024, který schválila vláda usnesením č. 1080 dne 22. prosince 2014. Cílem je předcházet vzniku odpadů, zvýšit recyklaci a materiálové využití odpadů. Plán je zaměřen na nakládání s odpady podle celoevropské odpadové hierarchie a plnění evropských cílů ve všech oblastech nakládání s odpady. Součástí Plánu je rovněž Program předcházení vzniku odpadů v ČR, který byl schválen usnesením vlády č. 869/27. října 2014.¹⁹

Program předcházení vzniku odpadů v ČR vymezuje strategický a legislativní rámec, výchozí situaci v naplňování opatření a kroků souvisejících s problematikou předcházení vzniku odpadů, analyzuje situaci u vybraných toků odpadů, u kterých byla identifikována potřeba dalšího rozpracování předcházení vzniku odpadů.²⁰

Vůbec tím nejdůležitějším dokumentem pro oběhové hospodářství je Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040, zkráceně Cirkulární Česko 2040, s podnadvpisem „maximálně cirkulární Česko v roce 2040“. V prosinci roku 2021 jej schválila Vláda ČR. Jde o strategii, která obsahuje doporučení a opatření pro nastavení produkce tak, aby se zdroje vracely zpět, a tím byly minimalizovány dopady na životní prostředí.

¹⁸ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Strategické dokumenty v gesci MŽP* [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/strategicke_dokumenty_v_gesci_prehled

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

Ministerstvo životního prostředí má dále v plánu připravovat akční plány pro jednotlivá období. První akční plán má být vypracován na léta 2022-2027 (*v době, kdy byla vypracována tato diplomová práce však žádný akční plán vydán nebyl*). Oběhové hospodářství v České republice bude, podle slov Ministerstva životního prostředí, dále podporováno prostřednictvím dotačních programů – finance poputují zejména z Národního plánu obnovy a nového Operačního programu Životního prostředí.

Strategie Cirkulární Česko 2040 je rozdělena do 10 oblastí, v nichž jsou stanoveny cíle, zásady a opatření:

1. Produkty a design
2. Spotřeba a spotřebitelé
3. Odpadové hospodářství
4. Průmysl, suroviny, stavebnictví, energetika
5. Bioekonomika a potraviny
6. Cirkulární města a infrastruktura
7. Voda
8. Výzkum, vývoj a inovace
9. Vzdělávání a znalosti
10. Ekonomické nástroje

Cílem strategie je udržet hodnotu zdrojů, materiálů a výrobků, tak dlouho v ekonomickém cyklu, jak je to jen možné, a minimalizovat tvorbu odpadů jejich navrácením do výrobního cyklu na konci jejich užívání. Dle strategie je důležité omezit samotný vznik odpadů, klást důraz na recyklaci (podporou recyklačních technologií) a opětovné použití a zlepšení v oblasti bioodpadu, textilního, stavebního a potravinového odpadu, obalů a nefunkční elektroniky. Prioritou pro průmysl, stavebnictví a energetiku je využití druhotných surovin. Stát bude ve veřejných zakázkách podporovat podniky, které používají výrobky s obsahem druhotných surovin a recyklátů.²¹

²¹ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Do roku 2040 roztočí ekonomiku Cirkulární Česko* [online]. 13. 12. 2021 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/news_20211213_Vlada-schvalila-Cirkularni_Cesko_2040

V oblasti produktu a designu by měly společnosti co nejvíce zavádět výrobní metody, které využívají technologie k cirkularitě produktů – například využívat druhotné recyklovatelné materiály a předcházet vzniku odpadu při výrobě. V případě bioekonomiky a potravin je důležité snížit množství potravinových obalů a zefektivnit nakládání s bioodpadem. Výrobky by měly být opětovně užívány, mělo by dojít k omezení jednorázových výrobků a mělo by více docházet k využívání v minulosti použitých materiálů či výrobků. Pro cirkulární města a jejich infrastrukturu budou důležité moderní technologie a maximální využití druhotných surovin. V případě ochrany vody je kladen důraz na její recyklaci a zadržování v krajině. Na poli vědy a výzkumu budou podporovány projekty, které budou zaměřeny na cirkulární ekonomiku.

Cirkulární Česko je součástí Národního plánu obnovy a počítá se s dotacemi ve výši přibližně 2,4 miliard korun. Ty by měly přispět k přechodu na oběhové hospodářství, vedoucí ke klimatické neutralitě.²²

Vedle Ministerstva životního prostředí pracuje na začlenění oběhového hospodářství do praxe i Ministerstvo průmyslu a obchodu. Vypracovalo Politiku druhotných surovin České republiky pro období 2019-2022, kterou usnesením č. 550 schválila vláda ČR dne 30. července 2019. Šlo o další významný krok, který má vést k dosažení změny hospodaření se zdroji z lineárního na cirkulární systém. Cílem je zvyšovat podíl zpětně navracených surovin do hospodářství ČR.²³

Strategické dokumenty však nejsou v České republice vydávány pouze na celostátní úrovni. Svůj vlastní dokument pro oběhové hospodářství, s názvem Cirkulární Praha 2030, má i hlavní město. Schválen byl usnesením Zastupitelstva HMP č. 33/17 dne 27. ledna 2022. Pro naplnění vize o uhlíkové neutralitě do roku 2050 chce Praha motivovat soukromý sektor i veřejnost. Strategie vychází z Klimatického plánu hl. m. Prahy do roku 2030. Dokument se zaměřuje na cíle a opatření ve čtyřech sektorech: stavebnictví, voda, zemědělství a potravin

²² MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Do roku 2040 roztočí ekonomiku Cirkulární Česko* [online]. 13. 12. 2021 [cit. 2022-01-20].

Dostupné z: www.mzp.cz/cz/news_20211213_Vlada-schvalila-Cirkularni_Cesko_2040

²³ ODBOR PRŮMYSLOVÉ EKOLOGIE. *Česká republika se přibližuje k cirkulární ekonomice, vláda ČR schválila Politiku druhotných surovin České republiky pro období 2019–2022* [online]. 1. 8. 2019 [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: www.mpo.cz/cz/prumysl/politika-druhotnych-surovin-cr/ceska-republika-se-priblizuje-k-cirkularni-ekonomice--vlada-cr-schvalila-politiku-druhotnych-surovin-ceske-republiky-pro-obdobi-2019--2022--248121

a odpady. Podle strategie jde o sektory s největším potenciálem materiálových a emisních úspor. Stanoveny byly i průřezové oblasti popisující nástroje, jimiž může město podpořit realizaci opatření navržených v tematických oblastech. Jedná se o veřejné zakázky, o motivační nástroje typu dotační podpory, vouchery, vzdělávání, komunikace a informační kampaň, a jako třetí oblast řízení a implementace strategie.²⁴

Již jednou zmiňovaný Institut Cirkulární Ekonomiky, z.ú., vznikl jako nevládní nezisková organizace před 7 lety s cílem prosazovat v České republice cirkulární ekonomiku. Pracovní náplní Institutu nejsou jen přednášky, workshopy, webináře a kurzy. Provádějí analýzy nakládání s materiály za účelem jejich efektivního využívání. Provozují rovněž portál www.zajimej.se, který slouží jako knihovna cirkulárních příkladů z praxe. V neposlední řadě jsou součástí pracovních skupin na úrovni ministerstev, vlády, regionů i obcí. Za svou existenci uspořádal INCIEN, z.ú., cirkulární sken materiálových toků pro Prahu, šest konferencí, přes pět stovek přednášek a poskytl přes stovku konzultací obcím. Díky této společnosti působí v praxi přes tisíc proškolených profesionálů.

Spolupracují například s českým start-upem Cyrkl, který funguje jako digitální odpadové tržiště. Cyrkl je společností, která propojuje nabídku a poptávku v oblasti odpadů, druhotných surovin a vedlejších produktů výroby. V současné době s přesahem do zahraničí – Slovensko, Německo, Rakousko, Švýcarsko, Polsko, Itálie, Francie, Rusko. Dalším partnerem je společnost CIRA Advisory, která vznikla jako dceřiná společnost INCIEN v roce 2019. Zaměřují se na zavádění principů cirkulární ekonomiky do firemního prostředí. Na úrovni měst a obcí spolupracují se společností JRK, která od roku 2012 spolupracuje s obcemi a městy po celé ČR za účelem předcházení vzniku odpadů a zvýšení míry třídění. S coworkingovým prostorem Impact Hub spolupracuje INCIEN na akceleračním programu Climate Challenge, který podporuje začínající firmy a organizace aktivní v environmentální a sociální oblasti. Koordinují rovněž i evropský projekt Climate-KIC. Mezi další partnery patří odborný časopis Odpadové fórum, který se

²⁴ Cirkulární Praha 2030 – Strategie hl. m. Prahy pro přechod na Cirkulární ekonomiku [online]. *Praha.eu*, [cit. 2022-02-12].
Dostupné z: www.praha.eu/file/3394874/Cirkularni_Praha_2030_Strategie_CE.pdf

věnuje odpadovému hospodářství, komunální a průmyslové ekologii a projekt Obec 2030.²⁵

Výše uvedené společnosti, které spolupracují s organizací INCIEN a zabývají se cirkulární ekonomikou, jsou jen drobným výčtem, jelikož jejich počet neustále stoupá – a to hovoříme o komerční úrovni. Na komunitní úrovni stoupá počet veřejných cirkulárních dílen, kam si může každý přijít opravit to, co potřebuje – nábytkem počínaje, elektronikou konče. Stoupá počet knihoven věcí, které nabízí výpůjčky vybavení do domácnosti, nábytku, náradí, fotoaparátů, hudebních nástrojů, stanů, stolních her, kol, skateboardů atd. Stoupá počet re-use center, odkud si lidé za drobný příspěvek mohou odnést darovaný nábytek, vybavení do domácnosti, sportovní potřeby, hračky, knihy, a spoustu jiných komodit. Stoupá počet opraven. Trendem poslední doby jsou i pojízdné opravny. Stoupá počet kvalitních second-handů, swapů (jde o výměnu nebo darování nepotřebných věcí). Po městech se více a více začaly objevovat re-kola, re-koloběžky a re-auta. Česká republika se učí být cirkulární.

Jednou z možností, jak v České republice pracovat s odpady, jsou zařízení pro jejich energetické využití. Na rozdíl od běžné spalovny odpadů, která má na starost pouhou likvidaci, zde dochází, při splnění nejpřísnějších ekologických parametrů, k výrobě tepelné a elektrické energie. V předchozích letech nabízela Evropská unie na energetické využití odpadů vysoké dotace. Se vznikem prvních iniciativ k nové strategii odpadového hospodářství – ke strategii oběhového hospodářství – však došlo ke změně. Před energetickým využitím odpadu dostala přednost recyklace, což znamenalo konec dotací v tomto oboru. Na našem území v současné době fungují čtyři zařízení pro energetické využití odpadů s celkovou kapacitou přibližně 750 tisíc tun. Prvním zařízením, z konce 80. let 20. století, je zařízení v Brně-Komárov s kapacitou přibližně 248 tisíc tun odpadu ročně – to znamená pokrytí roční spotřeby tepla pro 40 tisíc domácností a elektřiny pro 20 tisíc domácností. V projektové přípravě se nachází výstavba třetího kotle, který navýší kapacitu brněnského ZEVO až na 370 tisíc tun odpadu. V letech 1996-1998 došlo ke zprovoznění zařízení v Praze-Malešicích. Pro zhruba 20 tisíc domácností vyrábí teplo a od roku 2010 i elektřinu. Kapacita je 310 tisíc tun odpadu a po

²⁵ Institut cirkulární ekonomiky. *Institut cirkulární ekonomiky: Vidíme zdroje, kde jiní ne* [online]. [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: www.inciен.org

dokončení rekonstrukce bude kapacita navýšena na 330 tisíc tun ročně. Liberecké zařízení na energetické využití odpadu s kapacitou 96 tisíc tun odpadu za rok začalo fungovat v roce 1999. Vyprodukované teplo pokryje roční spotřebu 13 tisíc domácností a vyprodukovaná elektřina roční spotřebu tří tisíc domácností. Nejmodernější zařízení a rovněž i zařízení, které bylo uvedeno do provozu v roce 2016 jako poslední, se nachází v Chotíkově u Plzně. Jeho kapacita je 95 tisíc tun odpadu za rok.²⁶

2.1.5 Cirkulární ekonomika ve světě

Na západ sousedí Česká republika s Německem. Stejně jako ČR je i Německo součástí Evropské unie, a stejně tak jako ČR implementuje požadavky evropské odpadové legislativy, i přesto je však v případě ochrany životního prostředí a cirkulární ekonomiky na vyšší úrovni než ČR. První zákon o oběhovém hospodářství, který se snaží snížit plochu pro ukládání odpadů na základě hierarchie předcházení vzniku odpadů a recyklace v uzavřeném cyklu, přijal německý parlament v roce 1996. Daný zákon rovněž přesouvá odpovědnost za výrobek na výrobce, což znamená, že výrobky musí být navrženy a vyrobeny tak, aby minimalizovaly množství odpadu. Výrobce musí zajistit jeho využití a opětovné použití při výrobě i užívání. Od roku 2006 jsou výrobci povinni, na základě zákona, přijímat stará elektronická zařízení. Na základě této politiky bychom mohli Německo označit jako vzor v oblasti využívání zdrojů. Německá vláda v roce 2005 zavedla zákaz skládkování s cílem podpořit úplné odstranění skládek do roku 2020, zlepšit recyklaci a opětovné použití odpadu. V důsledku toho se recykluje přibližně 50 % odpadu a od roku 2009 je na skládky ukládán nulový objem komunálního odpadu. V rámci implementace směrnic EU, včetně zlepšení ochrany životního prostředí, klimatu a zdrojů, byly v roce 2012 revidovány a dále rozvíjeny německé zákony o odpadech a cirkulární ekonomice. Od června roku 2012 je v platnosti zákon o uzavřeném koloběhu látek, který implementuje požadavky evropské odpadové legislativy. Cílem zákona je podpora legislativy na principu *close the loop* (uzavření cyklu mezi vstupy a výstupy) pro udržení

²⁶ Co je ZEVO. Skupina ČEZ [online]. [cit. 2022-02-12].

Dostupné z: www.cez.cz/cs/zevo/co-je-zevo.html

HAVELKA, Petr. Energetické využití odpadů – jaké jsou aktuální aspekty k úvahám?. *Česká asociace odpadového hospodářství* [online]. 6.2.2022 [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: www.caoh.cz/aktuality/energeticke-vyuziti-odpadu-jake-jsou-aktualni-aspekty-k-uvaham.html

přírodních zdrojů a ochranu životního prostředí. Od roku 2015 platí v Německu povinnost odděleného sběru bioodpadu, papíru, kovů, plastů a skla, ačkoli tak bylo činěno již před přijetím zákona. Německo si uvědomuje, že zapojení komunity je velice důležité. Mnoho německých domácností bylo, na začátku nového tisíciletí, podpořeno v přechodu na obnovitelné zdroje energie. Bylo jim umožněno připojit solární panely k síti a dostávat platby za vyrobenou elektřinu, spolu s pobídkami energetických společností k nákupu elektřiny.²⁷

Další evropskou zemí, která má velký potenciál v cirkulární ekonomice, je Norsko. Norsko není součástí Evropské unie, ale jeho legislativní rámec pro oběhové hospodářství vychází z Dohody o evropském hospodářském prostoru mezi EU a Norskem. V roce 2017 bylo v Norsku recyklováno kolem 45 % materiálu a kolem 651 000 tun odpadu bylo zpracováno v bioplynových a kompostovacích zařízeních. V roce 2017 byl norskou vládou předložen tzv. *white paper* (Norsky: *Meldingar til Stortinget. Jde o dokument, který norská vláda předkládá parlamentu. Tento dokument, a jeho pozdější projednání v parlamentu, tvoří základ pozdějšího návrhu usnesení nebo zákona.*²⁸) o odpadové politice v oběhovém hospodářství s důrazem na zvýšení opětovného použití a recyklaci. Stejně jako v Německu platí i v Norsku odpovědnost výrobce za post-spotřebitelskou fázi výrobku.²⁹

Oběhové hospodářství je důležitým tématem i v asijských zemích. Rychlý rozvoj průmyslu a infrastruktury vedl v Číně k ekologickým problémům – znečištění, vyčerpání vody, degradace půdy, ztráta biologické rozmanitosti. Právě koncept cirkulární ekonomiky byl identifikován jako jedna z metod, která by Číně mohla pomoci. V roce 2002 byl z tohoto důvodu v Číně přijat zákon na podporu „čisté“ výroby, který klade důraz na vědecké a technologické inovace

²⁷ OGUNMAKINDE, Olabode Emmanuel. *A Review of Circular Economy Development Models in China, Germany and Japan* [online]. Recycling, 2019 [cit. 2022-01-28].

Dostupné z: www.mdpi.com/2313-4321/4/3/27, str. 6-7.

GHOSH, Sadhan Kumar. *Circular Economy: Global Perspective* [online]. Singapore: Springer [cit. 2022-01-28]. ISBN 978-981-15-1052-6. Dostupné z: www.doi.org/10.1007/978-981-15-1052-6, str.15.

GENG, Yong, Joseph SARKIS a Raimund BLEISCHWITZ. *How to globalize the circular economy*. [online]. London: Nature, 9. 1. 2019, (565) [cit. 2022-01-28].

Dostupné z: www.doi.org/10.1038/d41586-019-00017-z

²⁸ *White papers*. Government.no [online]. [cit. 2022-01-28].

Dostupné z: www.regjeringen.no/en/find-document/white-papers/id1754/

²⁹ GHOSH, Sadhan Kumar. *Circular Economy: Global Perspective* [online]. Singapore: Springer [cit. 2022-01-28]. ISBN 978-981-15-1052-6. Dostupné z: www.doi.org/10.1007/978-981-15-1052-6, str. 19.

a modernizaci. V roce 2009 vstoupil v platnost zákon o cirkulární ekonomice, a po Německu a Japonsku se jednalo o třetí zákon na světě, který se věnoval oběhovému hospodářství. Hlavním cílem zákona o podpoře cirkulární ekonomiky je zlepšit efektivitu využívání zdrojů a oddělit ekonomický růst od využívání přírodních zdrojů jako je voda a půda. Čínská vláda investovala miliardy jüanů do demonstračních projektů, zavedla daňové pobídky a vydala povolení k prodeji tzv. šedé vody. Uvádí se, že rozšíření takových praktik by v roce 2030 ušetřilo čínským podnikům a domácnostem 32 bilionů jüanů. V zemi jsou provozovány tzv. průmyslové parky, které využívají principy cirkulární ekonomiky k propojení dodavatelských řetězců společností a opětovnému použití nebo recyklaci běžných materiálů. V dubnu roku 2017 byl čtrnácti ministerstvy a komisí vyhlášen Akční plán rozvoje oběhového hospodářství, který si klade za cíl dosáhnout zlepšení produktivity zdrojů o 15 % oproti roku 2015 a míry recyklace 54,6 % u hlavních druhů pevných obalů. V roce 2018 došlo k zákazu dovozu většiny druhů odpadu. Tento odpad je však v současné době dovážen do zemí s nedostatečnou odpadovou legislativou jako je Vietnam, Malajsie, Indonésie, Kambodža a Filipíny.³⁰

Japonsko bylo první zemí, kde oběhové hospodářství zakotvili do legislativy. V roce 2007 bylo v Japonsku až 98 % kovů recyklováno a jen 5 % odpadů bylo uloženo na skládku. Odpovědnost spotřebitele za vracení elektrického zařízení vedla k obnově přibližně 74-89 % materiálu. Hladký přechod na oběhové hospodářství byl charakterizován právě efektivní spoluprací mezi spotřebiteli a výrobcí. Implementace cirkulární ekonomiky se řídila přístupem shora dolů – prostřednictvím legislativy a předpisů. Cirkulární ekonomika se v Japonsku stala prakticky životním stylem. Stejně jako Čína, má i Japonsko a Jižní Korea své průmyslové parky, kde dochází k rozvoji cirkulární ekonomiky.³¹

³⁰ Tamtéž, str. 14.

GENG, Yong, Joseph SARKIS a Raimund BLEISCHWITZ. *How to globalize the circular economy*. [online]. London: Nature, 9. 1. 2019, (565) [cit. 2022-01-28].

Dostupné z: www.doi.org/10.1038/d41586-019-00017-z

OGUNMAKINDE, Olabode Emmanuel. *A Review of Circular Economy Development Models in China, Germany and Japan* [online]. Recycling, 2019 [cit. 2022-01-28].

Dostupné z: www.mdpi.com/2313-4321/4/3/27, str. 3-6.

³¹ Tamtéž, str. 7-8.

Odpadová politika v Jižní Koreji je založena na minimalizaci skládkování. Země si stanovila ambiciózní cíle ve snižování skládkování a spalování odpadu. Plánem země je maximalizovat recyklaci, vyvarovat se jednorázovým materiálům a nahradit je cirkulárními zdroji. Ostatní asijské země, jako například Indie, Thajsko nebo Vietnam na rozvoji oběhového hospodářství zatím pracují.³²

V USA byl první celostátní zákon, který se týkal nakládání s odpady, přijat v roce 1965. Zákon s názvem *Solid Waste Disposal Act* se zabýval likvidací pevných obalů. V roce 1976 jej následoval zákon o ochraně a obnově zdrojů (RCRA). Program RCRA byl implementován americkou společností EPA za účelem chránit komunitu a životní prostředí před nesprávným nakládáním s pevným a nebezpečným odpadem, za účelem čisté půdy a vody a za účelem ušetřit zdroje. RCRA slouží jako legislativní základ pro program *Sustainable Materials Management*, což je systémový přístup k podpoře používání a opětovného použití materiálů během jejich životního cyklu. V USA jsou komunální odpady efektivně zpracovávány jako materiál pro energetické závody.

Kanadská provincie Ontario, byla v Kanadě první, která v roce 2016 uzákonila komplexní zákon o oběhovém hospodářství. V Ontariu a mnoha dalších provinciích jsou závazky za výrobky přesunuty na výrobce. Velké procento plastů, které jsou sesbírány za účelem recyklace, jsou tzv. downcycled, což znamená, že tyto plasty již nejsou použitelné pro svůj původní účel kvůli změně chemických a fyzikálních vlastností.

Politika oběhového hospodářství v Austrálii se nachází ve fázi vývoje a implementace. Většina australských států má své strategie pro nakládání s odpady a všechny státy zvažují politiku oběhového hospodářství. Celostátní směřování k cirkulární ekonomice, recyklaci a kompostování by mělo být, podle recyklačního a odpadového průmyslu v Austrálii, důraznější.³³

Obecně jsou země na africkém kontinentu s implementací cirkulární ekonomiky do odpadového hospodářství na horší úrovni než státy na ostatních kontinentech. Například v Keni, navzdory existenci předpisů a politik, které řídí

³² GHOSH, Sadhan Kumar. *Circular Economy: Global Perspective* [online]. Singapore: Springer [cit. 2022-01-28]. ISBN 978-981-15-1052-6.

Dostupné z: www.doi.org/10.1007/978-981-15-1052-6

³³ Tamtéž, str. 13.

nakládání s odpady, vlivem jejich slabé implementace, špatným nakládáním a hromaděním odpadu ve většině městských center, došlo k vypuknutí vodou přenosné choroby a horečky dengue. Roste zde však počet průmyslových závodů, které se zapojují do čistší výroby s efektivním využitím zdrojů. Přijímání cirkulárních technologií je však velmi nákladné, a proto by měla vláda nabídnout peněžní podporu.

Rovněž nakládání s komunálním odpadem v Nigérii je velmi problematické. Země nemá, stejně jako mnoho jiných afrických zemí, rozsáhlý recyklovatelný sběr a méně než 12 % odpadu je „formálně“ recyklováno ze skládek. Špatné způsoby likvidace odpadu vedou k ucpání kanalizace, záplavám a jiným ekologickým problémům.³⁴

Obecně můžeme říci, že tempo přechodu z lineární na cirkulární ekonomiku je rychlejší a úspěšnější ve vyspělých zemích s vyšším životním standardem. V případě rozvojových zemí je situace problematická a odpad ve velkém končí na skládkách.

³⁴ GHOSH, Sadhan Kumar. *Circular Economy: Global Perspective* [online]. Singapore: Springer [cit. 2022-01-28]. ISBN 978-981-15-1052-6.
Dostupné z: www.doi.org/10.1007/978-981-15-1052-6

2.2 Mezinárodní smlouvy a cirkulární ekonomika

Mezinárodních smluv, které se zabývají problematikou životního prostředí, je nespočet. Česká republika je smluvní stranou několika desítek z nich. Jedná se o smlouvy zaměřené: na změnu klimatu, ochranu přírody a krajiny, ochranu druhů, ochranu ovzduší, ochranu ozonové vrstvy, ochranu vod, chemické látky a rizika pro životní prostředí, průmyslové havárie, přístup veřejnosti k informacím o životním prostředí a posuzování vlivů na životní prostředí a na odpady. Mezinárodní smlouvy jsou velmi často sjednávány v rámci mezinárodních organizací. Důležitým mezníkem, který zapříčinil vznik orgánů a institucí zabývajících se ochranou životního prostředí na mezinárodní úrovni, byla první světová Konference o životním prostředí konaná roku 1972 ve Stockholmu. Mezi nejvýznamnější organizace, které působí v oblasti životního prostředí, a na jejichž činnosti se podílí i Česká republika, můžeme zařadit Organizaci spojených národů (OSN), Globální fond životního prostředí (GEF), Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), Radu Evropy (CoE), Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN), Světovou obchodní organizaci (WTO) a Organizaci spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO).³⁵

Mezi instituce, významné pro ochranu životního prostředí, které působí v rámci OSN, patří Program OSN pro životní prostředí, Komise OSN pro udržitelný rozvoj a Evropská hospodářská komise OSN. Prostřednictvím těchto institucí byla sjednána řada environmentálních úmluv.³⁶

I přes velké množství mezinárodněprávní úpravy na poli životního prostředí, existuje jen malý počet dokumentů upravující odpadové hospodářství. Existující dokumenty jsou rovněž orientovány spíše na regulaci přeshraničního pohybu odpadů a jejich zneškodňování než na předcházení jejich vzniku. Česká republika je smluvní stranou pouze jediné takové smlouvy – a to Basilejské úmluvy. Basilejská úmluva neboli Úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů

³⁵ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Mezinárodní smlouvy v oblasti životního prostředí* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/mezinarodni_smlouvy
MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Mezinárodní organizace* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/mezinarodni_organizace

³⁶ ADAMOVIČ, Eva, et al. Česká republika a mezinárodní organizace působící v oblasti životního prostředí. *Planeta: odborný časopis pro životní prostředí* [online]. 2007, roč. XV, č. 7. [cit. 2022-02-13]. ISSN 1801-6898. Dostupné z: [www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/mezinarodni_organizace/\\$FILE/OMV-Planeta_7_2007-20080412.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/mezinarodni_organizace/$FILE/OMV-Planeta_7_2007-20080412.pdf)

přes hranice států a jejich zneškodňování, sjednaná 22. března roku 1989 v rámci Programu OSN pro životní prostředí, ke které bývalá ČSFR přistoupila 24. července 1991, vstoupila v platnost 5. května 1992. Jejím přijetí předcházela situace v osmdesátých letech 20. století, kdy za účelem ušetření nákladů za likvidaci, docházelo k vývozu nebezpečného odpadu z vyspělých zemí do rozvojových států. Úmluva jednak usiluje o snížení produkce nebezpečného odpadu, především však uznává právo státu zakázat dovoz (nejen) nebezpečných odpadů ze zahraničí na své území. Členské státy musí zajistit potřebná opatření, aby byl nebezpečný odpad zneškodněn na území toho státu, na kterém vznikl. Úmluva bere v úvahu omezenou způsobilost rozvojových zemí nakládat s nebezpečnými a jinými odpady. Zavádí přísnou kontrolu přepravovaného odpadu. Exportér odpadu nebo příslušný stát musí obeznámit příslušné orgány cílového i tranzitního státu o přepravě odpadu – ty musí vyslovit souhlas. Země, ze které je odpad vyvážen, nesmí původci nebo vývozci odpadu dovolit zahájení přepravy přes hranice státu, dokud neobdrží písemné potvrzení, že oznamující obdržel písemný souhlas státu dovozu a potvrzení o existenci smlouvy mezi vývozcem a zařízením na zpracování odpadu. Zařízení na zpracování odpadu musí rovněž specifikovat správné zacházení s příslušnými odpady z hlediska životního prostředí. Odpovědnostní režim, pro případ škod vzniklých následkem přeshraniční přepravy odpadů, vymezuje Protokol o odpovědnosti a náhradě škody v případě škod způsobených přeshraničním pohybem nebezpečného odpadu a jeho nakládáním z roku 1999.³⁷

Další úmluvou, o předcházení znečišťování moří ukládáním odpadů a jiných látek z lodí, plošin a letadel, tzv. Londýnskou konvencí (1972), již Česká republika vázána není.³⁸

Mezinárodních dokumentů, týkajících se odpadového hospodářství, není mnoho a v případě cirkulární ekonomiky je to zatím podobné. Můžeme však říci, že tento trend bude v následujících letech stoupat a Evropská unie tak nebude

³⁷ Sdělení č. 6/2015 Sb. m. s. *basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování* v posledním znění

DAMOHOŘSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 2. doplněné a rozšířené vydání.

Praha: C.H. Beck, 2007. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-498-1, str. 400.

JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6, str. 450-451.

³⁸ Tamtéž, str. 450-451.

považována za jedinou organizaci s robustními právními předpisy v oblasti životního prostředí a oběhového hospodářství. Jeden z plánů, který si EU v novém akčním plánu z roku 2020 předsevzala (*viz. kapitola 2.3.10 Nový akční plán pro oběhové hospodářství*), se týkal zřízení Globální aliance pro cirkulární ekonomiku a efektivní využívání zdrojů (GACERE). K jeho naplnění došlo v únoru roku 2021, kdy EU spolu s Programem OSN pro životní prostředí (UNEP) a Organizací OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO), GACERE založila. Globální aliance pro cirkulární ekonomiku a efektivní využívání zdrojů spojuje vlády zapojených států, příslušné sítě a organizace, s cílem poskytnout globální impuls pro iniciativy související s přechodem na oběhové hospodářství, účinností zdrojů a udržitelnou spotřebou a výrobou. Členy GACERE jsou vedle států Evropské unie i Kanada, Jižní Korea, Keňa, Chile, Maroko, Rwanda, Kolumbie, Nový Zéland, Jihoafrická republika, Nigérie, Švýcarsko, Indie, Norsko, Japonsko a Peru.³⁹

Oběhové hospodářství se rovněž stalo jedním z témat rozvojové strategie Agenda 2030, kterou v září roku 2015 přijalo světové společenství na půdě Valného shromáždění OSN. Obsahem Agendy 2030, s ústředním heslem „neopomenout nikoho“, jsou společné cíle udržitelného rozvoje v oblasti ekonomické, sociální a environmentální. Součástí strategie je 17 Cílů udržitelného rozvoje a 169 specifických podcílů, které mají být dosaženy do roku 2030. Samotná strategie je rozdělena do oblastí s názvy: Lidé, Planeta, Prosperita, Mír a Partnerství.⁴⁰

³⁹ HOSNEDLOVÁ, Pavla. Naplňování evropského cirkulárního plánu zpomalila pandemie. Konkrétní legislativa se teprve formuje. *EURACTIV* [online]. 6.10.2021 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/obehove-hospodarstvi/news/naplnovani-evropskeho-cirkularniho-planu-zpomalila-pandemie-konkretni-legislativa-se-teprve-formuje/> Global Alliance on Circular Economy and Resource Efficiency (GACERE). *European Commission* [online]. [cit. 2022-02-13].

Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/international_issues/gacere.html

⁴⁰ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Agenda 2030* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/agenda_2030

2.3 Legislativa Evropské unie a cirkulární ekonomika

2.3.1 Obecně o legislativě EU

Česká republika je od 1. května roku 2004 součástí nadnárodního uskupení států, jakým je Evropská unie. Stalo se tak na základě Smlouvy o přistoupení. Vztah mezi EU a členskými státy je subordinační povahy. Členské státy se, vstupem do EU, v rozsahu přeneseného výkonu svrchovaných pravomocí, Evropské unii podřídily.

Unijní právo je tvořeno systémem pramenů o dvou základních složkách – těmi je primární a sekundární právo. Primární právo je tvořeno smlouvami zřizovacími, které mají stejnou právní sílu – Smlouva o Evropské unii (SEU), Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU), Smlouva o EURATOM.

Sekundární právo se považuje za právo odvozené od práva primárního. Evropská unie prostřednictvím sekundárního práva upravuje své fungování. Jde o pět typů právních aktů, z nichž tři jsou právně závazné, – nařízení, směrnice a rozhodnutí a zbylé dva akty, které nejsou právně závazné, – doporučení a stanoviska.⁴¹

2.3.2 Primární právo a cirkulární ekonomika

Politika životního prostředí a rovněž i cirkulární ekonomika je upravena již v právu primárním.

V Hlavě I, článku 3, odstavci 3. Smlouvy o EU je uvedeno, že Unie „usiluje o udržitelný rozvoj Evropy“, který je založený mimo jiné na „vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí“. V Hlavě V, kde jsou uvedena obecná ustanovení o vnější činnosti Unie a zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice, v kapitole 1, čl. 21, odst. 2., písm. d) a f), nalezneme, že „Unie vymezuje a provádí společné politiky a činnosti a usiluje o dosažení vysokého stupně spolupráce ve všech oblastech mezinárodních vztahů ve snaze podporovat udržitelný rozvoj v hospodářské a sociální oblasti a v oblasti životního prostředí v rozvojových zemích, s hlavním cílem vymýcení chudoby“ a ve snaze „přispívat k vypracování mezinárodních opatření pro ochranu a zlepšení kvality životního prostředí a udržitelné hospodaření se světovými

⁴¹ TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, David PETRLÍK, et al. *Právo Evropské unie*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-491-6, str. 49-50,53,95-116.

přírodními zdroji, aby se zajistil udržitelný rozvoj“. A právě cirkulární ekonomika má možnost napomoci k udržitelnému hospodaření s přírodními zdroji.⁴²

V Hlavě I, čl. 4, odst. 2., písm. e) Smlouvy o fungování EU je oblast životního prostředí zařazena do sdílených pravomocí Unie a členských států. V této oblasti tak mohou, vedle Unie, vytvářet a přijímat právně závazné akty Unie i členské státy. Svou pravomoc v dané věci vykonávají členské státy v tom rozsahu, ve kterém ji EU nevykonala, nebo se rozhodla přestat vykonávat. Hlava XX SFEU je věnována životnímu prostředí. Článek 191, odst. 1. obsahuje vymezení cílů politiky Unie v oblasti životního prostředí – vedle „zachování, ochrany a zlepšování kvality životního prostředí“ a „ochrany lidského zdraví“ je to právě „uvážlivé a racionální využívání přírodních zdrojů“ a dále také „podpora opatření na mezinárodní úrovni určených k řešení regionálních a celosvětových problémů životního prostředí, a zejména boj proti změně klimatu“. Evropská unie si uvědomuje, že právě oběhové hospodářství je jednou z cest, jak tyto cíle naplnit. Podle odstavce 2. je politika v oblasti životního prostředí orientována na vysokou úroveň ochrany a je postavena na principu obezřetnosti, principu prevence, principu odvracení ohrožení životního prostředí především u zdroje a principu „znečišťovatel platí“. V článku 191 je rovněž zakotven tzv. princip ochranné doložky, na jehož základě jsou členské státy zmocněny přijmout „z mimoekonomických důvodů ochrany životního prostředí dočasná opatření podléhající kontrolnímu procesu Unie“. V článku 192 je definován řádný a zvláštní legislativní postup přijímání jednotlivých opatření týkajících se politiky životního prostředí. V případě řádného legislativního postupu rozhoduje Evropský parlament a Rada Evropské unie společně o legislativních aktech, které jim byly předloženy na návrh Evropské komise. Do rozhodovacího procesu jsou taktéž zapojeny parlamenty členských států jako strážci zásady subsidiarity. Evropská rada rozhoduje kvalifikovanou většinou. Zvláštní legislativní postup může být, na rozdíl od postupu řádného, vykonán vícero způsoby. Například Evropská rada, o návrhu právního aktu, nerozhodne kvalifikovanou většinou nýbrž jednomyslně. Další ze způsobů může být ten, že Evropská rada a Evropský parlament o návrhu

⁴² Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění) 2012/C 326/01 [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

nerozhodnou společně – buď rozhodne Evropský parlament „za účasti“ Evropské rady, nebo naopak. Podle posledního článku 193 může každý členský stát využít práva na přijetí přísnějších ochranných opatření, než jaké vyžaduje EU. Avšak „tato opatření musí být slučitelná se Smlouvami. Oznamují se Komisi.“⁴³

V neposlední řadě nesmíme opomenout Listinu základních práv Evropské unie, která právo na ochranu životního prostředí zaručuje v Hlavě IV s názvem Solidarita v článku 37. Zde je uvedeno následující: „Vysoká úroveň ochrany životního prostředí a zvyšování jeho kvality musí být začleněny do politik Unie a zajištěny v souladu se zásadou udržitelného rozvoje.“⁴⁴

2.3.3 Akční programy

Akční programy pro životní prostředí, které mají formu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady Evropské unie, a jsou závazné pro členské státy, jež jsou v rozhodnutí uvedeny, vydává Evropská unie od roku 1973. Evropský parlament a Rada EU jsou k vydávání všeobecných programů činnosti oprávněny podle čl. 192, odst. 3 SFEU. Činí tak řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů. Akční program je dokumentem, který obsahuje souhrn navrhovaných opatření ke splnění střednědobých a dlouhodobých cílů.

První Akční program pro životní prostředí z roku 1973 nastavil základy pro společný postup členských zemí v dané oblasti, a to včetně harmonizace právní úpravy. Druhým (1977-1981) a třetím (1982-1986) akčním programem byly formulovány zásady a priority ochrany životního prostředí, a dále tyto programy zaváděly požadavek prevence a integrace politiky životního prostředí i do dalších politik. Čtvrtý Akční program na léta 1987-1992 byl zaměřen na přístup k informacím o životním prostředí.

⁴³ Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění) 2012/C 326/01 [online].

In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>

KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 76-78.

TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, David PETRLÍK, et al. *Právo Evropské unie*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-491-6, str. 197-200.

⁴⁴ Listina základních práv Evropské unie 2012/C 326/02 [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-02].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>

Z hlediska odpadového hospodářství, a pro cirkulární ekonomiku, se stal důležitým pátý Akční program z let 1993-2000, který kladl důraz na udržitelné hospodaření s přírodními zdroji, předcházení vzniku odpadů, zkvalitnění obalových technologií a zkvalitnění péče o lidské zdraví.

Oblast odpadového hospodářství byla následně zdokonalována i šestým akčním programem (2001-2012). Jednou z prioritních oblastí daného dokumentu byla oblast „zajištění udržitelného hospodářství s přírodními zdroji a odpady“. Byly stanoveny strategické cíle a úkoly, jak tuto oblast naplnit. Důležitým krokem, dle šestého akčního programu, bylo předcházet vzniku odpadů a jejich nebezpečných vlastností a podpora využití a recyklace odpadů.

Sedmý Akční program s podtitulem „Spojený život v mezích naší planety“ byl vydán na léta 2014-2020. Co se odpadového hospodářství týče, sedmý akční program klade důraz na zlepšení environmentální výkonnosti výrobků během celého životního cyklu, snížení dopadů spotřeby na životní prostředí spolu se snížením produkce odpadů potravin a používání biomasy udržitelným způsobem, přeměně odpadu na zdroj a obecně předcházení vzniku odpadů. Z hlediska oběhového hospodářství je sedmý Akční program velmi důležitý.⁴⁵

Návrh osmého akčního programu schválila Evropská komise 14. října 2020. Dne 10. prosince roku 2021 došlo ke schválení předběžné politické dohody o všeobecném osmém akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2030, velvyslanci při EU. K této předběžné politické dohodě dospělo předsednictví Rady Evropské unie a vyjednávači Evropského parlamentu 1. prosince 2021. Hlavním cílem osmého akčního programu je „urychlit přechod Unie na klimaticky neutrální, čisté a oběhové hospodářství účinně využívající zdroje spravedlivým a inkluzivním způsobem, a dosažení cílů v oblasti životního prostředí z agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030 a jejích cílů udržitelného rozvoje, a to plným ztotožněním se s cíli v oblasti životního prostředí a klimatu

⁴⁵ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-498-1, str. 400-401. KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 77, 79-81. PROFI PRESS. Akční programy pro životní prostředí a odpadové hospodářství. *Odpady-online.cz* [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://odpady-online.cz/akcni-programy-pro-zivotni-prostredi-a-odpadove-hospodarstvi/>

Zelené dohody pro Evropu.“ V osmém akčním programu je zmiňováno tzv. regenerativní hospodářství, které „vrací planetě víc, než si bere“, „prostřednictvím neustálých inovací, adaptace na nové výzvy a spoluvytváření, posiluje odolnost a chrání dobré životní podmínky současné i budoucí generace“. Osmý akční program by měl vytyčit takové prioritní cíle vedoucí k nulovým emisím skleníkových plynů, přizpůsobování se změně klimatu, ochraně a obnově biologické rozmanitosti, oběhovému hospodářství, nulovému znečištění a snižování tlaků na životní prostředí z výroby a spotřeby. Taktéž by měl umožnit monitorování pokroku na cestě ke klimatické změně. K jednomu ze šesti prioritních cílů, které Osmý akční program pro životní prostředí nastolil, patří: „postup k modelu regenerativního růstu, který vrací planetě víc, než si bere, oddělení hospodářského růstu od využívání zdrojů a zhoršování životního prostředí, a urychlení přechodu na oběhové hospodářství“. Formuluje rovněž úkoly, jak prioritních cílů dosáhnout – např. „zajištění efektivního a účinného provádění právních předpisů Unie v oblasti životního prostředí a klimatu, a usilování o vynikající environmentální výkonnost na úrovni Unie, vnitrostátní, regionální a místní úrovni“.⁴⁶

2.3.4 Uzavření cyklu – akční plán pro oběhové hospodářství

Akční plány, na rozdíl od akčních programů, mají formu sdělení Evropské komise a nenaplňují tedy prvky závazného právního aktu. Co se časového hlediska týče, často se překrývají s akčními programy.⁴⁷

Evropská komise 2. července roku 2014 vydala sdělení s názvem Směrem k oběhovému hospodářství: program nulového odpadu pro Evropu, a spolu s ním i související legislativní návrh, který obsahoval šest právních předpisů pro odpadové a obalové hospodářství. V březnu roku 2015 však Evropská komise tento návrh stáhla a přepracovala jej do ambicióznějšího projektu.

⁴⁶ Návrh Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2030 COM/2020/652 final [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52020PC0652> RADA EU. Osmý akční program pro životní prostředí: členské státy potvrdily předběžnou politickou dohodu s Parlamentem. *Europa.eu* [online]. 10. 12. 2021 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/12/10/8th-eap-member-states-endorse-provisional-political-agreement-reached-with-parliament/

⁴⁷ KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 81.

Novou verzi balíčku k oběhovému hospodářství – včetně 1. akčního plánu – zveřejnila 2. prosince 2015. Původní program byl zaměřen především na cíle v oblasti odpadů a recyklace a nevěnoval se oběhovému hospodářství. Nově vydaný akční plán se od původního návrhu zaměřuje nejen na snížení množství odpadu a odpadové hospodářství, ale též na opětovné použití odpadu ve výrobním cyklu, ekodesign výrobku a jeho výrobní fáze, opravitelnost výrobku, spotřební fáze, zelené veřejné zakázky, inovace a investice a v neposlední řadě i monitoring oběhového hospodářství.

Cílem přepracovaného sdělení bylo podpořit přechod k cirkulární ekonomice. Ve svém úvodu jmenuje oběhové hospodářství jako nástroj, který podpoří konkurenceschopnost EU, díky ochraně podniků před nedostatkem zdrojů a kolísáním cen. Oběhové hospodářství dále podpoří vznik nových obchodních příležitostí a inovativních způsobů výroby a spotřeby, v souvislosti s ním dojde ke vzniku nových pracovních míst, ušetří energii a pomůže zabránit škodám, které byly způsobeny využíváním zdrojů v přebytné míře. Akční plán navrhuje změny v produkci počínaje designem nových výrobků, jejich přepracování, opravu nebo recyklaci či udržitelné získávání zdrojů. Vyzdvížena je rovněž průmyslová symbióza – kdy odpad nebo vedlejší produkt jednoho odvětví je použit jako vstup v jiném odvětví. V oddílu „Spotřeba“ je uvedeno následující: „Klíčovým faktorem ovlivňujícím rozhodnutí o koupi je cena, a to jak v hodnotovém řetězci, tak pro konečné spotřebitele. Členské státy jsou proto vyzývány, aby poskytovaly pobídky a používaly ekonomické nástroje, jako jsou např. daně, za účelem zajištění toho, aby ceny výrobků lépe odrážely environmentální náklady.“ V části „Nakládání s odpady“ je zmíněno, že pokud nelze vzniku odpadu předejít nebo jej recyklovat, je ve většině případů vhodnější získat energetický obsah odpadu než skládkovat. V akčním plánu jsou dále řešeny druhotné suroviny a opětovné použití vody. Komise v tomto případě vyzdvihuje potřebu sjednotit normy kvality pro sekundární suroviny a navrhuje zlepšit pravidla týkající se „okamžiku, kdy odpad přestává být odpadem“. Mezi prioritní oblasti, které byly akčním plánem stanoveny, patří plasty a jejich recyklace, plýtvání potravinami, kritické suroviny vyskytující se v malém

množství v elektronice, stavební a demoliční odpad, biomasa a výrobky z biologického materiálu.⁴⁸

Balíček oběhového hospodářství, jehož součástí je i výše zmíněný akční plán, byl schválen Evropským parlamentem 18. dubna 2018. Dne 14. června roku 2018 byl publikován v Úředním věstníku EU. Tímto balíčkem došlo k vydání čtyř směrnic, které jsou v platnosti od 4. července 2018, a do legislativy členských zemí měly být transponovány do 5. července roku 2020. Nově vydané směrnice upravily znění již dříve existujících, následujících, směrnic:

1. Směrnice č. 2018/851, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech.
2. Směrnice č. 2018/850, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů.
3. Směrnice č. 2018/852, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech.
4. Směrnice č. 2018/849, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, směrnice 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektrotechnických zařízeních.

Na základě Evropské strategie pro plasty v oběhovém hospodářství, kterou vydala Evropská komise jako své sdělení 16. ledna roku 2018, byla dne 5. června 2019 dále přijata směrnice 2019/904, o omezení dopadu plastových výrobků na životní prostředí.⁴⁹

⁴⁸ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Uzavření cyklu – akční plán pro oběhové hospodářství COM/2015/0614 final [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-05].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52015DC0614>
MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Evropská komise dnes zveřejnila nový balíček k oběhovému hospodářství* [online]. 2.12.2015 [cit. 2022-02-05].

Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_151202_balicek_obehove_hospodarstvi
MAZÁK, Michal. Oběhové hospodářství a Česká republika. *Euroskop.cz* [online]. 7.4.2016 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: www.euroskop.cz/9047/27204/clanek/obehove-hospodarstvi-a-ceska-republika/

⁴⁹ KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 81-92.

HAVELKA, Petr. Balíček oběhového hospodářství schválen. *Česká asociace odpadového hospodářství* [online]. 18. 4. 2018 [cit. 2022-02-05].

Dostupné z: www.caoh.cz/aktuality/balicek-obehoveho-hospodarstvi-schvalen.html

2.3.5 Směrnice 2018/851, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech

Změnový dokument je v oblasti oběhového hospodářství ambicióznější než ten předchozí. Klade důraz na posílení zásad oběhového hospodářství, na rozšíření využívání energie z obnovitelných zdrojů, na zvýšení energetické účinnosti a na snížení závislosti Unie na dovážených zdrojích za účelem dlouhodobé konkurenceschopnosti.

Do definic, které jsou upraveny v článku 3, nově přibyly body, které se týkají definic komunálního odpadu, potravinového odpadu, materiálového využití, zasypávání a systému rozšířené odpovědnosti výrobce. Komunální odpad je zde definován jako „směsný odpad a tříděný odpad z domácností, zejména papír a lepenka, sklo, kovy, plasty, biologický odpad, dřevo, textil, obaly, odpadní elektrická a elektronická zařízení, odpadní baterie a akumulátory, objemný odpad, zejména matrace a nábytek“ a jako „směsný odpad a tříděný odpad z jiných zdrojů, pokud je co do povahy a složení podobný odpadu z domácností“. Upraveny a rozšířeny byly i body týkající se definic nebezpečného odpadu, stavebního a demoličního odpadu, biologického odpadu a nakládání s odpady.

Novela směrnice rovněž upravuje znění článku 5, který se týká vedlejších produktů, a článku 6 o stavu, kdy odpad přestává být odpadem, za účelem naplnění hesla „odpad zdrojem“.

Pozměňující směrnice upravuje i znění článku 8, který se týká rozšířené odpovědnosti výrobce. Tento pojem byl zaveden směrnicí 2008/98/ES. Jedná se o oprávnění členských států „přijmout legislativní nebo nelegislativní opatření k zajištění toho, aby se na všechny podnikající fyzické nebo právnické osoby, které profesionálně vyvíjejí, vyrábějí, zpracovávají, upravují, prodávají nebo dovážejí výrobky, vztahovala rozšířená odpovědnost výrobce“ za účelem posílit předcházení vzniku odpadů, opětovného použití odpadů, recyklaci nebo jiného využití odpadů. Jde o takový soubor opatření, jehož cílem je „zajistit, aby výrobci nesli finanční odpovědnost nebo finanční a organizační odpovědnost za výrobek v rámci jeho životního cyklu i poté, co se stal odpadem“. Nově přidaný článek 8a stanoví obecné minimální požadavky pro systém rozšířené odpovědnosti výrobce.

MLÍKOVSKÝ, Pavel a Jan LEXA. Nové podmínky Evropské unie v oblasti nakládání s odpady. *Epravo.cz* [online]. 2. 10. 2018 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: www.epravo.cz/top/clanky/nove-podminky-evropske-unie-v-oblasti-nakladani-s-odpady-108192.html

Již směrnice z roku 2008 zavedla hierarchii způsobů nakládání s odpady. Na prvním místě hierarchie je předcházení vzniku odpadu. Jedná se o zavedení opatření ještě před tím než se látka, materiál nebo výrobek stanou odpadem, včetně řešení nebezpečných látek v nich obsažených. Dalším stupněm v odpadové hierarchii je příprava k opětovnému použití (příprava zahrnuje např. kontrolu, čištění či opravu). Pokud budoucí odpad není možné opětovně použít, přichází na řadu další bod v odpadové hierarchii, jímž je recyklace, kdy je odpad znovu zpracován na nové výrobky a materiály, které mohou sloužit jak k novým, tak původním účelům. Jestliže recyklace není možná, je odpad využit jinak, pro jiné účely – například energetické. Poslední krok, kterým je odstranění, přichází v úvahu, pokud předešlé kroky hierarchie nejsou uskutečnitelné. Novela směrnice hierarchii způsobů nakládání s odpady více rozpracovává.

Do článku 4 o hierarchii způsobů nakládání s odpady byl nově přidán bod 3., který opravňuje členské státy využívat ekonomické nástroje a další opatření k vytváření pobídek k uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady. Příklady vhodných nástrojů a opatření jsou uvedeny v příloze IVa směrnice 2018/851. Jedná se například o poplatky a omezení související s ukládáním odpadu na skládku a jeho spalováním nebo systém plateb podle množství odpadu, či daňové pobídky k darování výrobků (zejména pak potravin), dále např. systémy rozšířené odpovědnosti výrobce pro různé druhy dopadů, zálohové systémy atd.

Byl upraven bod týkající se předcházení vzniku odpadu. V článku 9 jsou stanoveny cíle a konkrétní požadavky na členské státy v oblasti předcházení vzniku odpadu. Článek 10., který se týká využití odpadu, byl rozšířen a zaměřen na podporu využívání druhotných surovin. Článek rovněž zavádí členským státům povinnost zaručit se za podporu opětovného použití a za recyklaci odpadů.

Název článku 11 byl změněn z „Opětovné použití a recyklace“ na „Příprava k opětovnému použití a recyklace“. V článku je uvedeno, že členské státy jsou povinny zavést tříděný sběr „přinejmenším“ pro papír, kov, plast a sklo a do 1. ledna roku 2025 i pro textil. Tento článek rovněž ukládá cíle zvýšit do roku 2025 úroveň přípravy k opětovnému použití a recyklace komunálního odpadu nejméně na 55 % hmotnosti, do roku 2030 na 60 % hmotnosti a do roku 2035 na 65 % hmotnosti. Jestliže členské státy nemohou z určitých důvodů (které jsou ve

směrnici uvedeny) objem naplnit, uvádí článek 11 výjimky. Nově přibyl článek 11a, který zavádí pravidla pro výpočet cílů, které pomáhají členským státům stanovit účinný systém kontroly pro naplňování požadavků směrnice. Nový článek 11b, stanoví postup Evropské komise s Evropskou agenturou pro životní prostředí pro vypracování zprávy o učiněném pokroku při dosahování cílů – jde o tzv. Zprávu včasného varování. Co se hierarchie způsobů nakládání s odpady týče, došlo též k úpravě znění článku 12, který se věnuje odstranění odpadů.

Členské státy jsou povinny zavést do 1. ledna roku 2025 tříděný sběr nebezpečného odpadu pocházejícího z domácností, aby se zajistilo jeho náležité zpracování a nedošlo ke kontaminaci komunálního odpadu. Evropská komise se dále v dokumentu zavázala vypracovat pokyny pro usnadnění sběru nebezpečného odpadu pocházejícího z domácností.

V článku 21, který se týká úpravy odpadních olejů, se Evropská komise do 31. prosince 2022 zavázala k přezkoumání údajů o odpadních olejích, které ji poskytly členské státy, s cílem posoudit, zda je možné „přijmou opatření pro zpracovávání odpadních olejů, včetně kvantitativních cílů pro regeneraci odpadních olejů a případných dalších opatření na podporu regenerace odpadních olejů. Za tímto účelem předloží Komise Evropskému parlamentu a Radě zprávu, ke které případně připojí legislativní návrh.“

V případě biologického odpadu musí členské státy zajistit, aby do 31. prosince 2023 bylo umožněno tento odpad buď třídít a recyklovat u zdroje, nebo aby podléhal tříděnému sběru a nebyl směřován s ostatními druhy odpadu.

Článek 37 ustanovuje povinnost členských států předkládat Evropské komisi údaje týkající se opětovného využití odpadu a recyklace za každý kalendářní rok. V článku 38 je upravena výměna informací a sdílení osvědčených postupů, výklad a přizpůsobení technickému pokroku mezi členskými státy, regionálními a místními orgány. Článek 38a nově upravuje pravomoc Evropské komise přijímat akty v přenesené pravomoci.

Vedle již výše zmíněné přílohy IVa, která je zaměřena na ekonomické nástroje a jiná opatření k poskytování pobídek k uplatnění hierarchie způsobů

nakládání s odpady, je součástí směrnice ještě příloha IVb, která obsahuje plán provádění předkládaný v souladu s čl. 11, odst. 3.⁵⁰

2.3.6 Směrnice 2018/850, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů

Novela směrnice mění znění směrnice 1999/31/ES, která si klade za cíl předcházet nebo alespoň v maximální možné míře omezit negativní dopady skládek na lidské zdraví a životní prostředí, – na povrchové i podzemní vody, půdu, ovzduší a globální účinky včetně skleníkového efektu. Prostřednictvím přísných technických a provozních požadavků, které zavádí, se snaží těchto cílů dosáhnout. Směrnice 1999/31/ES byla v roce 2014 pozměněna směrnicí 2014/52/EU z důvodu posílení kvality postupu posuzování vlivů záměrů na životní prostředí, a dále z důvodu zajištění soudržnosti s aktuálními právními předpisy a politikami EU.

Směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů dělí skládky do tří kategorií. Na skládky nebezpečných odpadů. Na skládky odpadů neklasifikovaných jako nebezpečné, kam smí být uložen komunální odpad, a na skládky inertních odpadů, kdy hovoříme o odpadu, který se nerozkládá či nehoří – šterk, písek, kámen.

Členské státy jsou směrnicemi zavázány k provádění vnitrostátní strategie k postupnému snižování ukládání biologicky rozložitelných odpadů na skládky. Rovněž musí vnitrostátní orgány zajistit, aby cena, kterou požaduje provozovatel

⁵⁰ Právní předpisy EU v oblasti nakládání s odpadem. Přehled dokumentu: Směrnice 2008/98/ES o odpadech a zrušení některých směrnic [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aev0010>
Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 98/2008 ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008L0098>

KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0, str. 85-86.

BABÁKOVÁ, Bernardeta. *Oběhové hospodářství*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova Univerzita, Právnická fakulta, Katedra práva životního prostředí.

Vedoucí práce JUDr. Jana Dudová, Ph.D.

Dostupné z: https://is.muni.cz/th/hphgj/Obehove_hospodarstvi_Babakova_434668.pdf

skládky za likvidaci odpadu, zahrnovala jak náklady spojené se zřízením, tak náklady spojené s ukončením provozu skládky.

Provozovatel skládky je povinen podat žádost o povolení pro skládku a uvést v něm identifikační údaje o žadateli (v některých případech i o provozovateli), dále popsat druh a množství odpadů ukládaných na skládku, uvést kapacitu a popis skládky, včetně plánů provozování, monitorování a kontrol, dále způsoby předcházení a omezování znečištění a podrobné údaje o uzavírání a následné péči o uzavřenou skládku.

Na skládku lze uložit pouze odpad, který je upraven, nesmí zde být ukládány použité pneumatiky, kapalné odpady, hořlavé, výbušné nebo žíravé odpady, nemocniční odpad a odpad z léčebných nebo veterinárních zařízení.

Změnová směrnice, která vychází z 1. balíčku k oběhovému hospodářství, uvádí, že je třeba zlepšit nakládání s odpady v Unii, „aby bylo možné zachovat, chránit a zlepšit kvalitu životního prostředí, chránit lidské zdraví, zajistit uvážlivé, účinné a racionální využívání přírodních zdrojů, posílit zásady oběhového hospodářství, zvýšit energetickou účinnost a snížit závislost Unie na dovážených zdrojích.“ Hlavním cílem je omezit skládkování odpadů – a to především odpadu, který je vhodný k recyklaci nebo k jinému využití, ať tomu materiálovému nebo energetickému – a umožnit tak přechod na oběhové hospodářství. Členské státy musí usilovat o zajištění toho, aby od roku 2030, nebyl žádný takový odpad na skládky přijímán. Rovněž musí přijmout nezbytná opatření vedoucí ke snížení podílu komunálního odpadu uloženého na skládkách na 10 % do roku 2035.

Směrnice dále zavádí pravidla pro výpočet odložené cílů týkajících se komunálního odpadu a požaduje, aby členské státy zavedly efektivní kontrolu kvality a systém dohledatelnosti komunálního odpadu, který byl uložen na skládku.

Nejpozději tři roky před každým stanoveným termínem musí Evropská komise ve spolupráci s Evropskou agenturou pro životní prostředí vypracovat zprávu včasného varování k odhalení nedostatků, a doporučit v ní následné kroky.

Nově vložený článek 15a umožní členským státům uplatnit ekonomické nástroje a další opatření s cílem poskytovat pobídky k uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady.⁵¹

2.3.7 Směrnice 2018/852, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech

Směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech, kterou reviduje směrnice 2018/852, byla vydána za účelem sladit odlišná vnitrostátní pravidla členských států v otázce nakládání s obaly, které jsou uváděny na evropský trh, a obalovými odpady na úrovni průmyslu, velkoobchodu, maloobchodu, kanceláří, služeb, domácností, bez ohledu na použitý materiál. Harmonizovaná opatření měla vést k zabránění, nebo alespoň k omezení, jakýchkoli vlivů obalů a obalových odpadů na životní prostředí.

Novela směrnice stávající směrnici aktualizuje myšlenkou oběhového hospodářství, spočívající nejen v předcházení obalových odpadů, ale i v prosazení jejich opětovného použití, recyklaci a dalších forem využití namísto konečného odstranění. K předcházení obalových odpadů a k minimalizaci vlivů na životní prostředí má, podle směrnice, dojít prostřednictvím opatření, která členským zemím ukládá. Tato opatření mají formu vnitrostátních programů, systémů vratných zálohovaných obalů, pobídek prostřednictvím systémů rozšířené odpovědnosti výrobce nebo prostřednictvím jiných ekonomických pobídek (podle přílohy IVa směrnice 2008/98/ES) a dále také stanovení minimálního procentního podílu opakovaně použitelných obalů uváděných na trh pro každý typ obalů.

Příloha II směrnice 94/62/ES ukládá základní požadavky na výrobu, složení a vlastnosti opakovaně použitelných a využitelných obalů, včetně recyklovatelných obalů. Co se požadavků na výrobu a složení obalů týká, musí být obaly vyráběny tak, „aby objem a hmotnost obalu byly omezeny na minimální

⁵¹ Skládky odpadů. Přehled dokumentu: Směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů [online].

In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=CELEX:31999L0031>

Směrnice Rady 1999/31/ES ze dne 26. dubna 1999 o skládkách odpadů [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31999L0031>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/850 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32018L0850>

hodnotu přiměřenou pro zachování nezbytné úrovně bezpečnosti, hygieny a přijatelnosti pro balený výrobek i pro spotřebitele.“ Novela směrnice přidala do návrhu, výroby a distribuce obalů, požadavek souladu se zásadou hierarchie způsobů nakládání s odpady pro „jejich opakované použití nebo využití, včetně recyklace“. Rovněž musí v obalových materiálech docházet k minimalizaci obsahu škodlivých a jiných nebezpečných látek a materiálů. V neposlední řadě došlo pozměňovací směrnici k objasnění rozdílu mezi kompostovatelnými obaly – které „musí mít takovou schopnost biologického rozkladu, která nebrání jejich oddělenému sběru a kompostování nebo působení, jemuž jsou vystaveny“ – a biologicky rozložitelnými obaly – které „musí být takové povahy, aby u nich mohl proběhnout fyzikální, chemický, tepelný nebo biologický rozklad, který umožní, aby se převážná část vzniklého kompostu nakonec rozložila na oxid uhličitý, biomasu a vodu. Oxo-rozložitelné obaly se nepovažují za obaly biologicky rozložitelné.“

Směrnice 2018/852 nově nastavila cíle pro recyklaci obalových odpadů, které je třeba splnit do roku 2025 a roku 2030. Členské státy musejí rovněž použít nová pravidla pro výpočet vzniklého a recyklovaného obalového odpadu, která se týkají podávání ročních zpráv, v souvislosti s novými recyklačními cíli. Ke 31. prosinci 2025 musí být recyklováno alespoň 65 % hmotnosti veškerých obalových odpadů. Pro jednotlivé materiály byly nastaveny následující cíle: 50 % plastů, 25 % dřeva, 70 % železných kovů, 50 % hliníku, 70 % skla a 75 % papíru a lepenky. Do 31. prosince 2030 je to pak požadavek na recyklaci alespoň 70 % hmotnosti veškerých obalových odpadů a: 55 % plastů, 30 % dřeva, 80 % železných kovů, 60 % hliníku, 75 % skla a 85 % papíru a lepenky.

Členskými státy je uložena povinnost přijmout „nezbytná opatření k vytvoření systémů umožňující zpětný odběr nebo sběr použitých obalů a obalových odpadů od spotřebitelů a jiných konečných uživatelů nebo z toků odpadů za účelem jejich usměrnění do nejvhodnějších možností nakládání s odpady“, a k vytvoření systémů umožňující „opakované použití nebo využití sebraných obalů nebo obalových odpadů, včetně recyklace.“

Do 31. prosince roku 2024 jsou členské státy rovněž povinny zajistit zavedení systémů rozšířené odpovědnosti výrobce pro všechny obaly, podle článků 8 a 8a směrnice 2008/98/ES, které ukládají povinnost financování nebo

financování a organizaci vracení, sběru použitých obalů a obalových odpadů, a jejich nasměrování na nejvhodnější možnost nakládání s odpady. Taktéž stanovují opakované použití nebo recyklaci sbíraných obalů a obalových odpadů. Těmito systémy by mělo dojít k prosazování obalů, které jsou designovány, vyrobeny a distribuovány způsobem, který podporuje opakované použití nebo recyklaci obalů, a minimalizuje dopad na životní prostředí.⁵²

2.3.8 Směrnice 2018/849

Poslední z revidujících směrnic prvního balíčku k oběhovému hospodářství aktualizovala celkem tři směrnice, a to směrnici 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, směrnici 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnici 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ).⁵³

Směrnice o vozidlech s ukončenou životností cílí na předcházení a omezení odpadu z autovraků (osobní automobily, malé nákladní vozy) prostřednictvím zajištění jejich opětovného použití, recyklace a jiného využití. Cílem je též zlepšit jednání všech hospodářských subjektů zasahujících do životního cyklu vozidel, co se ochrany životního prostředí týče. Do roku 2006 byl stanoven cíl opětovného použití a využití vozidel s ukončenou životností na nejméně 85 % průměrné hmotnosti vozidla a do roku 2015 byl tento cíl zvýšen na 95 %. Výrobci, dovozci a distributoři vozidel, dle směrnice, nesmějí používat nebezpečné látky jako je olovo, rtuť, kadmium a šestimocný chrom. Mezi jejich další povinnosti náleží povinnost zajistit systémy pro sběr vozidel s ukončenou životností a systémy pro sběr použitých dílů, které byly vyjmuty z vozidel při opravě. Výrobci rovněž hradí veškeré náklady (nebo značnou část nákladů) související s předáním autovraku

⁵² Obaly a obalové odpady. Přehled dokumentu: Směrnice 94/62/ES o obalech a obalových materiálech [online]. In: *EUR-Lex*, [2022-02-09].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=celex:31994L0062>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES ze dne 20. prosince 1994 o obalech a obalových odpadech [online]. In: *EUR-Lex*, [2022-02-09].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31994L0062>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/852 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech [online]. In: *EUR-Lex*, [2022-02-09].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32018L0852>

⁵³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/849 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0849>

do střediska pro zpracování odpadu, kde je vozidlo před dalším zpracováním rozebráno. Majitel náklady hradí v případě, pokud je autovrak bez motoru či plný odpadu.⁵⁴

Směrnice o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech klade důraz na vysokou míru sběru a recyklaci odpadních baterií a zakazuje uvádět na trh baterie s obsahem přes 0,0005 % hmotnostních rtuti a přenosné baterie, včetně těch zabudovaných, obsahují-li přes 0,002 % hmotnostních kadmia. Cílem je především omezit množství nebezpečných látek – rtuti, kadmia, olova – v životním prostředí. Členské státy jsou povinny přijmout jakákoli nezbytná opatření (včetně ekonomických nástrojů) za účelem podpory a zvýšení sběru, zpracování a recyklace baterií. Sběr, zpracování a recyklace by měly probíhat prostřednictvím nejlepších dostupných technik. Konečnému uživateli by rovněž mělo být umožněno odevzdávat baterie na sběrných místech v jeho blízkosti a výrobce by měl umožnit bezplatný odběr. Výrobci rovněž musí hradit čisté náklady na sběr, zpracování a recyklaci průmyslových, automobilových a přenosných baterií. Výrobci přenosných baterií mají vedle toho ještě povinnost financovat náklady na veřejné informační kampaně o sběru, zpracování a recyklaci odpadních přenosných baterií.⁵⁵

Pod pojmem odpadní elektrická a elektronická zařízení (OEEZ) si můžeme představit jakékoli elektrické nebo elektronické zařízení, látku nebo předmět, jehož vyřazení je právě zamýšleno či vyžadováno. Předcházet vytváření takového odpadu nebo jej opětovně používat, recyklovat či jinak využívat a podporovat účinné využívání zdrojů a druhotných surovin z něj, za účelem ochrany životního prostředí a lidského zdraví, si klade za cíl směrnice 2012/19/EU. Směrnice třídí elektrický a elektronický odpad do různých kategorií – malá a velká zařízení, zařízení pro tepelnou výměnu, obrazovky, lampy, malá zařízení informačních technologií a telekomunikační zařízení. Na základě ustanovení této směrnice,

⁵⁴ Vozidla s ukončenou životností. Přehled dokumentu: Směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/cellar/39990f8d-286b-42d8-8058-87226476db17.0001.03/DOC_1

⁵⁵ Odstraňování použitých baterií. Přehled dokumentu: Směrnice 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/cellar/d08ff8bc-5f03-4040-ae56-634cd82d80a5.0007.03/DOC_1

musí členské státy jednak pobízet ke spolupráci výrobce a provozovatele recyklačních zařízení za účelem navrhování takových zařízení, která lze opětovně použít, demontovat a využít v souladu se směrnicí o ekodesignu. Dále umožnit domácnostem a distributorům takový odpad zdarma vracet a snižovat odstraňování elektrického a elektronického odpadu ve formě netříděného komunálního odpadu. Země EU musí rovněž zajistit minimální úroveň sběru OEEZ – od roku 2016 to byl cíl 45 % celkové hmotnosti elektrických a elektronických zařízení, která byla prodána v posledních třech letech, od roku 2019 byl cíl navýšen na 65 %. Česká republika, spolu s dalšími státy, měla povoleno odložení dosažení úrovně sběru až na rok 2021, jelikož patří mezi státy postrádající nezbytnou infrastrukturu, a využívá elektrozařízení z domácností (EEZ) v malé míře. Výrobci elektrických a elektronických zařízení jsou na základě této směrnice povinni jednak financovat náklady na sběr, zpracování, využívání a šetrné odstraňování výrobků, které jsou v prodeji od 13. srpna 2005, od všech uživatelů kromě domácností, a dále poskytovat veřejnosti informace o způsobech vracení a sběru OEEZ.⁵⁶

V případě směrnice 2000/53/ES došlo revidující směrnicí ke změně článku 9 o vypracování zpráv a informací. Zprávy o provádění, které byly členské státy povinny vypracovávat každé tři roky, se ukázaly jako neúčinný nástroj pro ověřování a byly vyhodnoceny jako zbytečná administrativní zátěž. Došlo proto ke zrušení ustanovení o jejich vydávání. Členské státy jsou nově povinny pouze předkládat Evropské komisi údaje o provádění stanovených cílů každý kalendářní rok. Nově je Evropská komise zmocněna k přijímání prováděcích aktů, které se týkají podrobných pravidel pro kontrolu plnění cílů v oblasti vozidel s ukončenou životností členskými státy a vývozu a dovozu vozidel s ukončenou životností. Dále je Evropská komise novelou směrnice oprávněna k vydávání aktů v přenesené pravomoci za účelem doplnění směrnice o vyjmutí určitých materiálů a součástí obsahující olovo, rtuť, kadmium nebo šestimocný chrom, pokud je jejich použití nevyhnutelné, a pro stanovení maximálních povolených úrovní koncentrací, pokud

⁵⁶ Maximální využití odpadních elektrických a elektronických zařízení. Přehled dokumentu: Směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ) [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/CS/200403_1

je jejich použití možné se vyhnout, dále ke stanovení norem označování pro usnadnění součástí vhodných pro opětovné použití a obnovení, ke stanovení minimálních požadavků na osvědčení o likvidaci a ke stanovení minimálních požadavků pro zpracování vozidel s ukončenou životností.⁵⁷

Ve znění směrnice 2006/66/ES došlo rovněž ke zrušení ustanovení o zasílání zpráv členských států o provádění dokumentu, kterou musely podat jednou za tři roky Evropské komisi. Státy EU jsou tak povinny sledovat úroveň sběru celoročně, a Evropské komisi předložit údaje o úrovni recyklace za každý kalendářní rok. Do směrnice nově přibyl článek 22a, který opravňuje členské státy k využití hospodářských nástrojů a dalších opatření, k vytváření pobídek k uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady (příklady pobídek jsou uvedeny v příloze IVa směrnice 2008/98/ES).⁵⁸

Předkládání zprávy o provádění směrnice každé tři roky, bylo zrušeno i v případě směrnice 2012/19/EU. Stejně jako u předešlých směrnic, i v tomto případě členské státy za každý rok odešlou Evropské komisi údaje o provádění ustanovení. Článkem 16a došlo rovněž k oprávnění členských států využívat různých pobídek k uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady.⁵⁹

2.3.9 Směrnice 2019/904 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí

Všudypřítomné plasty jsou čím dál častěji užívány ke krátkodobým, ne-li jednorázovým způsobům využití, a jsou v rozporu s cirkulárním hospodářstvím, které je Evropskou unií prosazováno. V souvislosti s 1. akčním plánem oběhového hospodářství s názvem „Uzavření cyklu – akční plán EU pro oběhové hospodářství“ proto Evropská komise, ve svém sdělení s názvem „Evropská strategie pro plasty v oběhovém hospodářství“, dospěla k závěru, že je nutné nárůst plastových odpadů a jejich únik do životního prostředí řešit, aby bylo možné vybudovat řádný oběhový životní cyklus plastů. Směrnice o omezení dopadu

⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/849 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10].

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0849>

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

plastových výrobků na životní prostředí, která měla být do 3. července 2021 transponována do vnitrostátní legislativy, výše zmíněnou strategii provádí a podporuje přístup v duchu oběhového hospodářství, které upřednostňuje udržitelné, netoxické a opětovně použitelné výrobky než výrobky na jedno použití, tzv. jednorázové plasty. Cílem směrnice je, prostřednictvím zavedení různých opatření, předcházet dopadu plastových výrobků na životní prostředí a podporovat přechod k oběhovému hospodářství.

Pokud existují dostupné alternativy, zakazuje směrnice užívání těchto plastových výrobků: příbory (vidličky, nože, lžice, jídelní hůlky), talíře, brčka, vatové tyčinky, nápojová míchátko, tyčinky k uchycení a podpěře balónků, nádoby na potraviny a nápoje vyrobené z expandovaného polystyrenu, výrobky z oxo-rozložitelných plastů. V případě výrobků na jedno použití, pro které neexistuje alternativa, jako je tomu například u nápojových kelímků, víček, nádob na hotová jídla, která jsou určena k okamžité spotřebě, jsou členské státy povinny přijmout opatření pro snížení jejich spotřeby. Kvantitativní snížení spotřeby těchto produktů je směrnicí stanoveno do roku 2026. V případě hygienických výrobků, vlhčených ubrousků, tabákových výrobků s filtry a nápojových kelímků, kdy se opět jedná o jednorázové plasty, platí, že od 3. července 2021 musí nést viditelné, jasně čitelné a nesmazatelné označení, které by mělo spotřebitele informovat nejen o přítomnosti plastů ve výrobku a nepříznivých dopadech odhazování odpadků na životní prostředí, ale též informaci o vhodném způsobu nakládání s odpadem v případě daného výrobku.

Další cíle, které směrnice obsahuje, se týkají sběru plastových lahví spočívající v 90% recyklaci plastových lahví do roku 2029, s dílčím cílem 77 % do roku 2025. PET lahve by do roku 2025 měly obsahovat minimálně 25 % recyklovatelného plastu a všechny lahve 30 % do roku 2030.

Směrnice v článku 8 obsahuje ustanovení týkající se rozšířené odpovědnosti výrobce, která výrobcům na základě zásady „znečišťovatel platí“, ukládá povinnost hradit náklady na úklid v souvislosti s nakládáním s odpady, náklady na shromažďování údajů a dále náklady na osvětová opatření, která mají za úkol informovat spotřebitele a podporovat odpovědné spotřebitelské chování s cílem snížit množství odpadků vzniklých jednorázovými plasty, a informovat spotřebitele o opakovaně použitelných alternativních výrobcích, a o dopadu nevhodného

odstraňování jednorázových plastů na kanalizační systém. Opatření pro rozšířenou odpovědnost výrobce vstupují v platnost od 31. prosince 2024.⁶⁰

2.3.10 Nový akční plán pro oběhové hospodářství

Nový akční plán s podtitulem „Čistší a konkurenceschopnější Evropa“, který Evropská komise vydala jako své sdělení 11. března 2020, navazuje na 1. akční plán, který byl přijat v rámci balíčku k oběhovému hospodářství. Již tento první akční plán s názvem „Uzavření cyklu – akční plán EU pro oběhové hospodářství“ se věnoval výrobě a eko-designu výrobku, spotřebě, nakládání s odpady, druhotným surovinám, řadil mezi prioritní oblasti plasty, potraviny, kritické suroviny, stavební a demoliční odpad, biomasu a výrobky z biologického materiálu, zmiňoval zelené veřejné zakázky, inovace a investice a v neposlední řadě i monitoring pokroku na cestě k oběhovému hospodářství. Současný akční plán jde však v těchto oblastech ještě dál, je ambicióznější a rozpracovává další témata.

Hned v úvodu jmenuje rozšíření oběhového hospodářství z jeho průkopníků na hlavní hospodářské aktéry, jako jeden z rozhodujících příspěvků k dosažení klimatické neutrality do roku 2050. Pro občany pak oběhové hospodářství bude znamenat kvalitní, funkční a bezpečné výrobky, které budou navrženy způsobem, jež umožní jejich opětovné použití, opravu a vysoce kvalitní recyklaci. Účelem akčního plánu je zajistit, aby oběhové hospodářství fungovalo pro lidi, regiony a města. Napomoci k tomu mají finanční nástroje a fondy EU na podporu nezbytných investic na regionální úrovni. Nový akční plán pro oběhové hospodářství má urychlit transformační změnu ke klimatické neutralitě, která je vyžadována Zelenou dohodou pro Evropu. Akční plán nezůstává jen na půdě EU, v sedmé části zdůrazňuje potřebu spolupráce na celosvětové úrovni – hovoří o celosvětové dohodě o plastech, o zřízení globální aliance pro oběhové hospodářství nebo o posílení partnerství s Afrikou.

⁶⁰ Zákaz plastů na jedno použití. Přehled dokumentu: Směrnice (EU) 2019/904 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/LSU/?uri=CELEX%3A32019L0904>
Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32019L0904>

V rámci udržitelné výrobní politiky, s úmyslem zlepšit životnost výrobků, zajistit jejich opětovné použití, modernizaci a opravitelnost, s úmyslem zvýšit obsah recyklovaných materiálů, umožnit repasování či kvalitní recyklaci, se Evropská komise zavazuje k navržení legislativní iniciativy. Zmíněna je rovněž nutnost přezkumu směrnice o ekodesignu. Vytvořením společného evropského datového prostoru pro inteligentní oběhové aplikace s údaji o hodnotových řetězcích a informacích o výrobku, a spoluprací s vnitrostátními orgány v rámci prosazování požadavků na udržitelnost výrobků, má dojít k podpoře uplatňování nového rámce pro udržitelné výrobky.

Co se ochrany spotřebitele týče, chce Evropská komise navrhnout revizi právních předpisů, aby se ke spotřebitelům dostávaly spolehlivé a relevantní informace o výrobcích v místě prodeje, včetně informací o životnosti výrobku, dostupnosti opravárenských služeb, náhradních dílů a servisních příruček. Evropská komise chce rovněž pracovat na zavedení tzv. „práva na opravu“.

Mezi klíčové oblasti, kterým se chce Evropská komise v následujících letech věnovat, a upravovat danou unijní legislativu, řadí elektroniku, informační a komunikační technologie, baterie a vozidla, obalový materiál, plasty, textilní výrobky, stavebnictví a budovy, potraviny, vodu a živiny.

Vzhledem k tomu, že množství produkovaného odpadu neklesá a je v EU ročně produkováno přes 2,5 miliardy tun odpadu, bude předložen návrh na revizi právních dokumentů, které se týkají baterií, obalů, vozidel s ukončenou životností a nebezpečných látek v elektronických zařízeních. Evropská komise plánuje urychlit provádění požadavků pro systémy rozšířené odpovědnosti výrobce, poskytne pobídky, a podpoří výměnu informací a osvědčených postupů v oblasti recyklace. Evropská komise rovněž zmiňuje plán harmonizace systémů tříděného sběru odpadu napříč členskými státy za účelem zkvalitnění recyklace. Chce vytvořit dobře fungující trh s druhotnými surovinami, a posílit důvěru v používání druhotných surovin. V souvislosti s tím, má v plánu podporovat vývoj řešení pro vysoce kvalitní třídění a odstraňování znečišťujících látek z odpadu, dále vypracovat metodiku k minimalizaci přítomnosti látek, které představují problém pro zdraví nebo životní prostředí v recyklovaných materiálech a předmětech z nich vyrobených. Zmíněna je i problematika vývozu odpadů z EU – Evropská komise

chce přijmout opatření, která mají zajistit, aby odpad nebyl vyvážen do zemí třetího světa.⁶¹

⁶¹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Nový akční plán pro oběhové hospodářství – Čistší a konkurenceschopnější Evropa COM/2020/98 final [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0098>

2.4 Legislativa České republiky a cirkulární ekonomika

2.4.1 Principy právní úpravy

Na právní úpravu odpadového hospodářství působí princip prevence, princip odpovědnosti původce, princip rozšířené odpovědnosti výrobce, princip soběstačnosti a blízkosti a princip plánovitosti.

Princip prevence, jenž je ústředním bodem hierarchie nakládání s odpady, je založen na snaze předcházet vzniku odpadu a snaze snížit nebezpečnost odpadů. Jedině tak bude docházet k úspoře primárních surovin, energie a prostředků na nakládání s odpadem.

Princip odpovědnosti původce ukládá osobě, z jejíž činnosti odpad vznikl, povinnost zajistit konečnou operaci s odpadem. Součástí principu je rovněž zásada znečišťovatel platí, podle níž hradí náklady na zpracování odpadu jeho původce.

Výrobci by měli za svůj výrobek zodpovídat po celou dobu jeho životnosti – od jeho vzniku až po jeho zánik. Právě princip rozšířené odpovědnosti výrobce takovou povinnost výrobci ukládá. Výrobce je odpovědný za nakládání s výsledným spotřebitelským odpadem, neboť dochází k internalizaci nákladů na činnosti související s ukončením životnosti výrobku.

Jelikož je přeprava odpadu pro životní prostředí zatěžující, mělo by být s odpadem nakládáno, co nejbližší místu, kde vznikl. Rovněž by měl každý stát, v rámci svých možností, vybudovat úplnou soustavu zařízení pro nakládání s odpady, aby k jeho přepravě nemuselo docházet. Jedině tak bude docíleno soběstačnosti ve využití a odstranění odpadů. Tyto zásady jsou ukryty v principu soběstačnosti a blízkosti.

Princip plánovitosti v sobě ukrývá myšlenku plánování systémů svozu odpadů a provozu sítě zařízení pro nakládání s odpady, na základě geografických, časových faktorů s přihlédnutím k predikci vývoje množství odpadů. Jedině tak bude dosaženo maximální efektivity.⁶²

⁶² JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6, str. 454.

2.4.2 Vývoj odpadové legislativy

Nakládání s odpady (s výjimkou odpadních vod a jiných speciálních odpadů) nebylo v českém právním řádu před rokem 1990 řešeno dostatečně. Před přijetím prvního právního předpisu v oblasti odpadového hospodářství, byl základní rámec ochrany tvořen zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, s ním související vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 45/1966 Sb., o vytváření a ochraně zdravých životních podmínek a vyhláškami upravujícími otázky spojené s organizovaným sběrem vybraných druhotných surovin.

První zákon o odpadech č. 238/1991 Sb., a s ním související zákon ČNR č. 311/1991 Sb., o statní správě v odpadovém hospodářství a zákon ČNR č. 62/1992 Sb., o poplatcích za uložení odpadů, měly za úkol nastavit minimální právní rámec, a zajistit zmapování a podchycení základních problémů v odpadovém hospodářství. První odpadový zákon č. 238/1991 Sb., byl sestaven jako systematická a komplexní právní úprava odpadového hospodářství v ČR.

Rychle se měnící hospodářské a společenské klima, spolu s nově nabytými zkušenostmi, vedly k přípravě a k následnému přijetí nového zákona o odpadech č. 125/1997 Sb. Systém nakládání s odpady, který založil právní předpis z roku 1997, se stal základem pro následující, v pořadí již třetí, zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech.

Zákon z roku 2001 přejímal základní rysy předešlé legislativy. Důvodem pro vydání nového aktu nebyly nedostatky předchozí úpravy, ale především potřeba transpozice požadavků vyplývajících z komunitárního práva do českého právního řádu. Tento zákon nikdy nenabyl účinnosti v původně schválené podobě. Již první novela, kterou provedl zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, nabyla účinnosti ve stejném okamžiku jako původní znění zákona o odpadech, a to 1. ledna 2002. Právě častá potřeba změn a doplňků, z důvodu reakce na změny v souvisejících oblastech, a za účelem harmonizace české odpadové legislativy s právem komunitárním, učinila ze zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech značně komplikovanou, nepřehlednou a mnohdy obtížně aplikovatelnou právní normu. Právní předpis představoval základ právní úpravy odpadového hospodářství. Neupravoval však všechny aspekty. Některé zvláštní druhy odpadů byly upraveny jinými právními předpisy, buď zcela, jako tomu bylo v případě radioaktivních odpadů, odpadních vod a emisí do ovzduší, nebo formou zvláštní právní úpravy,

která řešila jen určité druhy – jako například odpady z obalů nebo ukládání odpadů do podzemních prostor.⁶³

Práce na novém zákoně o odpadech, který by splňoval požadavky přehlednosti a aplikovatelnosti, probíhaly mnoho let. Do stávající legislativy bylo rovněž nutné transponovat nový balíček směrnic k oběhovému hospodářství. Členské státy Evropské unie měly pro tuto povinnost stanovené datum do 5. července 2020. Nový zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech byl však přijat až 23. prosince 2020 a účinnosti nabyl 1. ledna 2021 s velkým množstvím přechodných ustanovení. Do přechodného období se bude postupovat podle zákona o odpadech č. 185/2001 Sb., za účelem plynulého přechodu, tak, aby se na změny mohli všichni připravit. Nový zákon vstoupil v platnost bez prováděcí vyhlášky o podrobnostech nakládání s odpady. Ta byla vydána až 12. července roku 2021 a v účinnost vešla 7. srpna 2021.⁶⁴

2.4.3 Platná legislativa upravující odpadové hospodářství

Mezi zákony, upravující odpadové hospodářství, řadíme:

- Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech.
- Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností.

Následující nařízení:

- Nařízení vlády č. 111/2002 Sb., kterým se stanoví výše zálohy pro vybrané druhy vratných zálohovaných obalů.
- Nařízení vlády č. 352/2014 Sb., o Plánu odpadového hospodářství České republiky pro období 2015-2024.

A tyto vyhlášky:

- Vyhláška č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů.

⁶³ PROFI PRESS. Komentář k zákonu o odpadech. *Odpady-online.cz* [online]. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://odpady-online.cz/komentar-k-zakonu-o-odpadech-i/>
DAMOHOŘSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-498-1, str. 403-404.
JIRÁSKOVÁ, Ivana a Michal SOBOTKA. *Zákon o odpadech s vysvětlivkami a prováděcí předpisy*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-561-3, str. 9-10.

⁶⁴ Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech v posledním znění

- Vyhláška č. 30/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obalech.
- Vyhláška č. 273/2021 Sb. o podrobnostech nakládání s odpady.
- Vyhláška č. 345/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s vozidly s ukončenou životností.
- Vyhláška č. 16/2022 Sb., o podrobnostech nakládání s některými výrobky s ukončenou životností.⁶⁵

Obecně závazné vyhlášky jsou významným pramenem práva pro obce. Právě díky obecně závazným vyhláškám mohou obce upravovat odpadové hospodářství na svém území.⁶⁶

Pro naplnění cíle teoretické části diplomové práce bude odpadová legislativa České republiky popsána především s ohledem na cirkulární ekonomiku. Plán odpadového hospodářství ČR pro období 2015-2024 je vzpomenut v kapitole *2.1.4 Cirkulární ekonomika v ČR.*

2.4.4 Zákon č. 541/2020 Sb. o odpadech

Nový zákon o odpadech si klade za cíl „zajistit vysokou úroveň ochrany životního prostředí a zdraví lidí a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů předcházením vzniku odpadů a nakládáním s nimi v souladu s hierarchií odpadového hospodářství za současné sociální únosnosti a ekonomické přijatelnosti tak, aby bylo dosaženo cílů odpadového hospodářství“ a „umožněn přechod k oběhovému hospodářství“.⁶⁷ Hierarchie odpadového hospodářství, kterou v zákoně definuje paragraf 3, je jeden ze základních a hlavních pojmů zákona. Prioritou hierarchie je předejít vzniku odpadu. V případě, že nelze vzniku předejít, následuje příprava k opětovnému použití, recyklace nebo jiné využití odpadu (např. jeho energetické využití). Jestliže nic z předešlých bodů není možné, přichází na řadu odstranění. Ustanovení § 1 rovněž zmiňuje sociální

⁶⁵ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Platná legislativa* [online]. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/

⁶⁶ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6, str. 454.

⁶⁷ Zákon č. 541/2020 Sb., *o odpadech* v posledním znění

únosnost a ekonomickou přijatelnost – cílů odpadového hospodářství má být dosahováno tak, aby nedocházelo k finanční zátěži některých skupin obyvatel.⁶⁸

Velmi důležitým bodem pro cirkulární ekonomiku, je pět cílů odpadového hospodářství v oblasti komunálních odpadů, které vymezuje příloha č. 1 zákona:

1. „Zvýšit do roku 2025 úroveň přípravy k opětovnému použití a úroveň recyklace komunálních odpadů nejméně na 55 % celkové hmotnosti komunálních odpadů vyprodukovaných na území České republiky.
2. Zvýšit do roku 2030 úroveň přípravy k opětovnému použití a úroveň recyklace komunálních odpadů nejméně na 60 % celkové hmotnosti komunálních odpadů vyprodukovaných na území České republiky.
3. Zvýšit do roku 2035 úroveň přípravy k opětovnému použití a úroveň recyklace komunálních odpadů nejméně na 65 % celkové hmotnosti komunálních odpadů vyprodukovaných na území České republiky.
4. Odstraňovat uložením na skládku v roce 2035 a v letech následujících nejvýše 10 % z celkové hmotnosti komunálních odpadů vyprodukovaných na území České republiky.
5. Energeticky využívat v roce 2035 a v letech následujících nejvýše 25 % z celkové hmotnosti komunálních odpadů vyprodukovaných na území České republiky; toto množství může být navýšeno o rozdíl mezi množstvím komunálních odpadů, které mohly být uloženy na skládku podle bodu 4, a skutečným množstvím komunálních odpadů uložených na skládku.“⁶⁹

Výše uvedené cíle jsou pro ČR závazné na základě směrnic z balíčku oběhového hospodářství. Naplněny mají být prostřednictvím povinností, které nový zákon ukládá.

Zákon, vedle směrnic z balíčku oběhového hospodářství, zapracovává i směrnice týkající se používání kalů z čistíren odpadních vod, o předcházení a snižování znečištění životního prostředí azbestem, o odstraňování polychlorovaných bifenylyů a terfenylů, o průmyslových emisích a nařízení

⁶⁸ BEJČKOVÁ, Pavla a Tereza ŽÁKOVÁ. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. s komentářem. *Poradce*. 2022, roč. 27, č. 4, s. 5. ISSN 1211-2437.

⁶⁹ Příloha č. 1 k zákonu č. 541/2020 Sb., o odpadech v posledním znění

o statistice odpadů, o přepravě odpadů, o recyklaci lodí, o rtuti, o perzistentních organických znečišťujících látkách.⁷⁰

Z působnosti zákona jsou nově omezeně vyjmuty výrobky s ukončenou životností, které předchází zákon o odpadech upravoval zcela. Výrobky s ukončenou životností nově upravuje samostatný zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, který se použije nad zákonem o odpadech. V případě, že nějaká úprava v tomto zákoně chybí, bude použit zákon o odpadech.⁷¹

V § 4 je vymezen pojem odpad jako „každá movitá věc, které se osoba zbavuje, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit.“ V § 4, odstavci 2 je definován „úmysl zbavit se movité věci“ jako vyvratitelná domněnka – „pokud lze prokázat, že je věc využívána k původnímu účelu, úmysl zbavit se věci není naplněn a nejedná se o odpad“.⁷² V tom samém paragrafu je dále definována povinnost zbavit se movité věci, pokud věc ohrožuje životní prostředí, není používána nebo ji není možno používat k původnímu účelu nebo pokud byla věc „vyřazena nebo stažena na základě jiného právního předpisu“ nebo „vznikla při výrobě, jejímž prvotním cílem nebyla výroba nebo získání této věci, ale není vedlejším produktem“.⁷³ V případě pochybností o tom, zdali je či není movitá věc odpadem, rozhoduje krajský úřad.

Z hlediska cirkulární ekonomiky je důležité vymezení pojmů vedlejší produkt v § 8 a ukončení odpadového režimu v § 9. Následující ustanovení umožňují naplnit definici *odpad – neodpad* a princip *odpad jako zdroj*. Zákon určil dvě skupiny ukončení odpadového režimu – v první skupině přestává být odpad odpadem bez povolení krajského úřadu, ve skupině druhé je potřeba povolení krajského úřadu.

V § 11 jsou vymezeny další důležité pojmy, týkající se oběhového hospodářství, – předcházení vzniku odpadů, opětovné použití, nakládání s odpadem, soustřeďování a oddělené soustřeďování odpadu, sběr (který nově v zařízení ke sběru odpadu nesmí přesáhnout 9 měsíců), zpracování, úprava

⁷⁰ BEJČKOVÁ, Pavla a Tereza ŽÁKOVÁ. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. s komentářem. *Poradce*. 2022, roč. 27, č. 4, s. 149. ISSN 1211-2437.

⁷¹ Tamtéž, s. 7.

⁷² Tamtéž, s. 8.

⁷³ Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech v posledním znění

a využití odpadu, energetické využití odpadu, materiálové využití odpadu, recyklace, příprava k opětovnému použití, skladování odpadu (nově lze skladovat max. 1 rok před odstraněním nebo max. 3 roky před využitím), odstranění odpadu, obchodování s odpady, komunální odpad, biologicky rozložitelný odpad, biologicky rozložitelný komunální odpad, biologický odpad, skládka, druhotná surovina, stavební a demoliční odpad, potravinový odpad, nezákonně soustředěný odpad, shromažďování odpadu.

V § 12, s názvem „Předcházení vzniku odpadu“, je, vedle uložení povinnosti předcházet vzniku odpadu a povinnosti omezovat jeho množství a nebezpečné vlastnosti, kterou má při své výkonu své činnosti každý, upravena též speciální povinnost výrobce omezit vznik odpadů a zejména nebezpečných odpadů, dále „domácí“ kompostování biologicky rozložitelných materiálů a předání věcí k opětovnému použití, které má umožnit snížení využívání zdrojů a umožnit vznik tzv. re-use center.

Problematiku „černých skládek“ upravuje § 14. Nezákonně soustředěný odpad má jeho vlastník povinnost předat do zařízení pro nakládání s odpady nebo jinému z pověřených subjektů. Pokud vlastník nezákonně soustředěného odpadu není znám, je vlastník pozemku, na kterém se tento odpad nachází, povinen obeznámit touto skutečností obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož správním obvodu je odpad soustředěn. Obci tím vzniká povinnost nalézt vlastníka odpadu. Pokud ten nebude nalezen, vyzve obecní úřad (OÚ) vlastníka pozemku k odstranění černé skládky s lhůtou 30 dnů od doručení výzvy (lhůtu lze prodloužit). Pokud výzva nebude vlastníkem pozemku uposlechnuta, může OÚ uložit vlastníkovi pozemku, aby na vlastní náklady místo zabezpečil před dalším návozem, nebo OÚ sám zabezpečí navezený odpad před únikem nebo odpad odklidí. V případě, že se obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodne odpad zabezpečit před únikem nebo odklidit, je vlastník pozemku povinen umožnit a strpět vstup na pozemek na nezbytně nutnou dobu.

Jednou z dalších povinností původce odpadu je prokázat se (např. smlouvou o předání odpovídajícího množství odpadů nebo fakturou či potvrzením od provozovatele zařízení), že došlo k předání vyprodukovaného odpadu do zařízení určeného pro nakládání s odpady v jeho odpovídajícím množství. Cílem je umožnit tak kontrolu obcím nad tím, zda k tomu neoprávnění původci odpadu

nevyužívají nelegálně obecní systém. Upravena je též povinnost pro původce odpadu v případě, že končí činnost své provozovny. Původce odpadu je povinen předat odpady, které jsou soustředěné v provozovně, do zařízení určeného pro nakládání s odpady, před ukončením činnosti provozovny. Toto ustanovení slouží jako prevence prázdných hal s nahromaděným odpadem, který „nikdo nevlastní“. V případě nepodnikajících fyzických osob se na ně povinnosti původce vztahují jen ve výslovně stanovených případech. Jedním z takových případů je stavební a demoliční odpad – tím má být zajištěno co nejvyšší míry opětovného použití a recyklace stavebních materiálů, stavebních a demoličních odpadů.

Provozovatel zařízení určeného pro nakládání s odpady, jímž může být pouze právnická osoba nebo fyzická podnikající osoba, takové zařízení provozuje v souladu s povolením⁷⁴, které uděluje krajský úřad, na dobu neurčitou⁷⁵. Každý převzatý odpad eviduje, a původci odpadu vydává potvrzení o předaném odpadu. Stejně jako původce, je i provozovatel zařízení povinen, v případě ukončení provozu zařízení, předat odpad do jiného zařízení určeného pro nakládání s odpady. Zákon též upravuje speciální povinnosti provozovatele zařízení ve vztahu k vybraným druhům odpadu, jako je například kovový odpad, strojní zařízení, obecně prospěšná zařízení, umělecká díla, pietní a bohoslužebné předměty aj. V praxi jde často o předměty, které bývají odcizeny a do zařízení předávány za účelem získání finančních prostředků.⁷⁶

Nově je v zákoně o odpadech upraven institut školního sběru. Škola je oprávněna k přebírání odpadů papíru, plastů a kovů z domácností od žáků nebo studentů. Nevztahují se na ni však povinnosti provozovatele zařízení. V okamžiku převzetí se stává vlastníkem odpadu a obec, na jejímž území se škola nachází, původcem. Na obec se však v rámci školního sběru nevztahují povinnosti původce odpadu. Jedinou výjimkou je povinnost podání ročního hlášení o produkci a nakládání s odpady. Škola je povinna do 15. ledna předat obci „údaje o hmotnosti převzatých druhů odpadů a zařízeních určených pro nakládání s odpady, kterým převzaté odpady převzala, za předchozí kalendářní rok“.⁷⁷

⁷⁴ Zákon stanoví i případy zařízení, které mohou být provozovány bez povolení.

⁷⁵ S výjimkou mobilních zařízení – zde je povolení vydáváno nejdéle na dobu šesti let.

⁷⁶ BEJČKOVÁ, Pavla a Tereza ŽÁKOVÁ. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. s komentářem. *Poradce*. 2022, roč. 27, č. 4, s. 32. ISSN 1211-2437.

⁷⁷ Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech v posledním znění

Vedle školního sběru je novinkou v zákoně i institut obchodování s odpady. Obchodovat s odpady je oprávněna právnická nebo podnikající fyzická osoba mající povolení, které bylo vydáno krajským úřadem. Povolení k obchodování je vydáváno na dobu určitou – nejdéle na dobu šesti let. Obchodovat mohou i osoby, které nejsou provozovatelem zařízení pro nakládání s odpady. Obchodník se stává vlastníkem odpadu.

Hlava V zákona o odpadech upravuje jednotlivé způsoby nakládání s ním, tak aby bylo jednak dosahováno správného naplňování odpadové hierarchie, a dále též postupováno podle požadavků EU. Mezi jednotlivé způsoby nakládání s odpady řadíme: soustřeďování, skladování, sběr, úpravu, využití, energetické využití, odstranění, odstranění skládkováním, obchodování a zprostředkování nakládání s odpady a přepravu odpadu.

Soustřeďováním odpadu rozumíme jakékoli „umístění odpadu v prostoru, včetně prvotního třídění pro účely odděleného soustřeďování a dočasné uložení odpadu v daném místě“⁷⁸. Jde o institut, který může vykonávat, bez povolení, každý s jedinou povinností – a to soustřeďovat odpady odděleně. Zákon však pro určité druhy odpadů ukládá výjimku, kdy za existence povolení, které vydá příslušný správní orgán, může být od odděleného soustřeďování upuštěno.

Od soustřeďování je rozdílný institut skladování odpadů. V případě skladování, jde o uložení odpadů pouze v zařízení k tomu určeném, které splňuje náležité technické podmínky a má od krajského úřadu povolení k provozu. V případě skladování jsou uloženy časové limity – nejdéle 1 rok, pokud má dojít k odstranění, a 3 roky, pokud mají být odpady dále využity. V případě, že dojde k překročení časového limitu, jedná se o nezákonné nakládání s odpadem. Krajský úřad však může zařízení uložit výjimku a tyto limity prodloužit, například v případě, že v současnosti neexistuje technologie na zpracování.

Sběr odpadu je umožněn právnickým a podnikajícím fyzickým osobám, v zařízení, které se nachází na pozemku k tomuto účelu určeném. Jedná se o soustřeďování odpadů od jiných osob pro účely předání do zařízení ke zpracování odpadu. Lhůta uložení odpadu ve sběrném zařízení nesmí přesáhnout

⁷⁸ Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech v posledním znění

9 měsíců – jednalo by se o nelegální nakládání s odpady. V mobilním zařízení ke sběru odpadu smí být odpad uložen po dobu přepravy, nejdéle však 48 hodin⁷⁹.

Úprava odpadu je „každá činnost, která vede ke změně chemických, biologických nebo fyzikálních vlastností odpadů, včetně jejich třídění, za účelem snížení jejich objemu, snížení jejich nebezpečných vlastností nebo umožnění nebo usnadnění jejich dopravy, využití nebo odstranění, přičemž odpad po úpravě zůstane vždy odpadem.“⁸⁰ Smí být prováděna v zařízení, které je k tomu povolené, splňuje technické podmínky a nachází se na pozemku k tomu určeném.

V případě využití odpadu dochází k jeho konečnému upotřebení. Odpad přestává být odpadem a stává se zdrojem. Tím se proces využití odlišuje od procesu úpravy. Odpady, které projdou tímto procesem, mohou nahradit materiály, které slouží k určitému účelu – stanou se součástí nového výrobku, stavby, povrchu terénu.⁸¹ Jestliže je odpad dostatečně výhřevný, a po zapálení ke svému spalování nepotřebuje podpůrné palivo, může být energeticky využit k výrobě energie. Pro odděleně soustřeďovaný komunální odpad, který je vhodný k opětovnému použití nebo recyklaci⁸², je vysloven zákaz energetického využití.

Odstranění odpadu, které se nachází na samém konci odpadové hierarchie, přichází na řadu v momentě, kdy nelze učinit jiné kroky odpadové hierarchie. Z hlediska cirkulární ekonomiky je tento krok nežádoucí, a proto se mu snažíme předejít. K odstranění může docházet pouze v zařízení, které se nachází na pozemku nebo ve stavbě k tomu určené. Zařízení musí splňovat stanovené technické požadavky a mít ke své činnosti povolení. Zakázáno je odstraňovat odděleně soustřeďované komunální odpady, které mohou sloužit k opětovnému použití nebo recyklaci. Skládání je další z možností, jak lze odpady odstraňovat. Skládka se musí nacházet na pozemku nebo ve stavbě, kterou určí stavební zákon. Krajský úřad k provozu skládky vydává povolení. Provoz zařízení je rozdělen do tří fází, které na sebe musí bezprostředně navazovat. Ve fázi první jde o řízené uložení odstraněného odpadu na úroveň terénu nebo pod úroveň terénu, ve druhé fázi je provoz skládky uzavřen a probíhá její rekultivace. V této

⁷⁹ V případě odpadu ze zdravotnické či veterinární péče je doba nižší – 24 hodin.

⁸⁰ Zákon č. 541/2020 Sb., *o odpadech* v posledním znění

⁸¹ BEJČKOVÁ, Pavla a Tereza ŽÁKOVÁ. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. s komentářem. *Poradce*. 2022, roč. 27, č. 4, s. 48. ISSN 1211-2437.

⁸² Jedná se o papír, plasty, sklo, kovy, textil a biologický odpad.

fázi může být využit jen takový odpad, který je k rekultivaci vhodný. Třetí fáze je věnována péči o skládku, k využití odpadů v režimu zasypávání. Do druhé a třetí fáze lze přejít jen na základě rozhodnutí o změně povolení provozu. Činnost skládky je spojena se systémem povinných preventivních kontrol, které provádí krajský úřad. Pro jejího provozovatele platí před i po celou dobu provozu mnohé povinnosti. Od okamžiku účinnosti nového zákona došlo k zákazu ukládání „výrobků s ukončenou životností a výstupů z jejich úpravy, jejichž výhřevnost v sušině je vyšší než 6,5 MJ/kg, biologicky rozložitelného odpadu a výstupů z jeho úpravy nebo zpracování, dále odpadů, které mohou mít při vzájemném smísení negativní vliv na životní prostředí a odpadu, který může mít při uložení na skládku negativní dopad na životní prostředí a zdraví lidí“⁸³, aj. Od 1. ledna roku 2030 na skládky nebude povoleno ukládat tzv. využitelné odpady a nebezpečné odpady, které stanoví vyhláška⁸⁴. Současně bude u takových odpadů do roku 2030 navyšován poplatek za jejich skládkování. Výjimku z navyšování poplatku tvoří například odpad uložený na skládku v rámci řešení následků krizové situace.

Obchodování s odpady, které zákon upravuje nově, se týká odpadů s kladnou hodnotou. Nákup a prodej probíhá na vlastní odpovědnost právnické nebo podnikající fyzické osoby, která má povolení od krajského úřadu, a stává se vlastníkem odpadu, ačkoli tento odpad nemusí mít fyzicky v držení. Obchodník nepřijímá odpady do své provozovny – v takovém případě by se jednalo o sběr odpadu.

Specifickým režimem je zprostředkování nakládání s odpady, při kterém dochází k zajištění využití nebo odstranění odpadu jménem jiné osoby. K této činnosti není třeba povolení, postačí její ohlášení krajskému úřadu. Zprostředkovatelem může být osoba právnická nebo podnikající fyzická, která se nestává vlastníkem odpadu, a činí tak na základě smlouvy o zprostředkování nakládání s odpady.

Poslední z institutů nakládání s odpady je jeho přeprava. Osoby, které zajišťují přepravu, jsou povinny zajistit splnění všech požadavků, mít při přepravě náležitá dokumenty a v případě nebezpečného odpadu takovou přepravu ohlásit. Přepravovat odpad lze jen po dobu nezbytně nutnou, na území ČR nesmí

⁸³ Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech v posledním znění

⁸⁴ Vyhláška č. 273/2021 Sb. o podrobnostech nakládání s odpady v posledním znění

přeprava přesáhnout 48 hodin. V případě odpadu zdravotnické či veterinární péče 24 hodin. Zákon upravuje i specifický režim přeshraniční přepravy odpadu, jímž rozumíme přepravu odpadů do ČR, z ČR a přes ČR, – jehož úpravu byla Česká republika povinna přejmout z nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 ze dne 14. června 2006 o přepravě odpadů. Příslušným orgánem, vystupujícím při přeshraniční přepravě, je Ministerstvo životního prostředí. To vydává souhlas s přepravou nebo vznáší námitku proti přepravě⁸⁵. Přeprava odpadu je finančně zajištěna – podmínky výpočtu finanční záruky stanoví příloha č. 8 zákona. Jestliže přeshraniční přepravu odpadu nelze dokončit nebo se jedná o nedovolenou přepravu, MŽP může uložit povinnost k jeho zpětnému převzetí. Pokud k vykonání převzetí nedojde, musí MŽP zajistit dopravu, využití, odstranění nebo uskladnění odpadu a od odpovědných osob požadovat úhradu vzniklých nákladů – v naléhavých případech toto oprávnění náleží krajskému úřadu.⁸⁶

V Hlavě VI je upraveno nakládání s jednotlivými druhy odpadu. V dílu prvním je upraven komunální odpad a další odpady v obecním systému. Z komunálního odpadu, který vzniká na území obce při činnosti nepodnikajících fyzických osob, je povinna obec. Obecně závaznou vyhláškou, nebo jinou formou, tvoří obecní systém, jehož prostřednictvím zajistí splnění recyklačních cílů⁸⁷. „Obecní systém v základní podobě obsahuje určení míst pro oddělené soustředování nebezpečného odpadu, papíru, plastů, skla, kovů, biologického odpadu, jedlých olejů a tuků a od 1. ledna 2025 i textilu.“⁸⁸ V případě rozšířené podoby obecního systému může obec, obecně závaznou vyhláškou, určit místa k přebírání stavebního a demoličního odpadu, movitých věcí v rámci předcházení vzniku odpadu, které byly předány obci (ustanovení k umožnění vzniku re-use center), rostlinných zbytků v rámci komunitního kompostování či umožnit zpětný odběr výrobků s ukončenou životností. Právnícké a podnikající fyzické osoby mají

⁸⁵ V případě, že byl oznamovatel, příjemce odpadu nebo člen statutárního orgánu v minulosti sankcionován.

⁸⁶ BEJČKOVÁ, Pavla a Tereza ŽÁKOVÁ. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. s komentářem. *Poradce*. 2022, roč. 27, č. 4. ISSN 1211-2437.

⁸⁷ Odděleně soustředěvané recyklovatelné složky komunálního odpadu mají podle nastavených cílů tvořit alespoň 60 % v roce 2025, 65 % v roce 2030 a 70 % v roce 2035 z celkového množství komunálních odpadů.

⁸⁸ Tamtéž, s. 66.

možnost zapojit se komunálním odpadem do obecního systému, jestliže tak obec stanoví svou obecně závaznou vyhláškou. Obcím je umožněno navazovat spolupráci při plnění povinností plynoucích z obecního systému, jednak prostřednictvím dobrovolného svazku obcí podle zákona o obcích nebo prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy. Kontrolní a osvětovou funkci bude nově plnit informační povinnost, která s novým zákonem na obce přechází. Obce jsou povinny umožnit přístup k informacím o odpadovém hospodářství. Zároveň mají povinnost zasílat MŽP roční hlášení o obecním systému, které „kontroluje a zpracovává obecní úřad obce s rozšířenou působností“⁸⁹. V zákoně je rovněž nově zakotvena povinnost každého, kdo předává odpad nebo věci do obecního systému, dodržovat povinnosti stanovené zákonem i OZV. Podnikající fyzické a právnické osoby, které ve své provozovně umožní osobám odkládat komunální odpad, musí zajistit jeho oddělené soustředování alespoň pro papír, plast, sklo, kov a biologický odpad.

Díl 2 je věnován biologicky rozložitelnému odpadu, komunitnímu kompostování, kalům a sedimentům. Pro biologicky rozložitelný odpad se novým zákonem upřednostnil způsob zpracování v kompostárně nebo bioplynové stanici, před jinými způsoby nakládání s takovým odpadem. V případě užívání vermikompostérů⁹⁰ došlo k omezení roční kapacity zařízení. Zákon pro úpravu a využití biologicky rozložitelného odpadu umožňuje provoz tzv. malých zařízení⁹¹, které fungují ve zjednodušeném režimu. Povolení k provozu malého zařízení vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností. Toto zařízení musí splňovat technické a technologické požadavky stanovené vyhláškou o podrobnostech nakládání s odpady⁹² a jeho výstupy podléhají kontrole. Systém komunitního kompostování, který splňuje technické a technologické požadavky a požadavky na způsob zpracování rostlinných zbytků, může obec ustanovit svou obecně závaznou vyhláškou. Komunitním kompostováním se rozumí soustředování rostlinných zbytků z údržby zeleně, zahrad a domácností, úprava a zpracování v kompost. Kompost, který takto vznikne, může obec využít výhradně k údržbě

⁸⁹ Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech v posledním znění

⁹⁰ Nádoba na kompostování za využití žížal.

⁹¹ V takovém zařízení jedna základka nepřekračuje množství 20 tun a celkové roční množství zpracovaného biologicky rozložitelného odpadu nesmí překročit 150 tun.

⁹² Vyhláška č. 273/2021 Sb. o podrobnostech nakládání s odpady v posledním znění

a obnově veřejné zeleně na svém území. Při splnění podmínek zákona o hnojivech, je možné i jeho jiné využití.⁹³

Upravené kaly, které prošly procesem hygienizace, z čistíren odpadních vod, které zpracovávají odpadní vody městské nebo z domácností, dále odpadní vody, které svými vlastnostmi těmto vodám odpovídají a septiky sloužící k čištění odpadních vod z domácností, mohou být využity na zemědělské půdě. Zákon stanoví pravidla pro úpravu kalů v čistírně odpadních vod, ve které vznikly, a pro zařízení na úpravu kalů. Rovněž jsou vymezeny povinnosti při používání kalů na zemědělské půdě.

Sedimenty, které byly vytěženy z vodních toků nebo nádrží, lze využít jako hnojivo „na pozemcích, které jsou součástí zemědělského půdního fondu, aniž by tyto pozemky byly zařízením určeným pro nakládání s odpady.“⁹⁴ V tomto režimu není vedena evidence a podáváno hlášení. Nakládání se sedimenty je evidováno dle zákona o hnojivech a zákona o zemědělském půdním fondu⁹⁵.

Nebezpečný odpad je upraven v dílu 3. Zákon stanoví zvláštní požadavky na balení a označení nebezpečných odpadů. Mísení takových odpadů je, až na stanovené výjimky, o kterých rozhoduje krajský úřad, zakázáno. Hodnocení nebezpečných vlastností odpadu provádí odborná osoba, které bylo vydáno povolení Ministerstvem životního prostředí nebo Ministerstvem zdravotnictví. Přepravu nebezpečného odpadu je, před jejím zahájením, odesílatel (kterým je původce či oprávněná osoba, např. provozovatel zařízení) povinen ohlásit pomocí ohlašovacího listu. Maximální doba trvání přepravy je stanovena na 48 hodin od odeslání.

V dalších dílech zákona je upraveno nakládání s odpady z výroby oxidu titaničitého, polychlorované bifenyly, odpad perzistentních organických znečišťujících látek, odpad obsahující azbest, odpad rtuti, odpady s obsahem radionuklidů, odpady ze zdravotní a veterinární péče, odpad léčiv z domácností, odpadní olej a recyklace lodí.

⁹³ BEJČKOVÁ, Pavla a Tereza ŽÁKOVÁ. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. s komentářem. *Poradce*. 2022, roč. 27, č. 4, s. 73. ISSN 1211-2437.

⁹⁴ Tamtéž, s. 77.

⁹⁵ Jde o zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech v posledním znění a zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu v posledním znění

Část třetí zákona o odpadech ukládá subjektům odpadového hospodářství – původci odpadu, provozovateli zařízení pro nakládání s odpady, obchodníkovi s odpady – povinnost průběžné evidence a ohlašování údajů z evidence příslušným orgánům.

Část čtvrtá obsahuje ustanovení pro tvorbu plánů odpadového hospodářství České republiky a plánů odpadového hospodářství kraje. Plán odpadového hospodářství je strategickým dokumentem státu pro „vytváření podmínek pro předcházení vzniku odpadu a nakládání s ním“⁹⁶. Zpracováván je na dobu nejméně deseti let. Na jeho návrhu spolupracuje Ministerstvo životního prostředí s příslušnými orgány veřejné správy a s veřejností. Projednáván je s kraji – kraje do 30 dnů od obdržení návrhu připojují k návrhu své připomínky. Schvaluje jej vláda. Rozdělen je na část analytickou, závaznou a směrnou. Analytická část obsahuje vyhodnocení stavu odpadového hospodářství. V závazné části, která je přijímána v právně závazné formě jako nařízení vlády, nalezneme cíle a zásady odpadového hospodářství a opatření k jejich dosažení, dále cíle a opatření pro předcházení vzniku odpadu a soustavu indikátorů k hodnocení plnění cílů. „Závazná část Plánu je závazným podkladem pro zpracování plánů krajů a pro zpracování územně plánovací dokumentace.“⁹⁷ Součástí směrné části jsou nástroje pro plnění cílů, kritéria hodnocení změn podmínek, na jejichž základě byl Plán zpracován, dále informace, které jsou nezbytné pro tvorbu kritérií pro rozmístění a kapacity zařízení pro nakládání s odpady a další návrhy. Plán odpadového hospodářství kraje, který zpracovává příslušný kraj ve spolupráci s orgány veřejné správy a veřejností, musí být v souladu se závaznou částí POH ČR. Složen je z části analytické, koncepční a směrné. Dříve závazná část je nově změněna za část koncepční. Na rozdíl od Plánu odpadového hospodářství České republiky, plánu odpadového hospodářství kraje chybí závaznost. Avšak stále zůstává „podkladem pro zpracování územně plánovací dokumentace kraje a obcí“⁹⁸, nikoli však již závazným.⁹⁹

⁹⁶ Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech v posledním znění

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ BEJČKOVÁ, Pavla a Tereza ŽÁKOVÁ. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. s komentářem. *Poradce*. 2022, roč. 27, č. 4, s. 99-103. ISSN 1211-2437.

V páté části zákona je upraven poplatek za ukládání odpadů na skládku. Ten je hrazen za každé jedno kalendářní čtvrtletí a vypočte se jako součet dílčích poplatků. Jeho poplatníkem je osoba, která předává odpad provozovateli skládky, dále obec, pokud je původcem ukládaného komunálního odpadu, a provozovatel skládky, jestliže na skládku ukládá odpad. Plátcem poplatku je provozovatel skládky. Správcem poplatku je Státní fond životního prostředí České republiky. Z hlediska naplnění cílů odpadového hospodářství dochází k postupnému navyšování poplatku, a to až do jeho maxima, za tzv. využitelné odpady¹⁰⁰, které od roku 2030 nesmí být na skládku ukládány. Navyšování poplatku za takový odpad je ekonomickým nástrojem, jehož prostřednictvím má být cíle dosaženo.

V případě, že dojde k porušení povinností při nakládání s odpady, nejvyšší možnou ochranu životního prostředí může zajistit i tzv. opatření k nápravě. Jedná se o zvláštní institut správního práva, který vzniká rozhodnutím příslušného správního orgánu, který je v dané věci příslušný k projednání přestupku. Daný správní orgán může osobě porušující své povinnosti uložit, aby v přiměřené lhůtě, zajistila odpad proti úniku, znehodnocení nebo odcizení, zajistila odpad před únikem škodlivin, popřípadě odstranila již uniklé škodliviny, předala odpad do příslušného zařízení pro nakládání s odpady, upravila provoz zařízení pro nakládání s odpady nebo jeho provoz omezila. V části šesté jsou vedle již zmíněného opatření k nápravě upraveny i přestupky. Pro fyzické osoby je zákonem stanovena sankce až do výše 1 000 000 Kč v případě nejzávažnějších přestupků. Pro obce se sankce pohybují v rozmezí od 100 000 Kč do 10 000 000 Kč. Právnícké osobě a podnikající fyzické osobě jako původci odpadu může být dle zákona uložena sankce až do výše 25 000 000 Kč. Stejná sankce hrozí při nejzávažnějším porušení zákona i provozovateli zařízení pro nakládání s odpady a provozovateli skládky.

V části sedmé zákon uvádí správní orgány, které vykonávají státní správu v oblasti odpadového hospodářství. Část osmá obsahuje společná, přechodná a zrušovací ustanovení. V části deváté je stanovena účinnost zákona.

Součástí zákona je rovněž dvanáct příloh. Mnohokrát zmiňovaná příloha č. 1 obsahuje cíle odpadového hospodářství, které Česká republika převzala z balíčku

¹⁰⁰ Odpady s vysokou výhřevností, které lze energeticky využít, biologicky rozložitelné odpady, recyklovatelné odpady.

směrnic pro oběhové hospodářství, který vydala EU. Příloha č. 2 s názvem „Katalog činností“ vymezuje činnosti, které mohou probíhat v zařízení ke skladování, sběru, úpravě, využití nebo odstranění odpadu. Příloha č. 3 uvádí potřebné náležitosti žádosti o povolení a náležitosti povolení provozu zařízení určeného pro nakládání s odpady. V příloze č. 4 nalezneme seznam zařízení k využití nebo skladování odpadu, která smí být provozována bez povolení. Způsoby využití odpadu a úpravy a skladování odpadu před jeho využitím jsou zmíněny v příloze č. 5, v příloze č. 6 jsou naopak uvedeny způsoby odstranění odpadu a úpravy a skladování odpadu před jeho odstraněním. Stanovení výše požadované energetické účinnosti na komunální odpad pro jeho energetické využití a vzorec pro výpočet této výše vymezuje příloha č. 7. Pro přeshraniční přepravu odpadu je důležitá příloha č. 8, která stanoví způsob a podmínky stanovení druhu a výše finanční záruky. Sazba poplatku za ukládání odpadů na skládku pro jednotlivé dílčí základy poplatku je uvedena v příloze č. 9. Parametr biologické stability, jehož limitní hodnotu nesmí překročit odpady, které budou od 1. ledna 2030 ukládány na skládku, vymezuje příloha č. 10. Příloha č. 11 uvádí obsah žádosti o udělení pověření k hodnocení nebezpečných vlastností odpadů a obsah návrhu na prodloužení platnosti pověření. V příloze č. 12 je stanoven výpočet množství odpadů, na které se vztahuje výjimka podle § 157. Paragraf 157, který je jedním z přechodných ustanovení, upravuje tzv. třídící slevu pro obce. Do roku 2029 mohou obce za uložení tzv. využitelného odpadu na skládku použít sníženou sazbu ve fixní výši 500 Kč za tunu. Jestliže je takové množství odpadu překročeno, další ukládání odpadu je zpoplatněno běžným způsobem.¹⁰¹

2.4.5 Vyhláška č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů

Prvně vydaným prováděcím právním předpisem k novému zákonu o odpadech byla vyhláška o Katalogu odpadů. Součástí právního řádu je vyhláška od 12. ledna 2021 a účinná je od 27. ledna 2021. V § 14, kde jsou vymezena přechodná ustanovení, je uvedeno, že se odpady do 31. prosince 2023 zařazují

¹⁰¹ Zákon č. 541/2020 Sb., o *odpadech* v posledním znění BEJČKOVÁ, Pavla a Tereza ŽÁKOVÁ. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. s komentářem. *Poradce*. 2022, roč. 27, č. 4. ISSN 1211-2437.

ke druhu odpadu podle předchozí vyhlášky č. 93/2016 Sb., o katalogu odpadů, ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti zákona.¹⁰²

2.4.6 Vyhláška č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady

Přestože nový zákon o odpadech nabytí účinnosti 1. ledna 2021, prováděcí vyhláška Ministerstva životního prostředí, o podrobnostech nakládání s odpady, která nový zákon upřesňuje, nabytí účinnosti až 7. srpna 2021. Vyhláška obsahuje řadu přechodných ustanovení, prostřednictvím nichž se nová úprava uplatní až po uplynutí daného přechodného období.¹⁰³

2.4.7 Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Zákon, který je z hlediska úpravy poplatků za komunální odpad, velmi důležitý, prošel za svou existenci již mnoha novelizacemi. Naposledy se tak stalo, s účinností od 1. ledna 2021, zákonem č. 543/2020 Sb., *kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpadech a zákona o výrobcích s ukončenou životností*.¹⁰⁴

Před novelou zákona existovaly tři možnosti, jak mohla obec poplatek za komunální odpad vybírat. První z možností byl „místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle zákona o místních poplatcích“¹⁰⁵. Tato možnost zpoplatnění nebrala v potaz, zda osoba odpad vytváří, a kolik jej vytváří. Předpokládalo se, že ten, kdo má v obci trvalý pobyt nebo nemovitost, produkuje odpad a systém využívá. Druhý způsob, podle zákona o odpadech, byl založen na skutečnosti, zda v nemovitosti odpad produkujeme či nikoli. Poslední z možností, kterou zákon o odpadech nabízel, byla možnost úhrady za odstraňování vyprodukovaného komunálního odpadu obcí na základě písemné smlouvy, která obsahovala výši úhrady. V rámci přechodných ustanovení, při novele zákona, mohla obec v roce 2021 setrvat u jedné z těchto tří možností, kterou si dříve zvolila, nebo zavést nový systém

¹⁰² Vyhláška č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů (Katalog odpadů) v posledním znění

¹⁰³ Vyhláška č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady v posledním znění

¹⁰⁴ Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích v posledním znění

¹⁰⁵ OMBUDSMAN, veřejný ochránce práv. *Komunální odpad* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/Letaky/Komunalni-odpad.pdf>

poplatků za komunální odpad. Od roku 2022 však musí využívat pouze jednu ze dvou variant poplatku.¹⁰⁶

Aktuální znění zákona upravuje poplatky za komunální odpad v Hlavě VII. V § 10d rozlišuje dva druhy poplatků za komunální odpad – a to, poplatek za obecní systém odpadového hospodářství a poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. V případě, že se obec rozhodne pro zavedení místních poplatků za komunální odpad (není k tomu ze zákona povinna), musí si pro poplatkové období (tím je kalendářní rok) zvolit pouze jednu ze dvou variant poplatků.

Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství je paušálního charakteru – není vázán na produkci odpadu. Poplatek je vztažen na existenci a možnost využití obecního systému odpadového hospodářství. Poplatníkem je fyzická osoba, která je v obci přihlášená nebo je vlastníkem nemovitosti na území obce, v níž není přihlášená žádná fyzická osoba. Paragraf 10g uvádí osoby, kterým poplatková povinnost vznikla z důvodu přihlášení v obci, ale jsou od úhrady poplatku osvobozeny. Jsou jimi: osoby, které jsou „poplatníky poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci v jiné obci a mají v této jiné obci bydliště, osoby, které jsou umístěny do dětského domova pro děti do 3 let věku, školského zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči na základě rozhodnutí soudu nebo smlouvy, dále osoby, které jsou umístěny do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu, na žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností, zákonného zástupce dítěte nebo nezletilého, osoby, které jsou umístěny v domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory, domově se zvláštním režimem nebo v chráněném bydlení nebo osoby, které jsou omezeny na osobní svobodě“¹⁰⁷ (to se netýká trestu domácího vězení). Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství může dosáhnout maximální výše 1 200 Kč. V § 10h je upravena poplatková povinnost v případě, že osoba nebyla přihlášená v obci nebo nevlastnila nemovitost, či z důvodu, že byla od poplatku osvobozena – nehradí poplatek za celé

¹⁰⁶ OMBUDSMAN, veřejný ochránce práv. *Komunální odpad* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/Letaky/Komunalni-odpad.pdf>

¹⁰⁷ Zákon č. 565/1990 Sb., o *místních poplatcích* v posledním znění

poplatkové období, ale za dílčí období (tím je kalendářní měsíc), kdy se tato situace změnila.

Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci zrcadlí principy „znečišťovatel platí“ a „plat' tolik, kolik vyhodíš“. Jeho „zavedení je možné ve dvou režimech: poplatek za množství vyprodukovaného odpadu na základě hmotnosti (v kilogramech) nebo na základě objemu (v litrech) a poplatek, jehož výše vychází z kapacity soustředovacích prostředků pro nemovitou věc“.¹⁰⁸ Pro výpočet poplatku může obec určit minimální základ dílčího poplatku, a to nejvýše 10 kg v případě hmotnosti nebo 60 l v případě objemu nebo kapacity soustředovacích prostředků. Zákonem nejvyšší povolená sazba poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci činí: 6 Kč/kg v případě hmotnosti a 1 Kč/l v případě objemu nebo kapacity soustředovacích prostředků. Proces pro výpočet poplatku je následující – jde o „součet dílčích poplatků za jednotlivá dílčí období, na jejichž konci měl poplatník v nemovité věci bydliště nebo neměla v nemovité věci bydliště žádná fyzická osoba v případě, že poplatníkem je její vlastník. Dílčí poplatek se vypočte jako součin základu dílčího poplatku zaokrouhleného na celé kilogramy nebo litry nahoru a sazby pro tento základ“¹⁰⁹. Poplatníkem je fyzická osoba, která má v nemovité věci bydliště, nebo je vlastníkem nemovitosti, ve které nemá bydliště žádná fyzická osoba. Plátcem, který je povinen vybrat od poplatníka poplatek, může být mimo vlastníka nemovitosti, společenství vlastníků jednotek. V části třetí zákona jsou uvedena ustanovení, která se týkají zavedení a správy *všech* poplatků.

Obec místní poplatky zavádí obecně závaznou vyhláškou. Správcem poplatku je obecní úřad. V části čtvrté jsou uvedena společná, přechodná a závěrečná ustanovení.¹¹⁰

2.4.8 Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností

Zákon o výrobcích s ukončenou životností je v postavení *lex specialis* oproti zákonu o odpadech, tzn. že se vždy užije přednostně. Zákon o odpadech se

¹⁰⁸ ODBOR MINISTERSTVA FINANČÍ. *Metodická pomůcka: Místní poplatky za komunální odpad* [online]. 27. 7. 2021 [cit. 2022-03-07].

Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Methodika_Metodicka-pomucka-Mistni-poplatky-za-komunalni-odpad_v03.pdf

¹⁰⁹ Zákon č. 565/1990 Sb., o *místních poplatcích* v posledním znění

¹¹⁰ Tamtéž.

v daném případě užije pouze, jestliže je tak zákonem stanoveno. Zákon o výrobcích s ukončenou životností je zcela novým zákonem, jelikož do vydání nového zákona o odpadech byla problematika výrobků s ukončenou životností součástí zákona o odpadech. Vlivem přibývajících předpisů Evropské unie a stále nepřehlednějším a chaotičtějším zpracování zákona o odpadech došlo k jeho osamostatnění.

Zákon o výrobcích s ukončenou životností nabyl platnosti 23. prosince 2020 a od 1. ledna roku 2021 i účinnosti.

Do svého znění zapracovává jednak směrnice z unijního balíčku k oběhovému hospodářství – a to směrnici o odpadech, směrnici o odpadních elektrických a elektronických zařízeních, směrnici o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnici o vozidlech s ukončenou životností. Vedle těchto směrnic i směrnici o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech, pokud jde o uvádění na trh přenosných baterií a akumulátorů obsahujících kadmium, které jsou určené do bezšňůrových elektrických nástrojů, a knoflíkových článků s nízkým obsahem rtuti. Dále navazuje na přímo aplikovatelná nařízení Evropské komise – jedná se o nařízení, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro výpočet recyklační účinnosti procesů recyklace odpadních baterií a akumulátorů a prováděcí nařízení, kterým se stanoví formát pro registraci a podávání zpráv výrobců elektrických a elektronických zařízení do registru.¹¹¹

Zákon reguluje „pravidla pro předcházení vzniku odpadu z vybraných výrobků, práva a povinnosti výrobců při uvedení vybraných výrobků na trh, práva a povinnosti osob při nakládání s výrobky s ukončenou životností a působnost správních orgánů v oblasti předcházení vzniku odpadu z vybraných výrobků a v oblasti nakládání s výrobky s ukončenou životností.“¹¹²

Působnost zákona je vymezena v § 2. Jestliže není zákonem stanoveno jinak, na předcházení vzniku odpadu z vybraných výrobků a na nakládání s výrobky s ukončenou životností, je užit zákon o odpadech. Daný paragraf rovněž obsahuje negativní vymezení vybraných výrobků. Vybraným výrobkem podle zákona rozumíme elektrozařízení, baterii nebo akumulátor, pneumatiku nebo

¹¹¹ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹¹² Tamtéž.

vozidlo. Výrobkem s ukončenou životností je vybraný výrobek, který se stal odpadem. V § 3 jsou následně vymezeny další důležité pojmy.

V části první, Hlavě II zákona jsou upraveny obecné povinnosti pro spotřebitele a výrobce. Paragraf 4 ukládá povinnosti každému, kdo se zbavuje výrobku s ukončenou životností, – jeho povinností je předat jej osobě, která je oprávněná k převzetí. „Jiným osobám smí být výrobek s ukončenou životností předán, pouze jde-li o předání nezbytného množství kusů pro účely vědy a výzkumu, předání k muzejním účelům nebo pro účely umělecké, tvůrčí nebo sběratelské činnosti.“¹¹³ Výrobky s ukončenou životností nepodléhají ohlašovací povinnosti podle zákona o odpadech, jelikož se nezapočítávají do objemu produkce a nakládání s odpady. V dalších paragrafech jsou stanoveny povinnosti pro výrobu vybraných výrobků – je požadována snadná demontáž výrobku, zajištění nebezpečných látek, požadavek recyklovatelných materiálů, minimalizace vzniku odpadu, možnost opravy, recyklace po ukončení životnosti – a pro jejich uvádění na trh. Výrobce je rovněž „povinen uvádět v průvodní dokumentaci výrobku, na obalu, v návodu k použití“ nebo jinak „informace o způsobu zpětného odběru nebo sběru, opětovného použití, využití nebo odstranění výrobku s ukončenou životností“.¹¹⁴

V části druhé zákona jsou upravena práva a povinnosti spojené s nakládáním s elektrozařízeními, bateriemi, akumulátory a pneumatikami. Pro výrobce je zákonem zavedena „rozšířená odpovědnost“ – výrobce je povinen zajistit, na vlastní náklady, zpětný odběr výrobků s ukončenou životností, jejich následné zpracování, využití nebo odstranění. Veškeré povinnosti, které zákon výrobcí v rámci zpětného odběru stanoví, může plnit buď v individuálním systému nebo v systému kolektivním. Zpětný odběr výrobku nesmí být vázán koupí výrobku nového. Výrobce je rovněž povinen provádět osvětovou činnost, prostřednictvím distributorů, za účelem informování o způsobu provedení zpětného odběru výrobku s ukončenou životností a za účelem dosažení co nejvyšší úrovně zpětného odběru. Výrobce pro zpětný odběr výrobků s ukončenou životností zřizuje tzv. místa zpětného odběru, která jsou vedena v Registru míst zpětného odběru, který je spravován Ministerstvem životního prostředí. Konečný uživatel

¹¹³ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹¹⁴ Tamtéž.

předává výrobek s ukončenou životností pouze na místo zpětného odběru nebo, stanoví-li tak zákon, poslednímu prodejci, popřípadě jiné osobě, kterou výrobce určil. Výrobci mohou uzavírat písemnou smlouvu s obcemi za účelem zřízení míst zpětného odběru. Paragraf 17 upravuje způsob provedení zpětného odběru a nakládání se zpětně odebranými výrobky s ukončenou životností. Povinnost zpětně odebírat výrobky s ukončenou životností podobného typu a použití jako vybrané výrobky, které dodává, má i poslední prodejce, a to bezúplatně. Výrobci a pověřeni zástupci jsou zapsáni v Seznamu výrobců, jehož správcem je MŽP. Tento Seznam zahrnuje výrobce elektrozařízení, výrobce baterií nebo akumulátorů a výrobce pneumatik. Návrh na zápis do Seznamu výrobců je povinen podat každý, a to nejpozději v den uvedení výrobků na trh. Ministerstvo aktuální Seznam výrobců zveřejňuje a umožňuje k němu dálkový přístup. Výrobce je povinen vést evidenci množství výrobků, které uvedl na trh, v hmotnostních jednotkách a kusech. A jestliže plní své povinnosti v individuálním systému, tak i evidenci osob, které pro výrobce zajišťují zpětný odběr, přepravu, zpracování či jiné nakládání se zpětně odebranými výrobky s ukončenou životností a evidenci toku zpětně odebraných výrobků s ukončenou životností. O plnění zákonem stanovených povinností zpracovává výrobce roční zprávu o výrobcích s ukončenou životností.

Výrobce může své povinnosti plnit v individuálním nebo kolektivním systému. Individuální systém zpětného odběru je výrobcem vytvořen a provozován samostatně, na vlastní jméno a náklady. Kolektivní systém je vytvořen výhradně výrobcí vybraných výrobků, a provozován oprávněnou právní osobou odlišnou od výrobce, která smí provozovat pouze jeden kolektivní systém. V případě individuálního systému je výrobce, před uvedením vybraného výrobku na trh, povinen poskytnout dostatečnou kauci k zajištění nakládání s výrobky s ukončenou životností. Kolektivní systém může být provozován pouze na základě povolení, které vydává Ministerstvo životního prostředí. Do předmětu činnosti provozovatele kolektivního systému patří pouze „zajišťování kolektivního plnění povinností výrobců na území ČR v rozsahu jeho oprávnění, informování konečného uživatele a osvětová činnost, poradenská, výzkumná a publikační činnost v oblasti zpětného odběru, opětovného použití a recyklace výrobků s ukončenou životností a správa vlastního majetku“ a dále „zajišťování plnění

povinností provozovatelů solárních elektráren, jejichž součástí jsou solární panely uvedené na trh do dne 1. ledna 2013.¹¹⁵ Zákon v § 41 stanoví provozovateli určitá omezení – například, že s výjimkou soustředování, třídění a přepravy, nesmí sám nakládat se zpětně odebranými výrobky s ukončenou životností. V § 44 jsou pak vymezeny povinnosti provozovatele – „je povinen zajišťovat kolektivní plnění výrobců, se kterými uzavřel smlouvu o kolektivním plnění“. Výrobce je, dle zákona, vůči provozovateli povinen vykazovat pravdivé a úplné údaje o množství vybraných výrobků, které uvedl na trh, umožnit provozovateli provedení ověření údajů, poskytnout provozovateli součinnost v souvislosti s plněním povinností provozovatele kolektivního systému v oblasti ekomodulace. Provozovatel zajišťuje provoz a financování kolektivního systému na základě příspěvků od výrobců, se kterými uzavřel smlouvu, rovněž je povinen vytvářet rezervu na krytí budoucích nákladů na kolektivní plnění povinností výrobců. Mezi provozovateli kolektivních systémů může být uzavřena písemná smlouva pro tentýž druh vybraných výrobků, za účelem sdílení míst zpětného odběru, sdílení nákladů na zajišťování zpětného odběru, sdílení nákladů nebo jiné spolupráci v informační a osvětové činnosti, nebo pro převod určitého množství zpětně odebraných výrobků s ukončenou životností. Provozovatel je rovněž povinen vést evidenci výrobců, se kterými má uzavřenou smlouvu, evidenci množství vybraných výrobků, evidenci osob zajišťujících pro provozovatele zpětný odběr, přepravu, zpracování či jiné nakládání se zpětně odebranými výrobky, evidenci míst zpětného odběru, které jsou vykážány v Registru a evidenci toků zpětně odebraných výrobků s ukončenou životností. Za všechny výrobce, se kterými uzavřel smlouvu o kolektivním systému, zpracovává roční zprávu o výrobcích s ukončenou životností. Údaje z evidencí a roční zprávu o výrobcích s ukončenou životností uchovává po dobu sedmi let. Rovněž je povinen mít řádnou a mimořádnou účetní závěrku ověřenou auditorem. Kontrolu nad činností provozovatele kolektivního systému vykonává Ministerstvo životního prostředí. Paragraf 55 a 56 upravuje náležitosti týkající se zániku oprávnění k provozování kolektivního systému.¹¹⁶

V Hlavě VII jsou zákonem upravena elektrozařízení. Ta se řadí do skupin podle přílohy č. 1. Výrobce musí zajistit, aby jím na trh uváděná elektrozařízení,

¹¹⁵ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹¹⁶ Tamtéž.

byla označena grafickým symbolem o zpětném odběru. „Není-li možné elektrozařízení takto označit vzhledem k jeho velikosti nebo funkci, označí se grafickým symbolem obal, návod k použití a záruční list elektrozařízení.“ Dále je, na vlastní náklady, povinen písemně informovat konečné uživatele¹¹⁷, prostřednictvím posledních prodejců, o požadavku odevzdání elektrozařízení na místech k tomu určených, o způsobu zajištění zpětného odběru, o jejich úloze v opětovném použití, recyklaci nebo jiném využití odpadních elektrozařízení, o možných škodlivých vlivech nebezpečných látek, které elektrozařízení obsahuje a o významu grafického symbolu pro zpětný odběr. Konečný uživatel je povinen předat odpadní elektrozařízení na místo zpětného odběru nebo zpracovateli odpadních elektrozařízení či poslednímu prodejci. Zpětný odběr odpadních elektrozařízení, která pocházejí z domácností, zajišťuje výrobce, a to bez vazby na koupi nového výrobku. Výrobce rovněž zajišťuje i zpětný odběr jiných odpadních elektrozařízení nepocházejících z domácností. V každém kalendářním roce musí dosáhnout minimální úrovně zpětného odběru odpadních elektrozařízení, kterou stanoví příloha č. 2 zákona. Na vlastní náklady zřizuje výrobce veřejná místa zpětného odběru – a to v každé obci, městském obvodu nebo městské části s počtem více než 2 000 obyvatel¹¹⁸, v každé obci, která o takové zařízení projeví zájem a v každém prodejním místě posledního prodejce nebo v jeho bezprostřední blízkosti. Poslední prodejce je povinen zajistit možnost bezplatného odevzdání odpadního elektrozařízení ke zpětnému odběru v místě prodeje nebo dodávky nového elektrozařízení. Stejně tak je povinen konečného uživatele písemně informovat o možnostech zpětného odběru a viditelně a čitelně označit daná místa v jeho bezprostřední blízkosti, nebo v případě, že v jeho provozovně či v její blízkosti není zřízeno takové místo, je povinen umístit viditelně a čitelně informaci o tom, kde odpadní elektrozařízení, pocházející z domácností, odevzdat ke zpětnému odběru. Výrobce je povinen zajistit oddělené soustředování zpětně odebraných elektrozařízení za účelem jejich přípravy k opětovnému použití. Zpracování odpadních elektrozařízení musí probíhat za použití nejlepších dostupných technik. Zpracování může být provedeno i v jiném státě, než kde bylo elektrozařízení odevzdáno. Jeho převoz přes hranice však

¹¹⁷ V případě elektrozařízení, která jsou určena k použití v domácnostech.

¹¹⁸ Pro každou skupinu elektrozařízení podle přílohy č. 1.

musí proběhnout v souladu s právními předpisy EU a se zákonem o odpadech. Zpracovatelům odpadních elektrozařízení jsou výrobcem bezplatně poskytnuty veškeré informace o elektrozařízení – informace o obsažených konstrukčních částech a materiálech, nebezpečných látkách, možnostech opětovného použití a recyklace odpadního elektrozařízení, popřípadě způsobu jeho odstranění. Ke zpracování odpadních elektrozařízení je zákonem oprávněn pouze zpracovatel, který tak činí na základě povolení. Povinnosti koná dle zákona o odpadech a zákon o výrobcích s ukončenou životností mu dále ukládá – „přednostně vyjmout z odpadního elektrozařízení všechny látky a součásti, které stanoví vyhláška, provádět demontáž, soustřeďovat, skladovat, zpracovávat nebo jinak nakládat s odpadním elektrozařízením v souladu s technickými požadavky a zajistit ověření plnění těchto povinností odborně způsobilou třetí osobou¹¹⁹, vést průběžnou evidenci o odpadech a způsobech nakládání s nimi, zajistit využití zpětně odebraných odpadních elektrozařízení minimálně v rozsahu stanoveném v příloze č. 3“.¹²⁰ Nakládání s odpadním elektrozařízením, které pochází z domácností a bylo uvedeno na trh po 13. srpnu 2005, financuje výrobce elektrozařízení. Jestliže se jedná o elektrozařízení, které bylo uvedeno na trh do 13. srpna 2005, financování jeho zpětného odběru a další nakládání s ním, je zajištěno přes kolektivní systémy, do kterých výrobci přispívají poměrně podle jejich podílu na trhu v dané skupině elektrozařízení. Výrobce je povinen financovat i nakládání s odpadním elektrozařízením, které nepochází z domácností a bylo uvedeno na trh po 13. srpnu 2005. Jestliže bylo elektrozařízení, nepocházející z domácností, uvedeno na trh do 13. srpna 2005, financuje nakládání s odpadním elektrozařízením výrobce, pokud je nahrazováno elektrozařízením stejného typu, nebo konečný uživatel, jestliže elektrozařízení nahrazeno není. Paragraf 72 upravuje financování nakládání s některými odpadními solárními panely. Při prodeji nového elektrozařízení jsou jeho výrobci, distributoři a poslední prodejci povinni uvádět náklady na zpětný odběr, zpracování, využití a odstranění odpadního elektrozařízení, a to odděleně od ceny elektrozařízení. Přeshraniční přeprava použitých elektrozařízení je upravena § 74.¹²¹

¹¹⁹ S účinností od 1. ledna 2023.

¹²⁰ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹²¹ Tamtéž.

Ustanovení v Hlavě VIII zákona, kde jsou upraveny baterie a akumulátory, se použijí „na všechny typy baterií nebo akumulátorů bez ohledu na jejich tvar, objem, hmotnost, materiálové složení a použití a bez ohledu na to, zda jsou na trh nebo do oběhu uváděny samostatně nebo jako součást příslušenství jiných výrobků.“^{122,123} Zákon dělí baterie a akumulátory do tří skupin na – přenosné baterie nebo akumulátory, automobilové baterie nebo akumulátory a průmyslové baterie nebo akumulátory. Na trh nesmí být uváděny „baterie nebo akumulátory, které obsahují více než 0,0005 % hmotnostních rtuti“, bez ohledu na to, jestli „jsou či nejsou zabudované do elektrozařízení či jiných výrobků“ a „přenosné baterie a akumulátory, které obsahují více než 0,0002 % hmotnostních kadmia, včetně baterií a akumulátorů zabudovaných do elektrozařízení či jiných výrobků“.¹²⁴ Tento zákaz se netýká přenosných baterií nebo akumulátorů, které jsou určeny pro použití v nouzových nebo poplašných systémech (včetně nouzového osvětlení) nebo zdravotnických přístrojích. Kromě výše uvedených, zákon v § 78 stanoví další výjimky. Splnění podmínek, pro uvádění výrobků na trh, výrobce a distributor prokazuje předložením technické dokumentace kontrolnímu orgánu. Baterie a akumulátory musí být, při uvádění na trh, označeny grafickým symbolem, přenosné baterie nebo akumulátory a automobilové baterie nebo akumulátory označeny údaji o své kapacitě a baterie nebo akumulátory, které překračují limity obsahu rtuti, kadmia a olova, označeny chemickým symbolem pro daný kov. Elektrozařízení nebo jiné výrobky, obsahující baterie nebo akumulátory, musí být navrženy tak, aby se odpadní baterie nebo akumulátory daly snadno a bezpečně vyjmout z takového zařízení. Výrobce je rovněž povinen připojit k danému výrobku návod, jak může být baterie nebo akumulátor bezpečně vyjmut. I v případě baterií a akumulátorů zákon stanoví povinnosti pro výrobce – informovat konečné uživatele prostřednictvím konečných prodejců o požadavku odevzdání odpadních baterií nebo akumulátorů na místa k tomu určená, o způsobu zajištění zpětného odběru, o jejich úloze v recyklaci, o možných škodlivých vlivech nebezpečných látek a významu grafického a chemického symbolu na výrobku. Přenosné baterie

¹²² Vyjma baterií a akumulátorů, které se užívají v zařízeních, která souvisí s ochranou bezpečnostních zájmů ČR a zařízení určených pro vyslání do vesmíru.

¹²³ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹²⁴ Tamtéž.

nebo akumulátory, podle zákona, předá jejich konečný uživatel na místo zpětného odběru nebo poslednímu prodejci. Odpadní automobilové nebo průmyslové baterie nebo akumulátory musí být předány rovněž na místo zpětného odběru nebo osobě, která je zákonem o odpadech oprávněna k jejich převzetí. „Výrobce elektrozařízení, jehož součástí jsou zabudované nebo přiložené baterie nebo akumulátory, má povinnosti výrobce baterií nebo akumulátorů,¹²⁵ své povinnosti pro nakládání s odpadními bateriemi a akumulátory plní v rámci kolektivního systému. Stejně jako v případě výrobců elektrozařízení, jsou i výrobci baterií nebo akumulátorů povinni zajistit na vlastní náklady zpětný odběr svých výrobků. Zákon uvádí odlišné požadavky pro odpadní baterie nebo akumulátory přenosné, automobilové a průmyslové. V případě odpadních přenosných baterií nebo akumulátorů musí být výrobcem zajištěn jejich bezplatný zpětný odběr od konečného uživatele bez ohledu na výrobní značku, datum uvedení na trh a bez vazby na koupi nového výrobku. V § 85 odst. 2 jsou následně stanovena místa, kde je výrobce přenosných baterií povinen, na vlastní náklady, zřídit veřejná místa zpětného odběru. Na rozdíl od elektrozařízení, nesmí být náklady na nakládání s odpadními přenosnými bateriemi nebo akumulátory, při jejich prodeji, uváděny odděleně. Alespoň jedno veřejné místo zpětného odběru je povinen zřídit výrobce automobilových baterií nebo akumulátorů, v každé obci pověřeným obecním úřadem a v každém městském obvodu nebo městské části, jde-li o územně členěná statutární města nebo hlavní město Praha. Zpětný odběr, od konečného uživatele nebo provozovatele zařízení ke zpracování vozidel s ukončenou životností, se týká odpadních automobilových baterií nebo akumulátorů bez ohledu na výrobní značku, datum uvedení na trh, vazby na koupi nového výrobku a bez nároku na úplatu. Pokud jde o zpětný odběr odpadních průmyslových baterií nebo akumulátorů, je výrobce „povinen zajistit zpětný odběr odpadních průmyslových baterií nebo akumulátorů stejného typu a určení, jaké uvedl na trh, a to bez ohledu na datum jejich uvedení na trh a bez vazby na koupi nového výrobku.“¹²⁶ Povinnost zpětného odběru přenosných baterií nebo akumulátorů má vedle výrobce i poslední prodejce, jestliže jsou tyto výrobky stálou součástí prodejního sortimentu nebo takové odevzdání konečnému uživateli umožní a není

¹²⁵ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹²⁶ Tamtéž.

u něj zřízeno místo zpětného odběru. V případě, že v prodejně není umístěno místo zpětného odběru, a poslední prodejce neumožňuje odevzdání odpadních baterií nebo akumulátorů, je povinen informovat o místě v obci, městské části nebo městském obvodu, podle místa prodeje, kde tak lze učinit.

Paragraf 89 ukládá výrobcům baterií nebo akumulátorů povinnosti spojené s jejich zpracováním. Pro zpracování a recyklaci zpětně odebraných odpadních baterií nebo akumulátorů, je výrobce povinen zajistit nejlepší dostupné techniky, a to „v zařízeních, která dosahují minimální recyklační účinnosti procesů recyklace stanovené v příloze č. 5 k tomuto zákonu“.¹²⁷ Jejich využití nebo odstranění je povinen zajistit „nejpozději do konce kalendářního roku následujícího po roce, v němž byly zpětně odebrány“.¹²⁸ Mimo výjimek pro přenosné odpadní baterie nebo akumulátory, které vzniknou na základě povolení MŽP nebo stanovením zákona v § 89, odst. 2, písmeny a)-d), nesmějí být odpadní baterie nebo akumulátory spalovány nebo ukládány na skládky všech skupin. V § 89, odst. 3 je upraven převoz odpadních baterií nebo akumulátorů přes hranice k jejich zpracování a recyklaci. Další odstavce 4-8 v § 89 upravují řízení o povolení Ministerstva životního prostředí k odstranění odpadních přenosných baterií nebo akumulátorů postupem, který žadatel uvádí v žádosti, jestliže neexistuje nabídka využití a odbytu odpadních přenosných baterií nebo akumulátorů, a navržený způsob odstranění by měl být z podstatných důvodů upřednostněn před recyklací. Paragraf 90 opravňuje ke zpracování odpadních baterií nebo akumulátorů pouze jejich zpracovatele. Ten je vedle povinností, které mu ukládá zákon o odpadech, povinen „vyjmout z odpadních baterií nebo akumulátorů všechny kapaliny a kyseliny, soustřeďovat a skladovat je na plochách s nepropustným povrchem a vhodným nepropustným pokrytím nebo ve vhodných nádobách, při recyklaci dosahovat minimální recyklační účinnosti procesů recyklace, kterou stanoví příloha č. 5, doložit uplatnění výjimky pro spalování a zaslat MŽP zprávu o recyklační účinnosti procesů recyklace odpadních baterií nebo akumulátorů.“¹²⁹

Veškeré typy pneumatik, bez ohledu na rozměry, použití a „bez ohledu na to, zda jsou na trh uváděny samostatně nebo jako součást či příslušenství vozidel

¹²⁷ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Tamtéž.

nebo jiných funkčních celků¹³⁰, upravuje Hlava IX zákona. Skupiny, do kterých se jednotlivé pneumatiky řadí, jsou popsány v příloze č. 6 zákona. Paragraf 94 zákona upravuje tzv. protektorované pneumatiky, které naplňují myšlenku cirkulárního výrobního řetězce, – odpad přestává být odpadem. Jde o pneumatiky, jejichž opotřebované části byly obnoveny studenou nebo teplou metodou protektorování. Jejich výrobce plní „k protektorovaným pneumatikám, které pocházely ze zpětného odběru, byly dovezeny ze zahraničí, popřípadě k novým pneumatikám, které současně uvádí na trh“ stejné povinnosti jako výrobce nových pneumatik. Jednou z povinností výrobců je informování konečných uživatelů, prostřednictvím posledních prodejců, o požadavku odevzdání odpadních pneumatik na místech k tomu vymezených¹³¹ a o způsobu zajištění zpětného odběru. Stejně, jako v případě elektrozařízení a baterií nebo akumulátorů, má konečný uživatel povinnost předat odpadní pneumatiku pouze na místo zpětného odběru nebo osobě, která je k převzetí oprávněna podle zákona o odpadech nebo na místo, které určila obec obecně závaznou vyhláškou v rámci obecního systému odpadového hospodářství. Bez ohledu na výrobní značku, datum uvedení na trh a bez vazby na koupi nové pneumatiky je jejich výrobce povinen, na vlastní náklady, zajistit bezúplatný zpětný odběr odpadních pneumatik a v každém kalendářním roce dosáhnout minimální úrovně zpětného odběru odpadních pneumatik, jak stanoví příloha č. 2 zákona. Na vlastní náklady, je výrobce povinen zřídit nejméně jedno veřejné místo zpětného odběru – § 97, odst. 2, písm. a) a b) stanoví kritéria. Paragraf § 97, odst. 3 opravňuje obce k oddělenému soustředování odpadních pneumatik v rámci obecního systému, jestliže výrobce nemá povinnost zřídit veřejné místo zpětného odběru v obci, nebo nenaplnil přání obce zpětný odběr zřídit. Výrobce, na své náklady, zajišťuje využití odpadních pneumatik, které zpětně odebral, – nejpozději však do konce kalendářního roku, který následuje po kalendářním roce, v němž byly odpadní pneumatiky zpětně odebrány. V každém kalendářním roce pak zajišťuje „využití zpětně odebraných odpadních pneumatik minimálně v rozsahu stanoveném v příloze č. 7“¹³² zákona. Zákon stanoví zákaz odstraňování odpadních pneumatik spalováním a ukládáním

¹³⁰ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹³¹ „aby odpadní pneumatiky nebyly odstraňovány jako netříděný komunální odpad“

¹³² Tamtéž.

na skládky všech skupin, a jejich zpracováním opravňuje pouze zpracovatele odpadních pneumatik. Paragraf 99 stanoví výrobcům, distributorům a posledním prodejčům povinnost uvádět „náklady na zpětný odběr, zpracování a využití odpadních pneumatik, které připadají na 1 prodávanou pneumatiku nebo na 1 kilogram prodávaných pneumatik“¹³³ zvlášť od ceny pneumatiky. Poslední paragraf v Hlavě IX je věnován přeshraniční přepravě použitých pneumatik.

Část třetí zákona o výrobcích s ukončenou životností působí „na všechna vozidla a vozidla s ukončenou životností, včetně jejich částí a odpadů z nich vzniklých a nakládání s nimi“¹³⁴. Z působnosti zákona jsou vyloučena vozidla ozbrojených sil. Hlava I obsahuje základní ustanovení, zde je vymezena působnost a pojmy v oblasti vozidel. V Hlavě II jsou obsažena ustanovení pro povinnosti výrobců vybraných vozidel a výrobců dílů v nich použitých, povinnosti při zbavování se vozidel s ukončenou životností a odstranění odstaveného vozidla. Výrobce vybraných vozidel¹³⁵ je povinen, v případě, že je převzetí takového vozidla s ukončenou životností, jež obsahuje veškeré podstatné části, pro konečného uživatele zpoplatněno¹³⁶, „hradit zpracovateli vozidel s ukončenou životností veškeré náklady nebo jejich podstatnou část“ za převzetí „vybraných vozidel s ukončenou životností vlastní značky nebo jejich částí“¹³⁷ nebo taková vozidla bezplatně odebírat, a zajistit pro tento účel přiměřeně dostupnou síť sběrných míst. Výrobce vybraných vozidel pro tento účel uzavírá písemnou smlouvu s osobou, která je ke sběru vozidel s ukončenou životností oprávněna. Zároveň je výrobce povinen poskytnout zpracovatelům, nejpozději do 6 měsíců od uvedení nového typu vybraného vozidla na trh, informace, které jsou nezbytné pro demontáž a zpracování vybraných vozidel s ukončenou životností. Při uvedení nového typu vybraného vozidla na trh, spočívá informační povinnost výrobce, vůči konečným uživatelům, ve zveřejnění a zpřístupnění informací o konstrukci vozidel a jejich částí s ohledem na možnost jejich využití, o způsobu zpracování, který je šetrný k životnímu prostředí, o vývoji a optimalizaci způsobů opětovného použití

¹³³ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Vybraným vozidlem zákon rozumí vozidlo kategorie M1, N1 nebo tříkolové vozidlo, s výjimkou motorových tříkolek, podle právních předpisů upravujících schvalování technické způsobilosti a technické podmínky provozu vozidel na pozemních komunikacích.

¹³⁶ Jedná se o vybrané vozidlo mající nulovou nebo zápornou tržní hodnotu.

¹³⁷ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

a využití a o pokroku, který byl dosažen v oblasti využití vybraných vozidel s ukončenou životností, s cílem snížit množství odpadu k odstranění a zvýšit míru jeho využití. K poskytnutí přiměřených informací pro demontáž, skladování a pro zkoušky dílů, které lze opětovně použít, je povinen i výrobce systému vozidla, konstrukční části vozidla nebo samostatného technického celku, pokud si je zpracovatel vybraných vozidel s ukončenou životností vyžádá. Vozidla s ukončenou životností, nebo jejich části, smí být předány pouze osobě, která je k jejich sběru oprávněna. „Právník nebo podnikající fyzická osoba, která provádí činnosti, jejichž výsledkem je vznik částí vozidel s ukončenou životností, může takto vzniklé části také předat přímo nebo prostřednictvím dopravce odpadu do zařízení určených pro nakládání s daným druhem a kategorií odpadu. Části vozidla s ukončenou životností, které jsou elektrozařízením, baterií nebo akumulátorem nebo pneumatikou, mohou být odevzdány v rámci zpětného odběru.“¹³⁸ Vlastník vozidla s ukončenou životností je povinen umístit jej, nebo jeho podstatné části, před předáním, na takové místo, kde nedojde k poškození nebo ohrožení životního prostředí nebo zdraví lidí a zároveň nedojde k narušení vzhledu obce, pokud jde o veřejně přístupné místo. Ostatní vozidla s ukončenou životností¹³⁹ a jejich části, jsou zpracovávána v souladu se zákonem o odpadech a jinými právními předpisy na ochranu životního prostředí a veřejného zdraví, jestliže je jejich vlastník k takovému způsobu nakládání s odpady oprávněn. V případě, že není, činí podle § 104, odst. 1. Při předávání vozidla s ukončenou životností, je předávající osoba povinna předložit průkaz totožnosti, technický průkaz vozidla a plnou moc, jestliže jde o osobu odlišnou od vlastníka. Paragraf 105 zákona upravuje problematiku odstavených vozidel. V případě, že se ve správním obvodu obce takové vozidlo nachází, vyzve obecní úřad jeho vlastníka k odstranění. Současně je výzva k odstranění zveřejněna na úřední desce. V případě, že vlastníka vozidla nelze identifikovat, činí obecní úřad pouze prostřednictvím výzvy, zveřejněné na úřední desce. Odstavené vozidlo může být přemístěno na vybrané parkoviště, jestliže ohrožuje životní prostředí nebo zdraví lidí. Vozidlo je, po marném uplynutí jednoho měsíce od zveřejnění výzvy, předáno

¹³⁸ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹³⁹ Ostatním vozidlem je myšleno silniční motorové vozidlo dle zákona o provozu vozidel na pozemních komunikacích, nejde-li o vybrané vozidlo.

osobě oprávněné ke sběru vozidel s ukončenou životností. Náklady, které touto činností obci vzniknou, je povinen uhradit vlastník odstaveného vozidla. V případě, že prokáže, že jeho vozidlo bylo odcizeno, toto neplatí. Ustanovení v Hlavě III jsou věnována úpravě sběru a zpracování vozidel s ukončenou životností. Pokud zákon nestanoví jinak, převzít vozidlo s ukončenou životností smí pouze k tomu oprávněný provozovatel zařízení ke sběru vozidel s ukončenou životností. Vozidla s ukončenou životností smí být zpracována pouze k tomu oprávněným zpracovatelem v zařízení k tomu určeném. Zařízení ke zpracování musí být vždy zároveň zařízením ke sběru. „Provozovatel zařízení ke sběru nebo zpracování vozidel s ukončenou životností musí zajistit, aby s vozidly s ukončenou životností a jejich částmi bylo nakládáno na oddělených plochách, a musí vést oddělenou evidenci.“¹⁴⁰ Jestliže provozovatel zařízení získal povolení pouze pro sběr vozidel s ukončenou životností, nesmí provádět žádné demontážní práce. Řízení o povolení provozu zařízení ke sběru nebo zpracování vozidel s ukončenou životností řeší § 107. V § 108 jsou stanoveny povinnosti pro provozovatele zařízení ke sběru vozidel s ukončenou životností. Ti jsou vedle povinností, které jim ukládá zákon o odpadech, „povinni převzít veškerá vozidla s ukončenou životností a jejich části, převzít bezplatně vozidla s ukončenou životností, jestliže obsahují všechny podstatné části a neobsahují přidaný odpad, vystavit bezúplatně potvrzení o převzetí nebo vystavení potvrzení odmítnout, jestliže jsou odevzdávány pouze části vozidla, které nelze označit za neúplné vozidlo a informovat předávající osobu, o tom, že zápis zániku silničního vozidla lze provést pouze podle § 13, odst. 1 písm. a) bodu 4 zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, dále zdržet se nakládání s vozidlem po dobu nejméně pěti pracovních dní, jedná-li se o vozidlo s ukončenou životností, které bylo nalezeno v databázi odcizených vozidel Policie ČR, odpojit autobaterii a neprovádět žádné další demontážní práce, znehodnotit identifikační číslo vozidla, soustřeďovat a skladovat vozidla s ukončenou životností v souladu s technickými požadavky, zajistit předání ke zpracování pouze k tomu oprávněnému zpracovateli, vést průběžnou evidenci o odpadech a způsobech nakládání s nimi, zasílat hlášení, pořizovat fotodokumentaci přijímaných vozidel,

¹⁴⁰ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

předložit dokumenty v rámci kontrol, zapojit se do informačního systému pro vedení informací o vozidlech s ukončenou životností a mít uzavřenou platnou smlouvu o přijímání vozidel s ukončenou životností s jejich zpracovatelem“.¹⁴¹ Povinnosti zpracovatele jsou upraveny v následujícím paragrafu. Před zahájením demontáže je zpracovatel povinen „zbavit vozidlo s ukončenou životností provozních kapalin a zajistit jejich oddělené soustřeďování, za účelem omezení negativních dopadů na životní prostředí demontovat stanovené části vozidel a vyjmout části a materiály obsahující olovo rtuť, kadmium nebo šestimocný chrom a zajistit jejich samostatné využití nebo odstranění.“ Dále, kromě povinností, které stanoví zákon o odpadech, je zpracovatel vozidel s ukončenou životností povinen „provést demontáž alespoň na podstatné části vozidla, s výjimkou demontáže karoserie, nebo vozidlo předat dalšímu zpracovateli, demontovat, soustřeďovat a skladovat opětovně použitelné díly tak, aby je bylo možno použít nebo je za tím účelem předat jiné osobě, znehodnotit identifikační číslo vozidla, jestliže tak nebylo učiněno při jeho převzetí, zpracovávat vozidla s ukončenou životností v souladu s technickými požadavky, vést průběžnou evidenci o odpadech a způsobech nakládání s nimi a zasílat hlášení, vést samostatnou evidenci materiálů a částí k opětovnému použití a v rámci kontrol, na požádání, předložit potřebné dokumenty“.¹⁴² První zpracovatel vozidel s ukončenou životností musí v každém kalendářním roce zajistit „opětovné použití a využití převzatých vybraných vozidel a jejich částí v rozsahu nejméně 95 % jejich průměrné hmotnosti a opětovné použití a recyklaci převzatých vybraných vozidel a jejich částí v rozsahu nejméně 85 % jejich průměrné hmotnosti“.¹⁴³ Opětovně použitelné díly, které byly podrobeny procesu přípravy k opětovnému použití, může zpracovatel nabídnout jiné osobě, jestliže splňují podmínky, které stanovil zákon o odpadech, za nichž odpad přestává být odpadem. Vozidlo s ukončenou životností lze zařadit do kategorie ostatní odpad bez provedení hodnocení nebezpečných vlastností odpadů podle zákona o odpadech, jestliže z něj byly, způsobem, který stanoví prováděcí právní předpis, demontovány všechny nebezpečné části a odčerpány všechny provozní kapaliny. Údaje o vozidlech

¹⁴¹ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

s ukončenou životností, sběru těchto vozidel, zařízení, která jsou pro jejich sběr a zpracování určena a informace, které jsou výrobci vozidel povinni dle zákona poskytovat, jsou vedeny v Informačním systému, který spravuje Ministerstvo životního prostředí. Další ustanovení, která se týkají Informačního systému, obsahuje § 110. Vozidla s ukončenou životností, která byla zbavena nebezpečných látek, mohou být dle § 111, na základě písemné smlouvy mezi zpracovatelem a osobou, které je takové vozidlo poskytováno, propůjčeno k nácviku záchranných prací složkám integrovaného záchranného systému nebo k výuce na školách pro obory, související s konstrukcí a opravami automobilů. Po naplnění či odpadnutí účelu, pro který bylo vozidlo propůjčeno, je navráceno zpět zpracovateli. Přeshraniční přepravu použitých vozidel a jejich částí upravuje Hlava IV zákona.

Emisní poplatek, jehož předmětem je způsobilost vozidla kategorie M1 nebo N1 vypouštět emise ve výfukových plynech, upravuje Hlava V zákona.

Část čtvrtá zákona upravuje přestupky, jichž se mohou dopustit fyzické osoby, výrobci, poslední prodejci, provozovatelé kolektivního systému, právnické a podnikající fyzické osoby, na poli výrobků s ukončenou životností. V případě, že dojde k porušení zákona fyzickou osobou, může jí být uložena sankce až do výše 100 000 Kč. Výrobci mohou být uloženy pokuty, podle závažnosti přestupku, do výše 500 000 Kč, 1 000 000 Kč a 5 000 000 Kč. Sankce pro poslední prodejce mohou, v případě porušení zákona, dosáhnout hodnoty 500 000 Kč a 1 000 000 Kč. Za přestupky provozovatele kolektivního systému mohou být, podle jejich závažnosti, uloženy pokuty ve výši do 500 000 Kč, 1 000 000 Kč, 5 000 000 Kč a 10 000 000 Kč. Právnickým a podnikajícím fyzickým osobám hrozí pokuty ve výši do 500 000 Kč, 1 000 000 Kč, 5 000 000 Kč a 10 000 000 Kč.

V části páté zákona jsou vymezeny správní orgány a jejich činnosti v oblasti výrobků s ukončenou životností. Část šestá je věnována ustanovením společným, přechodným a závěrečným. Část sedmá stanoví den účinnosti zákona na 1. ledna 2021, s výjimkou ustanovení, u kterého stanoví den účinnosti od 1. ledna 2023, o povinnosti zpracovatele odpadních elektrozařízení „zajistit ověření plnění povinnosti – provádět demontáž, soustřeďovat, skladovat, zpracovávat nebo jinak nakládat s odpadním elektrozařízením v souladu s technickými požadavky a vybranými technickými normami Úřadu pro technickou

normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví – odborně způsobilou třetí osobou, která je držitelem akreditace vydané Českým institutem pro akreditaci podle technických norem stanovených vyhláškou ministerstva, a na vyzvání předložit ministerstvu písemnou zprávu o tomto ověření, která nebude starší tří let“.¹⁴⁴

Součástí zákona je sedm příloh. V příloze č. 1 jsou uvedeny skupiny elektrozařízení. Příloha č. 2 stanoví minimální úrovně zpětného odběru výrobků s ukončenou životností v jednotlivých letech. Minimální úrovně využití odpadních elektrozařízení jsou vymezeny v příloze č. 3. Příloha č. 4 uvádí ekonomické činnosti posledních prodejců. Minimální recyklační účinnost procesů recyklace odpadních baterií a akumulátorů nalezneme v příloze č. 5. V příloze č. 6 jsou vymezeny skupiny pneumatik. V poslední příloze č. 7 jsou stanoveny minimální úrovně pro využití odpadních pneumatik.¹⁴⁵

2.4.9 Vyhláška č. 345/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s vozidly s ukončenou životností

První ze dvou vyhlášek k zákonu o výrobcích s ukončenou životností byla ta o vozidlech. V platnost vstoupila 24. září 2021 a v účinnost 1. října 2021.¹⁴⁶

2.4.10 Vyhláška č. 16/2022 Sb., o podrobnostech nakládání s některými výrobky s ukončenou životností

Zákonu o výrobcích s ukončenou životností chyběla nová vyhláška v oblasti odpadních elektrozařízení, odpadních baterií nebo akumulátorů a odpadních pneumatik až do 28. ledna 2022, kdy vešla v platnost. Účinnosti nabyla dne 1. února 2022. Zmiňovaný předpis má však dělenou účinnost a ustanovení vymezená v § 34 nabydou účinnosti dne 1. července 2023.¹⁴⁷

2.4.11 Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů

Zákon, který je účinný od 1. ledna 2002 a byl během své existence mnohokrát novelizován – naposledy v roce 2020 zákonem č. 545/2020 Sb. –

¹⁴⁴ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností v posledním znění

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Vyhláška č. 345/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s vozidly s ukončenou životností v posledním znění

¹⁴⁷ Vyhláška č. 16/2022 Sb., o podrobnostech nakládání s některými výrobky s ukončenou životností v posledním znění

upravuje obaly v části první. *Část druhá a třetí je věnována změně zákona o ochraně spotřebitele a změně živnostenského zákona.*

Účelem zákona je chránit životní prostředí prostřednictvím předcházení vzniku odpadů z obalů – snižováním jejich hmotnosti, objemu, škodlivosti a obsahu chemických látek. Aktuální znění zákona je v souladu se směrnicemi Evropské unie o odpadech, o obalech a obalových odpadech a směrnicí, která se týká omezení spotřeby lehkých plastových nákupních tašek. Zákon ukládá práva a povinnosti podnikajícím právnickým a fyzickým osobám a upravuje působnost správních úřadů v obalové problematice. Předmětem úpravy je nakládání se všemi druhy obalů, které jsou na našem území uváděny na trh a do oběhu, s výjimkou kontejnerů, které jsou užívány v dopravě a v plavbě. Na nakládání s odpady z obalů se užije zákon o odpadech, jestliže tento zákon nestanoví jinak.

Hlava II zákona obsahuje ustanovení, která se týkají základních povinností při nakládání s obaly a odpady z obalů. Jednou ze základních povinností je prevence. Osoba, která uvádí obal na trh, je povinna zajistit co nejmenší hmotnost a objem obalu při dodržení požadavků, které jsou kladeny na balený výrobek, a při zachování přijatelnosti pro spotřebitele. Nákupní tašky, které jsou spotřebitelům v místě prodeje nabízeny, mohou být poskytovány pouze za náhradu nákladů, které odpovídají nákladům na její pořízení. Toto ustanovení se však netýká plastových sáčků, jako prodejních obalů, které jsou nezbytné z hygienických důvodů nebo jsou poskytovány jako prodejní obal pro volně ložené potraviny.

Dále je tato osoba povinna zajistit, aby koncentrace látek, které obal obsahuje, nepřekročila harmonizované české technické normy, a aby byl obal nebo obalový prostředek po jeho použití dále opakovaně použitelný nebo využitelný, ať již procesem recyklace, energetického využití nebo biologického rozkladu. Odstavec 4 a 5 v § 4 upravuje výjimky pro překročení limitů ve skleněných obalech a obalových prostředcích a překročení limitů u plastových přepravek a palet. K dalším povinnostem osob, které uvádí na trh obal nebo obalový prostředek, patří povinnost předložení dokumentů kontrolním orgánům a informační povinnost vůči odběratelům o tom, že obal nebo obalový prostředek splňuje zákonem stanovené požadavky.

Jestliže jsou na trh uváděné obaly, označeny informací o materiálu, ze kterého je obal vyroben, musí se jednat o značení, které je harmonizováno s právem EU. Paragraf 7, 8 a 9 upravuje povinnosti osob, které uvádí na trh nebo do oběhu výrobky, jejichž obaly jsou opakovaně použitelné, vratné nebo vratné zálohované. „Opakovaně použitelným obalem je takový obal, který byl navržen, vyroben a uveden na trh tak, aby mohl být v průběhu svého životního cyklu vícekrát využit. Vratným obalem rozumíme takový obal, pro nějž existuje vytvořený způsob vracení použitého obalu osobě, která jej do oběhu uvedla.“¹⁴⁸ V případě, že je k vratnému obalu vázána finanční záloha, hovoříme o vratném zálohovaném obalu.

Pro obaly, u kterých se neprokáže, že se z nich na území ČR nestaly odpady, je osoba, která je uvádí na trh nebo do oběhu, povinna zajistit zpětný odběr. Zpětný odběr obalů a odpadů z těchto obalů zajišťuje bezúplatně, s dostatečnou četností a dostupností sběrných míst. Podíl obcí z celkového počtu obcí v ČR, na jejichž území je osoba povinna zajišťovat zpětný odběr, by měl činit minimálně 90 %, a podíl obyvatel z celkového počtu obyvatel ČR, na jejichž území je osoba povinna zajišťovat zpětný odběr, by měl rovněž činit minimálně 90 %. Sběrná místa odpadů z obalů musí být, na základě písemné smlouvy, zařazena do obecního systému odpadového hospodářství obce. Další z povinností je „informovat odběratele a spotřebitele o způsobu zajištění zpětného odběru, o možnostech předcházení vzniku odpadu z obalů a o negativních dopadech na životní prostředí při protiprávním zbavování se odpadu z obalů“.¹⁴⁹

V případě odpadů z obalů, které osoba uvedla na trh nebo do oběhu, je povinna zajistit, aby došlo k jejich využití v rozsahu, který stanoví příloha č. 3 zákona. Tuto povinnost plní buď samostatně, přenesením na jinou osobu spolu s převedením vlastnického práva k obalu nebo prostřednictvím autorizované obalové společnosti, se kterou uzavře smlouvu o zajištění plnění povinnosti zpětného odběru a využití odpadu z obalů. V případě, že jde o osobu, která není usazena v ČR, může si za účelem plnění povinností, na základě písemné smlouvy, určit pověřeného zástupce.

¹⁴⁸ Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech) v posledním znění

¹⁴⁹ Tamtéž.

Podat návrh Ministerstvu životního prostředí na zápis do Seznamu osob, jsou povinny osoby, které na trh nebo do oběhu uvádí obaly, do 60 dnů od vzniku povinnosti zpětného odběru nebo využití odpadu z obalů. Za osobu s pověřeným zástupcem tak činí její pověřený zástupce. Osoba, na níž se vztahuje povinnost zápisu do Seznamu, je povinna vést průběžnou evidenci o obalech a odpadech z obalů a o způsobech nakládání s nimi. Tyto údaje za uplynulý kalendářní rok ohlašovat MŽP, na vyžádání prokázat MŽP nebo České inspekci životního prostředí pravdivost těchto údajů a uschovávat doklady s údaji vedenými v evidenci a ohlašovanými z evidence po dobu nejméně 5 let. Paragraf 15a ukládá výjimky pro osoby, které tak plnit nemusí.

V Hlavě III je upraven institut autorizované obalové společnosti, která je akciovou společností, zajišťující výkon činností na základě autorizace – tj. oprávnění zajišťovat sdružené plnění povinnosti zpětného odběru a využití odpadu z obalů, a za tímto účelem uzavírat smlouvy o sdruženém plnění. *Příkladem autorizované obalové společnosti v ČR je kupříkladu EKO-KOM, a. s.* Žádost o vydání rozhodnutí o autorizaci se podává Ministerstvu životního prostředí, které rozhodnutí, po projednání s Ministerstvem průmyslu a obchodu, vydává. Další náležitosti, které se tohoto týkají, upravuje § 17. Následující paragraf upravuje povinnosti akcionářů autorizované společnosti – mohou jimi být pouze osoby, které uvádí obaly na trh nebo do oběhu, nesmí podnikat v oblasti nakládání s odpady a být akcionářem jiné autorizované společnosti. Paragrafy 20 a 20a uvádí omezení pro autorizovanou společnost. Mimo jiné stanoví, že autorizovaná společnost, kromě činností, které jsou spojeny „se zajišťováním sdruženého plnění, nesmí vykonávat jinou činnost, než je činnost poradenská v oblasti předcházení vzniku odpadu z obalů a značení obalů nebo činnost poradenskou, výzkumnou, osvětovou či propagační v oblasti zpětného odběru a využití odpadu z obalů“. Rovněž „nesmí podnikat v oblasti nakládání s odpady nebo se podílet na jakémkoliv podnikání jiné osoby“.¹⁵⁰ V § 21 nalezneme podmínky pro zajišťování sdruženého plnění. Paragraf 21a ukládá povinnost vytvoření rezervy, která je určena ke krytí „budoucích nákladů na sdružené plnění povinností osob uvádějících obaly na trh nebo do oběhu, zohledňující finanční rizika s tím

¹⁵⁰ Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech) v posledním znění

spojená“.¹⁵¹ Dle § 23 je autorizovaná společnost povinna vést a ohlašovat MŽP evidenci osob, s nimiž uzavřela smlouvu o sdruženém plnění, evidenci množství obalů a množství odpadů z obalů, evidenci osob, které pro společnost zajišťují svoz, zpracování nebo jiné nakládání s obaly nebo odpady z obalů a evidenci původců odpadů, se kterými uzavřela smlouvu, dále evidenci sběrných míst a evidenci nákladů na poradenskou činnost a výzkumné projekty. Kontrolu činnosti autorizované společnosti zajišťuje MŽP. V § 24 jsou dále uvedeny kroky, které MŽP podnikne, při zjištění nedostatků v této činnosti. V následujících paragrafech je upravena změna, zrušení a zánik rozhodnutí o autorizaci.

V Hlavě IV jsou uvedeny registrační a evidenční poplatky, které jsou příjmem do rozpočtu Státního fondu životního prostředí České republiky. Za zápis do Seznamu je hrazen registrační poplatek ve výši 800 Kč a za každý rok evidence v Seznamu je „účtován“ evidenční poplatek ve stejné výši. V případě rozhodnutí o autorizaci je žadatelem hrazen registrační poplatek 2 000 Kč a v následujících kalendářních letech je hrazen evidenční poplatek 800 Kč za každou osobu, se kterou autorizovaná společnost uzavřela smlouvu o sdruženém plnění. Paragraf 30 obsahuje další ustanovení, která se problematiky týkají.

Hlava V vymezuje správní úřady a upravuje výkon státní správy v oblasti nakládání s obaly a odpady z obalů.

V Hlavě VI je, vedle přestupků a sazeb za přestupky, upraven institut ochranného opatření a opatření k nápravě. V případě, že příslušný správní úřad, zjistí, že došlo k porušení povinností, které ukládá zákon o obalech a nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, může zakázat uvádět na trh nebo do oběhu obaly nebo výrobky v obalech, které nesplňují zákonem stanovené požadavky nebo pozastavit jejich uvádění, a to až do sjednání nápravy. Dále uložit povinnost bezodkladně informovat osoby o nebezpečí, kterému mohly být vystaveny v důsledku nesplnění zákonem stanovených požadavků na obal, a autorizované společnosti zakázat poskytování sdruženého plnění v případě, že nesplní povinnosti, které jí ukládá zákon. Česká inspekce životního prostředí může osobě, která nesplní povinnosti, které se týkají zpětného odběru a využití odpadu z obalu, uložit opatření k nápravě podle zákona. Orgány příslušnými k uložení ochranných

¹⁵¹ Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech) v posledním znění

opatření nebo opatření k nápravě, dle zákona, jsou: krajské hygienické stanice, Česká obchodní inspekce, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Státní ústav pro kontrolu léčiv, Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv a Česká inspekce životního prostředí. Přestupků, které zákon vymezuje, se může dopustit právnická nebo podnikající fyzická osoba a autorizovaná společnost. Maximální sazby za přestupky, které mohou být uloženy, jsou dle závažnosti ve čtyřech úrovních: do 50 000 Kč, do 500 000 Kč, do 1 000 000 Kč a do 10 000 000 Kč.

V Hlavě VII zákona jsou uvedena ustanovení společná, zmocňovací a přechodná. V části šesté je stanovena účinnost zákona.

První příloha k zákonu stanovuje kritéria a názorné příklady, které upřesňují pojem obal. V příloze č. 2 jsou uvedeny systémy pro zajištění opakovaného použití obalu. Požadovaný rozsah recyklace a celkového využití obalového odpadu od roku 2021 do roku 2035 ukládá příloha č. 3. Poslední příloha č. 5 obsahuje tabulky pro měření hodnot koncentrace těžkých kovů ve sklovinách tavicích agregátů.¹⁵²

2.4.12 Vyhláška č. 30/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obalech

Nová vyhláška k novele zákona o obalech vstoupila v platnost dne 1. února 2021 a v účinnost patnáctý den po vyhlášení – tj. 16. února 2021.¹⁵³

2.4.13 Vládní návrh zákona o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí

Návrh zákona, který se k 7. březnu 2022 nachází ve druhém čtení v Poslanecké sněmovně¹⁵⁴, transponuje směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní

¹⁵² Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech) v posledním znění

¹⁵³ Vyhláška č. 30/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obalech v posledním znění

¹⁵⁴ Sněmovní tisky. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online].

[cit. 2022-03-07]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?tqb1=2&utq=2&o=9&na=&tqb25=55&tqb26=0&tqa27=on&tqa28=on&tqa29=on&tqa64=on&tqa30=on&tqa31=on&tqa32=on&tqa63=on&tqa33=on&tqa34=on&tqa62=on&tqa35=on&ra=20>

prostředí¹⁵⁵ (viz kapitola 2.3.9). Transpozice směrnice do právního řádu však měla proběhnout již do 3. července roku 2021. Za jeden z důvodů, proč se tak nestalo, můžeme považovat pandemii COVID-19, která zasáhla celý svět. Účinnost navrhovaného zákona je plánována na 1. července 2022.

Navrhovaný zákon by měl upravovat pravidla pro předcházení vzniku odpadu z vybraných plastových výrobků, práva a povinnosti výrobců, kteří na trh takové zboží uvádí, dále práva a povinnosti, které souvisí s nakládáním s odpadem z nich a působnost správních orgánů v této oblasti. Výrobce své povinnosti bude moci plnit buďto samostatně, svým jménem a na vlastní náklady, nebo v kolektivním systému.

V návrhu zákona je upraven zákaz uvádět na trh a do oběhu následující vybrané plastové výrobky: „vatové tyčinky (na které se nepoužije právní předpis upravující zdravotnické prostředky), příbory (vidličky, nože, lžice, jídelní hůlky), talíře, brčka (na která se nepoužije právní předpis upravující zdravotnické prostředky), nápojová míchátko, tyčky k uchycení a podpěře balónků (kromě balónků pro průmyslové nebo jiné profesionální použití), nádoby na potraviny vyrobené z expandovaného polystyrenu (které se používají ke konzumaci potravin, které jsou určeny k okamžité spotřebě, spotřebovávají z této nádoby a připraveny ke spotřebě bez jakékoli další přípravy), nádoby na nápoje vyrobené z expandovaného polystyrenu (včetně uzávěrů a víček), nápojové kelímky vyrobené z expandovaného polystyrenu (včetně uzávěrů a víček)“ nebo výrobky z oxo-rozložitelného plastu^{156, 157}

Výrobce vybraných plastových výrobků, které jsou uvedeny v části B-D přílohy navrhovaného zákona, s výjimkou nápojových kelímků, a výrobce lovných zařízení, která obsahují plast, bude povinen vést evidenci o množství těchto výrobků, které uvedl na trh.

¹⁵⁵ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Návrh zákona o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí* [online]. [cit. 2022-03-07].

Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zakon_omezeni_plastove_vyrobky

¹⁵⁶ „Jedná se o plastové materiály, které obsahují přísady, jež prostřednictvím oxidace způsobují rozpad plastového materiálu na mikročástice nebo chemický rozklad.“

¹⁵⁷ Sněmovní tisk 55/0: VI.n.z. o omezení dopadu plast. výrobků na životní pr. - EU. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-03-07].

Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=55&CT1=0>

V případě vybraných plastových výrobků – „hygienické vložky a tampony a aplikátory tamponů, předvlhčené ubrousky pro osobní hygienu a pro péči o domácnost, tabákové výrobky s filtry a filtry pro použití v kombinaci s tabákovými výrobky, nápojové kelímky“¹⁵⁸ – musí dojít k jejich viditelnému, jasně čitelnému a nesmazatelnému označení, které poskytne informace o přítomnosti plastů, a z toho vyplývajícího negativního dopadu na životní prostředí, v případě že bude výrobek odložen na jiné místo než je k tomu určené, a informace o vhodném způsobu nakládání s tímto výrobkem, pokud se stal odpadem.

V případě, že výrobce vyrábí „tabákové výrobky s filtry a filtry pro použití v kombinaci s tabákovými výrobky, předvlhčené ubrousky pro osobní hygienu a péči o domácnost, balónky (kromě balónků pro průmyslové nebo jiné profesionální použití) a hygienické vložky a tampony a aplikátory tamponů, nebo lovná zařízení obsahující plast“¹⁵⁹, bude se na něj vztahovat povinnost provádět osvětovou činnost. Osvětová činnost bude spočívat v informování konečného uživatele, prostřednictvím informačních kampaní, o „dostupnosti opětovně použitelných alternativ a systémech opětovného použití, vhodných způsobech nakládání s odpady z plastových výrobků na jedno použití a o osvědčených postupech řádného nakládání s odpady, o negativních dopadech na životní prostředí v případě zbavování se odpadu z jednorázových plastů na místa, která k tomu nejsou určena a o dopadu nevhodných způsobů zbavování se takových výrobků na kanalizační síť“.¹⁶⁰

Pro výrobce tabákových výrobků s filtry a filtrů pro použití v kombinaci s tabákovými výrobky bude, podle návrhu zákona, nově platit povinnost „hradit obcím, na základě písemné smlouvy, náklady, které vynaloží na úklid odpadu z těchto výrobků, jehož se koneční uživatelé zbavují mimo místa k tomu určená, na následnou přepravu a zpracování tohoto odpadu a náklady vynaložené na soustředování odpadu v rámci obecního systému odpadového hospodářství, jeho přepravu a zpracování. Dále povinnost vůči MŽP o zasílání údajů o množství odpadu, z těchto výrobků, soustředovaného v rámci obecních systémů

¹⁵⁸ Sněmovní tisk 55/0: VI.n.z. o omezení dopadu plast. výrobků na životní pr. - EU. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-03-07].

Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=55&CT1=0>

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Tamtéž.

odpadového hospodářství v obci“. Výrobce předvhlčených ubrousků pro osobní hygienu a péči o domácnost a balónků (kromě balónků pro průmyslové nebo jiné profesionální použití) bude povinen, na základě písemné smlouvy, „hradit obcím náklady, které vynaloží na úklid odpadu, z těchto výrobků, jehož se koneční uživatelé zbavují mimo místa k tomu určená, na jeho následnou přepravu a zpracování“.¹⁶¹

Část třetí návrhu zákona se týká úpravy kolektivního systému, v jehož rámci mohou výrobci plnit své povinnosti. Část čtvrtá upravuje přestupky výrobců, provozovatelů kolektivního systému a přestupky právnických a podnikajících fyzických osob. V části páté jsou vymezeny správní orgány, které vykonávají státní správu v oblasti odpadu z jednorázových plastů. V části šesté jsou uvedena společná, přechodná a závěrečná ustanovení – mimo jiné s navrhovaným datem účinnosti – 1. červencem 2022.

Součástí návrhu zákona je jediná příloha, která do částí A, B, C a D člení vybrané plastové výrobky, na které se vztahují opatření k omezení jejich dopadu na životní prostředí.¹⁶²

¹⁶¹ Sněmovní tisk 55/0: Vl.n.z. o omezení dopadu plast. výrobků na životní pr. - EU. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-03-07].

Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=55&CT1=0>

¹⁶² Tamtéž.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část diplomové práce je rozdělena na kvalitativní výzkum, který se zabývá právní úpravou odpadového hospodářství v praxi a postojem k cirkulární ekonomice ve veřejném prostoru. Kvantitativní část výzkumu je zaměřena na třídění odpadu, hodnocení odpadového hospodářství v obci Řisuty a znalost oběhového hospodářství.

3.1 Cíl výzkumu

3.1.1 Kvalitativní výzkum

V důsledku legislativních změn na začátku roku 2021, kterým se diplomová práce věnuje v teoretické části, musely obce v České republice řešit řadu otázek. Připomeňme, že zákon o odpadech obcím ukládá nové povinnosti a nové cíle v oblasti přípravy k opětovnému použití a oblasti recyklace komunálních odpadů, které musí naplnit. Novela zákona o místních poplatcích změnila formy poplatků za komunální odpad a obce se musely rozhodovat, jaký druh poplatků pro ně bude tím nejvhodnějším.

Cílem výzkumu je zjistit, co tyto změny znamenaly pro obec, ve které žijí, a jak jsou tyto změny vnímány. Rovněž se výzkum zajímá o to, zda je cirkulární ekonomika možná v praxi – v obci Řisuty – a jaký je názor na ni.

Pro naplnění cíle první části výzkumu byly formulovány následující výzkumné otázky:

- 1. výzkumná otázka:
Jak fungovalo odpadové hospodářství v obci Řisuty před přijetím nového zákona o odpadech?
- 2. výzkumná otázka:
Co se pro obec Řisuty novelami zákonů změnilo?
- 3. výzkumná otázka:
Co musela obec v důsledku změn řešit?
- 4. výzkumná otázka:
Jaký je plán odpadového hospodářství do dalších let?
- 5. výzkumná otázka:
Jaký je postoj obce k cirkulární ekonomice?

V návaznosti na výzkumné otázky byly stanoveny následující hypotézy:

- 1. hypotéza:
Legislativní změny byly obcí vnímány negativně.
- 2. hypotéza:
Odpadové hospodářství v obci Řisuty je na kvalitní úrovni.
- 3. hypotéza:
Obec Řisuty není cirkulární ekonomice nakloněna.

3.1.2 Kvantitativní výzkum

Trh funguje na principu poptávky a nabídky. Tímto principem můžeme odůvodnit, proč je druhá část výzkumu věnována „třídícím návykům“ a názorům obyvatel Řisut k odpadovému hospodářství a cirkulární ekonomice.

Cílem dotazníkového šetření je poskytnout zpětnou vazbu k aktuální situaci odpadového hospodářství v obci Řisuty – formovat doporučení, vyzdvihnout pozitiva i negativa – a zjistit úroveň znalosti oběhového hospodářství.

K tomu, aby mohl být naplněn cíl druhé části výzkumu, byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

- 1. výzkumná otázka:
Jaké druhy odpadu obyvatelé obce Řisuty třídí?
- 2. výzkumná otázka:
Jaké jsou důvody toho, že netřídí určité druhy odpadu?
- 3. výzkumná otázka:
Jak obyvatelé hodnotí odpadové hospodářství v obci Řisuty?
- 4. výzkumná otázka:
Jaká je míra povědomí obyvatel obce Řisuty o oběhovém hospodářství?

A následující hypotézy:

- 1. hypotéza:
Obyvatelé obce Řisuty třídí odpad málo.
- 2. hypotéza:
K odpadovému hospodářství v obci Řisuty jsou kritičtí.
- 3. hypotéza:
Pojem oběhové hospodářství je pro respondenty neznámou.

3.2 Metody využití pro výzkum

3.2.1 Kvalitativní výzkum

Pro první část empirického výzkumu byl zvolen kvalitativní postup za použití metody polo standardizovaného rozhovoru se starostkou obce Řisuty. Rozhovor probíhal polo strukturovaně – otázky byly pokládány strukturovaně, ale docházelo k jejich zpětnému doplňování v průběhu rozhovoru nebo k jejich upřesnění doplňujícími otázkami tazatele.¹⁶³

3.2.2 Kvantitativní výzkum

Druhá část empirického výzkumu byla zpracovávána kvantitativním postupem. Byly však zvoleny dvě metody sběru dat – a to, sběr dat prostřednictvím dotazníku, kdy sběr odpovědí probíhal online na platformě *www.surveymonkey.com*, a prostřednictvím standardizovaného rozhovoru v terénu – v obci Řisuty. Forma standardizovaného rozhovoru byla zvolena za účelem získání vyššího počtu responzí, jelikož online verzi dotazníku nemohou využít všichni obyvatelé.¹⁶⁴

¹⁶³ ZHÁNĚL, Jiří, Vladimír HELLEBRANDT a Martin SEBERA. *Metodologie výzkumné práce*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6696-0, str. 11-12, 37, 44-45.

¹⁶⁴ Tamtéž, str. 11-12, 21, 28-30.

3.3 Charakteristika výzkumného vzorku

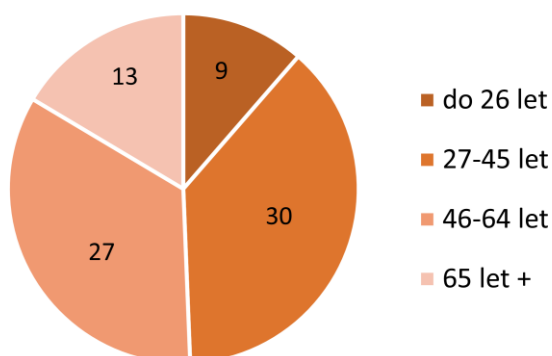
3.3.1 Kvalitativní výzkum

Obec Řisuty se nachází ve Středočeském kraji v okrese Kladno. Jde o obec se základním rozsahem výkonu státní správy. Obecní úřad s rozšířenou působností a pověřený obecní úřad se pro obec Řisuty nachází ve městě Slaném. K 1. lednu roku 2021 bylo v obci 362 obyvatel s věkovým průměrem 41,4 let.¹⁶⁵ Starostkou obce Řisuty je Jitka Ryšavá.

3.3.2 Kvantitativní výzkum

Výzkumným vzorkem pro kvantitativní výzkum byli obyvatelé obce Řisuty. Celkem bylo shromážděno 79 responzí. Vzhledem k tomu, že se jednalo o anonymní šetření formou dotazníku a standardizovaného rozhovoru, můžeme určit pouze věkové kategorie respondentů a počet respondentů v těchto kategoriích.

Graf 1 Věk respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Největší zastoupení měla věková kategorie 27-45 let s 30 respondenty. Následovala věková kategorie 46-64 let o počtu 27 respondentů. Ve věkové kategorii 65 let + odpovídalo 13 respondentů. Věková kategorie do 26 let byla kategorií o nejmenším počtu respondentů – 9.

¹⁶⁵ Zákon č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu v posledním znění Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy. *Informační web územního plánování* [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>
Počet obyvatel v obcích. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112021

3.4 Průběh šetření

3.4.1 Kvalitativní výzkum

Po zpracování teoretické části, s využitím získaných znalostí v problematice právní úpravy komunálních odpadů a místních poplatků za komunální odpad, byly vytvořeny otázky zaměřené na situaci v obci. Pro naplnění cíle diplomové práce byla část rozhovoru rovněž věnována otázkám na téma oběhového hospodářství. Rozhovor se starostkou Jitkou Ryšavou proběhl na obecním úřadě v Řisutech dne 25. února 2022.

3.4.2 Kvantitativní výzkum

Otázky pro kvantitativní část výzkumu byly vytvořeny na základě inspirace rozhovorem se starostkou obce, rovněž s ohledem na právní stránku. Odpovědi na ně by měly potvrdit, zda obcí popsaná situace odpovídá skutečnosti. Pro porozumění respondenty byly vysvětleny pojmy odpadové hospodářství a oběhové hospodářství/cirkulární ekonomika. Otázky obsahovaly jak uzavřené odpovědi, tak otevřené, pro případ, že se odpověď lišila od výčtu nabízených odpovědí.

Sběr dat probíhal jednak formou online dotazníku na internetové stránce www.surveymonkey.com ve dnech 26. 2. - 9. 3. 2022, a byl šířen prostřednictvím sociální sítě www.facebook.com ve skupinách *obec Řisuty* a *Slánští sobě (Slaný a okolí)* s upozorněním, že jde o dotazník, který je určen pro obyvatele obce Řisuty. Online verze dotazníku využilo 53 respondentů.

Zbylé odpovědi – jednalo se o 26 responzí – byly shromážděny prostřednictvím strukturovaného rozhovoru, který probíhal v terénu. Sběr dat tímto způsobem probíhal autorkou práce v obci Řisuty ve dnech 1. a 2. března 2022 v čase od 14 hodin do 18 hodin.

3.5 Analýza a interpretace získaných dat

3.5.1 Kvalitativní výzkum

Přepis celého rozhovoru se starostkou obce je přílohou č. 1.

1. výzkumná otázka: Jak fungovalo odpadové hospodářství v obci Řisuty před přijetím nového zákona o odpadech?

Svoz komunálních odpadů z jednotlivých nemovitostí byl obyvateli hrazen prostřednictvím tzv. „známek“ (viz Příloha č. 2 a Příloha č. 3). Tyto známky prodávala obec a jejich cenu tvořila tak, aby vedle úhrady výsypů¹⁶⁶ popelnic na směsný odpad společností AVE CZ odpadové hospodářství, s. r. o. (dále jen AVE), byla schopna částečně pokrýt náklady na separaci odpadu, soustředování a svoz nebezpečného odpadu, elektroodpadu a velkoobjemového odpadu. Obec se snažila ceny nastavit tak, aby byly pro obyvatele udržitelné. V posledním roce (2021) však již muselo dojít k navýšení ceny. Firma AVE pro Řisuty zároveň dlouhodobě zajišťuje svoz separovaného odpadu. Svozové firmě tak obec dále hradí ještě výsyp, odvoz a likvidaci separovaného odpadu (papír, plast, sklo). Za separaci odpadu je obci společností EKO-KOM, a.s. vyplácen každoroční bonus na základě dat, které společnosti předává svozová firma.

2. výzkumná otázka: Co se pro obec Řisuty novelami zákonů změnilo?

Na základě novely zákona č. 565/1990 Sb., *o místních poplatcích* zákonem č. 543/2020 Sb., *kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpadech a zákona o výrobcích s ukončenou životností* muselo dojít ke změně využívané metody pro platbu za předaný komunální odpad. Obec zvolila druh poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci v režimu poplatku za množství vyprodukovaného odpadu na základě hmotnosti se sazbou 4 Kč/kg. „Občané mají náklady stanovené na základě kilogramů a obec má náklady nastavené podle jednotlivých výsypů. Obec zaplatí 46 korun bez DPH za jeden výsyp + poplatek za uložení na skládku.“¹⁶⁷ Podle slov starostky Jitky Ryšavé jsou jednou ze tří obcí s tímto systémem, v oblasti, kterou společnost AVE obsluhuje. Většina obcí preferuje poplatek za obecní systém odpadového hospodářství. Obec tento systém nechtěla, jelikož ani doposud fungující systém „známek“

¹⁶⁶ Obce společnosti AVE platila za počet uskutečněných výsypů.

¹⁶⁷ Viz. rozhovor v příloze č. 1

k takovému kroku nespěl. Obyvatelé byli zvyklí vybrat si „známku“, která jim v nemovitosti vyhovovala – podle toho čím topí, podle toho, kolik je v domácnosti osob.

Paragraf 59, odst. 2 zákona č. 541/2020 Sb., o *odpadech* obcím ukládá povinnost „určit místa pro oddělené soustředování komunálního odpadu, a to alespoň nebezpečného odpadu, papíru, plastů, skla, kovů, biologického odpadu, jedlých olejů a tuků a od 1. ledna 2025 rovněž textilu“.¹⁶⁸ Kontejnery na separovaný odpad, které obec zajišťuje, jsou popsány v příloze č. 4. Bioodpad je jediným druhem odpadu, který obec „nemá zajištěn“. V současné době jeho likvidace probíhá formou „komunitního“ kompostování v neschválené soukromé kompostárně. Starostka si je problému vědoma a správné legislativní zajištění komunitního kompostování řadí mezi jeden z plánů pro následující období.

V paragrafu 60, odst. 4 zákona o odpadech je obci stanovena informační povinnost, a to způsobem, který umožňuje dálkový přístup. Obec Řisuty na svých internetových stránkách www.risuty.cz pravidelně zveřejňuje informace o plánovaném soustředování a odvozu velkoobjemového odpadu, elektroodpadu a nebezpečného odpadu a taktéž výdaje za odpadové hospodářství. Aktuálně jsou obcí připravovány informační letáky pro osoby, které mají nemovitosti v chatové oblasti, o možnosti vyzvednutí nových popelnic s čipy, které byly pořízeny na náklady obce.

Podle § 157 zákona o odpadech lze od roku 2021 do roku 2029 uplatnit tzv. „třídící slevu“ na odpad, který od roku 2030 nebude možné na skládky ukládat (*podrobněji viz. kapitola 2.4.4*). První rok, kdy bylo možno tuto slevu využít (2021), obec zákonem stanovený limit množství odpadů, na které se výjimka vztahuje, nepřekročila. Uplatnila tak slevu, a vyšší cena poplatku za ukládání komunálního odpadu na skládku se na ni nevztahovala.

3. výzkumná otázka: Co musela obec v důsledku změn řešit?

První problém, který při volbě nového druhu poplatku nastal, byla skutečná váha komunálních odpadů vyvážených od nemovitostí. Ta se lišila od váhy, vykazované společností AVE. Pro volbu poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci v režimu poplatku za množství vyprodukovaného odpadu

¹⁶⁸ Zákon č. 541/2020 Sb., o *odpadech* v posledním znění

na základě hmotnosti se však jednalo o problém velký. Společnost AVE hodnoty váhy odpadu rozpočítávala mezi obce, a právě z tohoto důvodu vycházely nízké hodnoty. Po „experimentu“, který je detailně popsán v rozhovoru, bylo zjištěno, že „reálné“ hodnoty odpadu jsou více než dvojnásobné. Poté, co byly zjištěny „reálné“ hodnoty následovaly propočty, zdali je plánovaný systém pro obyvatele obce výhodný – ukázalo se, že ano.

Obec také zvažovala plán zajistit vývoz odpadu tzv. „sama na sebe“. Problémem však byla roční výpovědní lhůta u AVE. Starostka však popisuje, jak se přístup společnosti, co se jednání týče, k obci změnil – nechtěli přijít o klienta.

Tyto plány společnost rozdělily. Někteří toto rozhodnutí vítali, jiní kritizovali. Před jeho zavedením mezi obyvateli panovaly obavy, že bude docházet ke vzniku „černých skládek“ nebo ke zbavování se odpadu do popelnic sousedů, za účelem snížení hmotnosti. Množství vyvezeného komunálního odpadu se, podle slov svozové společnosti, skutečně snížilo. Žádné „černé skládky“ však obec nenachází. Důvodem je nejspíše „dohoda“ mezi obcí a obyvateli, kteří vlastní kotel na tuhá paliva, aby popel z něj dávali zvlášť a obec zařídí jeho vývoz na skládku. Starostka se skládkou v Rynholci o záležitosti zatím jedná. Z dotazníkového šetření se však ukázala nízká informovanost o této dohodě.

Pro to, aby výběr poplatků za množství vyprodukovaného odpadu na základě hmotnosti mohl fungovat, musela obec pořídit, na vlastní náklady, popelnice, které byly následně opatřeny čipem. Každá nemovitost, každé číslo popisné, má přiřazený svůj vlastní čip. *Svozový vůz má na sobě připevněný vážící mechanismus – ten zvaží plnou popelnici, po výsypu prázdnou, a data prostřednictvím „načtení“ čipu odešle do systému, kde je váha komunálního odpadu zaznamenána.*

Vzhledem k tomu, že se data o vyprodukovaném odpadu momentálně sbírají a obec nevybírá žádné zálohy, dostanou se k ní příjmy za odpady až v roce 2023. Toto rozhodnutí můžeme hodnotit negativně.

4. výzkumná otázka: Jaký je plán odpadového hospodářství do dalších let?

Jestliže bude obec za tento rok tzv. „v plusu“, plánuje tyto finance využít jako investici do doposud opomíjené problematiky biologického odpadu.

Vedle dořešení bioodpadu a komunitního kompostování podle zákona, čeká obec od roku 2025 povinnost určení místa pro oddělené soustředování textilu.

Podle slov starostky však takový kontejner plánován není. Sběr oblečení a textilu probíhá celoročně v rámci charity pro Diakonii Broumov.

Dalším z plánů je průběžné „monitorování“ kontejnerů na separovaný odpad za účelem rozšíření jejich počtu. Avšak jejich rozšiřování hodnotí jako jeden z problémů – *kam je umístit?*

5. výzkumná otázka: Jaký je postoj obce k cirkulární ekonomice?

Jestliže v obci budeme hledat prvky cirkulárního chování, jistě je najdeme. Můžeme mezi ně zařadit sběr oblečení a textilu pro Diakonii Broumov. Rovněž plánovaný sběr popela z kotlů na tuhá paliva může být na skládce využit pro její rekultivaci. S nadsázkou můžeme zmínit obcí pořádané shromažďování velkoobjemového odpadu a elektroodpadu. Ne jednou nahradila tzv. re-use centra a knihovny věcí. Starostka popisuje situace, kdy si lidé s plánem opravy odnáší pračku, která jinému dosloužila a jeho úmysl byl ji vyhodit. Dále situace, kdy pro jiného vysloužilý nábytek, nachází uplatnění jinde.

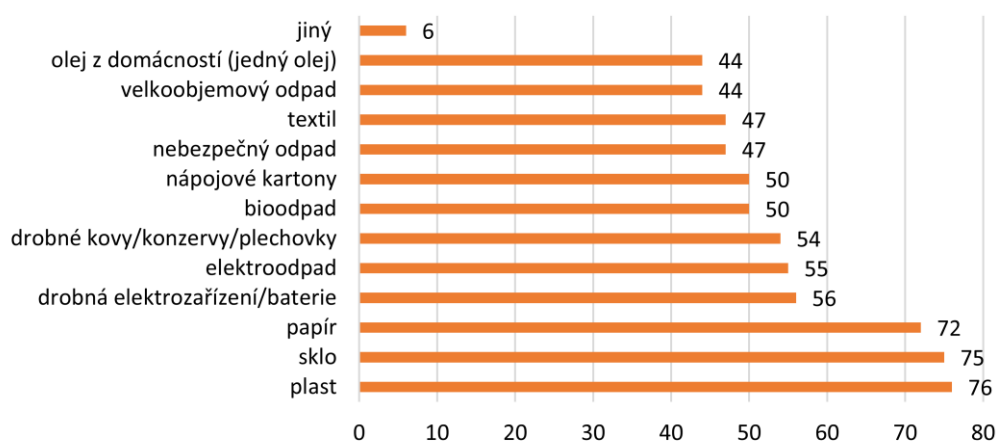
3.5.2 Kvantitativní výzkum

Dotazník, který byl obyvatelům obce distribuován, je přílohou č. 5.

1. výzkumná otázka: Jaké druhy odpadu obyvatelé obce Řisuty třídí?

Na otázku, zda třídí odpad, odpovědělo 76 respondentů kladně a jen tři uvedli, že odpad netřídí. V následující otázce měli obyvatelé vybrat druhy odpadu, které jsou v jejich domácnosti tříděny. Třech respondentů, kteří na předchozí otázku odpověděli negativně, se tato netýkala.

Graf 2 Druhy tříděných odpadů

Zdroj: vlastní výzkum

Ve všech domácnostech, které uvedly, že odpad třídí, dochází ke třídění plastu. Sklo třídí v 75 případech, papír v 72. Další druhy odpadu již byly uváděny méně. Drobná elektrozařízení a baterie uvedlo 56 respondentů, elektroodpad 55, drobné kovy, konzervy a plechovky 54. Nápojové kartony a bioodpad separuje 50 z dotázaných. V případě nebezpečného odpadu a textilu byla čísla opět stejná, zvolilo je 47 z dotázaných. Stejná čísla vycházela i pro případ velkoobjemového odpadu a oleje z domácností – 44. V kategorii „jiný“ byl respondenty 2x uveden stavební odpad, 2x motorový olej a 2x popel. Jeden z respondentů uvedl, že popel z peletek na topení, které si doma vyrábí sám, využívá na své zahradě jako hnojivo.

2. výzkumná otázka: Jaké jsou důvody toho, že netřídí určité druhy odpadu?

V rámci této skupiny otázek mohli obyvatelé zvolit jen jedinou možnost. V případě plastu, který netřídí tři respondenti, bylo 2x zvoleno „nevidím důvod, proč daný odpad třídít“ a jednou „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“.

Sklo nezvolily 4 osoby – ty jako důvod ve všech případech uvedly „nevidím důvod, proč daný odpad třídít“.

Papír není tříděn v 7 případech. Nejčastějším důvodem – ten byl uveden 3x – bylo využití papíru na podpal v kotli nebo respondent přímo uvedl, že papír v kotli spaluje. Dvakrát byla zvolena možnost „nevidím důvod, proč daný odpad třídít“, jednou možnost „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“ a jednou „daný odpad neprodukuje“. Jeden z respondentů uvedl, že papír třídí formou školního sběru.

Drobná elektrozařízení a baterie netřídí 23 dotázaných. Deset z nich uvedlo, že daný odpad neprodukuje, devět „nevidím důvod, proč daný odpad třídít“ a 4 osoby zvolily možnost „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“.

V případě elektroodpadu to bylo 24 osob, které uvedly, že odpad netřídí. Čtrnáct z nich uvedlo „daný odpad neprodukuje“, osm „nevidím důvod, proč daný odpad třídít“ a dva „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“.

Drobné kovy, konzervy a plechovky netřídí ve 25 případech. Devět z nich daný odpad neprodukuje, osm osob uvedlo možnost „nevidím důvod, proč daný odpad třídít“ a sedm osob „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“.

Bioodpad nezvolilo 29 osob. Možnost „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“ byla vybrána nejčastěji – 16x. Deset z respondentů uvedlo možnost „nevidím důvod, proč daný odpad třídit a tři „daný odpad neprodukuji“. Šestnáct z respondentů uvedlo, že používá kompostér. Právě sponzorování domácích kompostérů obcí by mohla být jedna z možností, která by problém s bioodpadem vyřešila.

Stejně jako v předchozím případě – 29 osob uvádí, že netřídí nápojové kartony. Dvanáct osob vybralo důvod „daný odpad neprodukuji“, jedenáct „nevidím důvod, proč daný odpad třídit“ a šest „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“. Nápojové kartony jsou v obci Řisuty tříděny v rámci plastu.

Nebezpečný odpad neprodukuje 25 z dotázaných, dalších 5 z dotázaných uvádí „nevidím důvod, proč daný odpad třídit“ a další 2 „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“.

V případě textilu bylo nejčastěji uváděno „nevidím důvod, proč daný odpad třídit“ – 11 responzí. Deset respondentů vybralo možnost „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“. Osm respondentů uvedlo „daný odpad neprodukuji“ a tři z respondentů uváděli, že vysloužilý textil používají v dílně.

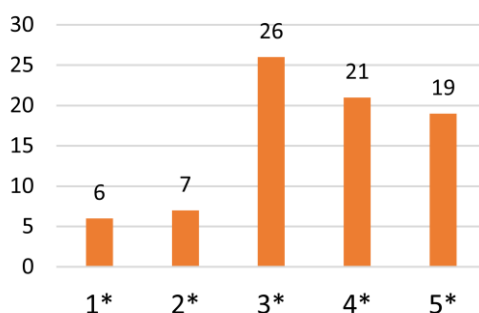
Velkoobjemový odpad neuvádí 35 respondentů. Nejčastějším důvodem, proč tomu tak je, je možnost „daný odpad neprodukuji“ – zvolilo ji 24 respondentů. Šest respondentů zvolilo možnost „nevidím důvod, proč daný odpad třídit“, tři pak možnost „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“. Jeden z respondentů uvedl, že velkoobjemový odpad vozí na sběrný dvůr a jeden, že vysloužilý nábytek daruje.

Olej z domácností uvedl stejný počet osob jako v případě velkoobjemového odpadu. Jeden z důvodů, který zvolilo 14 respondentů, byl „kontejnery na daný odpad v obci nejsou/jsou daleko“. Třináct respondentů uvedlo „daný odpad neprodukuji“ a šest „nevidím důvod, proč daný odpad třídit“. Jeden z respondentů uvedl, že jedlý olej lije na uhlí a jeden uvedl, že jej spotřebovává do peletek, které doma vyrábí. Obec Řisuty smlouvu na odběr olejů z domácností uzavřenou má. Můžeme se domnívat, že obyvatelé o této možnosti neví.

3. výzkumná otázka: Jak obyvatelé hodnotí odpadové hospodářství v obci Řisuty?

V úvodu této dotazníkové sekce byl vysvětlen pojem odpadové hospodářství. Dotazovaní mohli odpadové hospodářství v obci Řisuty hodnotit na stupnici od jedné hvězdičky do pěti hvězdiček, kdy jedna hvězdička znamenala negativní hodnocení a pět hvězdiček hodnocení velmi pozitivní.

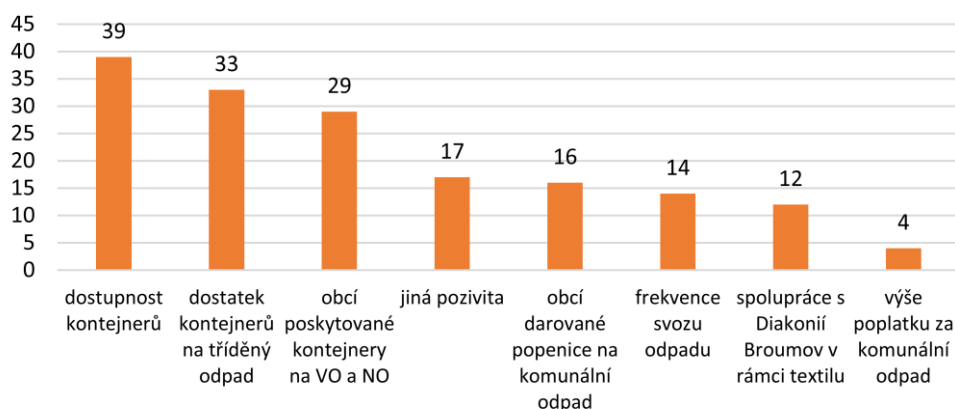
Graf 3 Hodnocení odpadového hospodářství

Zdroj: vlastní výzkum

Nejčastěji bylo odpadové hospodářství v obci hodnoceno třemi hvězdičkami – tuto možnost zvolilo 26 respondentů. Čtyřhvězdičkové ohodnocení využilo 21 respondentů a pětihvězdičkové 19 respondentů. Negativní hodnocení o dvou hvězdičkách zvolilo 7 respondentů a pouze jednu hvězdičku udělilo 6 respondentů.

Graf 4 Pozitiva odpadového hospodářství v obci

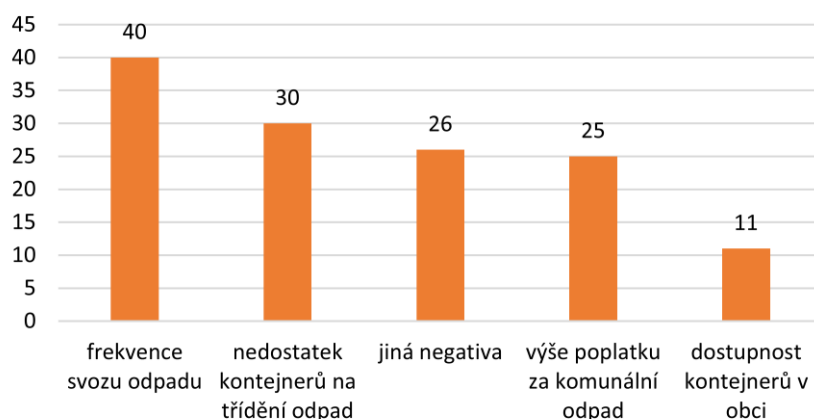

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce mohlo být označeno více možností zároveň. Nejčastěji uváděným pozitivem byla možnost „dostupnost kontejnerů“ – co do počtu a jejich rozmístění v obci – zvolilo ji 39 obyvatel. Dostatek kontejnerů na tříděný odpad – z hlediska druhu odpadů – hodnotí pozitivně 33 obyvatel.

Obcí poskytované kontejnery na velkoobjemový odpad, elektroodpad a nebezpečný odpad hodnotí jako pozitivum 29 obyvatel. Šestnáct obyvatel hodnotí pozitivně „obcí darované popelnice na komunální odpad“, čtrnáct obyvatel „frekvence svozu odpadu“, dvanáct „spolupráce s Diakonií Broumov v rámci textilu“ a jen čtyři respondenti uvedli výši poplatku za komunální odpad. V možnosti „jiná pozitiva“ se objevovaly tyto odpovědi: „lidé teď budou po změně druhu poplatku více třídít odpad“, „lidé díky platbě poplatku za hmotnost odpadu budou o odpadu více přemýšlet“, „cena za hmotnost vyprodukovaného odpadu je nejspravedlivější“ nebo „svoz bioodpadu obcí“.

Graf 5 Negativa odpadového hospodářství v obci

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce mohli respondenti rovněž označit více odpovědí. Naopak negativně lidé hodnotí frekvenci svozu odpadu – 40 odpovědí. Třicet osob označilo možnost „nedostatek kontejnerů na tříděný odpad“ – z hlediska druhu odpadu. „Výše poplatku za komunální odpad“ byla jako negativum zvolena 25 lidmi. Jedenáct respondentů označilo jako negativum „dostupnost kontejnerů v obci“ – z hlediska jejich počtu a rozmístění v obci. Jako „jiná negativa“ lidé uváděli například: „uvítal bych častější dostupnost kontejneru na velkoobjemový odpad“, „kontejnery jsou rychle přeplněné, protože lidé neumí odpad dostatečně upravit“, „chybí kontejner na popel“, „chybí kontejner na bioodpad“, „chybí kontejner na textil“, „chybí kontejner na olej“, „po obci je rozmístěn nedostatek košů“, „je potřeba zajistit více kontejnerů na tříděný odpad“, „nevyhovuje mi nový druh poplatku na váhu“.

4. výzkumná otázka: Jaká je míra povědomí obyvatel obce Řisuty o oběhové hospodářství?

V úvodu poslední části dotazníku byl vysvětlen pojem cirkulární ekonomika/oběhové hospodářství. Na otázku „Věděli jste, co znamená pojem oběhové hospodářství/cirkulární ekonomika?“ Odpovědělo 40 respondentů kladně a 39 respondentů uvedlo, že je pro ně tento pojem neznámý. Avšak 60 z dotázaných označilo svou domácnost jako „v určitých věcech cirkulární“ – respondentům byly uváděny následující příklady: „Třídíte odpady, aby mohly být následně recyklovány a dále využity. Raději výrobky opravíte, než je vyhodíte. Vrtačku si raději půjčíte od souseda, než abyste produkovali další "odpad" tím, že si koupíte svou. Nakupujete v bezobalovém obchodě.“ S touto charakteristikou se neztotožnilo 19 respondentů a svou domácnost jako „v určitých věcech cirkulární“ neoznačilo.

3.6 Závěr výzkumu

3.6.1 Kvalitativní výzkum

1. hypotéza: Legislativní změny byly obcí vnímány negativně.

Přestože byly legislativní změny pro obec Řisuty bezesporu náročné a zorientovat se v nich trvalo dlouho. Starostka obce je vnímá pozitivně a uvádí, že u předchozího poplatkového systému se o odpadové hospodářství tolik nezajímala. Novely zákonů a změna dříve využívané metody pro výběr poplatku ji donutila k tomu, aby se problematikou zabývala více do hloubky. Obec hledala různé cesty a možnosti. Nakonec byla zvolena možnost, která, podle slov starostky, „donutí lidi o odpadu přemýšlet“. První z hypotéz tedy byla vyvrácena.

2. hypotéza: Odpadové hospodářství v obci Řisuty je na kvalitní úrovni.

Obec Řisuty je obcí o malé rozloze. Jak značí tabulka v příloze č. 4, o dostupnosti kontejnerů a druhých kontejnerů na tříděný odpad můžeme hovořit jako o dostatečných. Z hlediska třídění zbývá zajistit jen zpracování bioodpadu. Kritičtí můžeme být k frekvenci svozu odpadu. Na druhou stranu však často dochází k vyhození nezpracovaného odpadu – kdy v kontejnerech nacházíme nerozložené krabice, nestlačené lahve nebo odpad, který do nich ani nepatří. Obec se takové situace snaží řešit, a posílá ke kontejnerům zaměstnance, kteří odpad v kontejnerech upraví. Jednou z nevyřešených záležitostí je popel

– spousta obyvatel používá k vytápění kotel na tuhá paliva a popel vyhazuje do popelnice u domu – ten tak zvyšuje hmotnost odpadů a lidem hrozí vysoké poplatky za komunální odpad. Starostka obce se snaží tuto záležitost řešit. Při dotazníkovém sběru dat byla zjištěna nízká informovanost mezi obyvateli o možnosti oddělovat popel zvlášť, rovněž lidé nevěděli, že jsou v obci kontejnery na drobné kovy, baterie, a že mohou celoročně odnášet olej z domácností na obecní úřad, kde je shromažďován. To je hodnoceno jako jediná slabina. Hypotézu o kvalitní úrovni odpadového hospodářství v obci můžeme potvrdit.

3. hypotéza: Obec Řisuty není cirkulární ekonomice nakloněna.

V případě, že v obci budeme hledat znaky cirkularity, najdeme je. Sama o sobě však obec cirkulární cesty nehledá – neuvažuje o zřízení re-use centra, kromě sběru textilu na charitu, nevyvíjí aktivity, které by cirkularitu podporovaly a komunitní kompostování prozatím dořešeno není. Nezbyvá než poslední hypotézu potvrdit.

3.6.2 Kvantitativní výzkum

1. hypotéza: Obyvatelé obce Řisuty třídí odpad málo.

Tuto hypotézu můžeme vyvrátit již první otázkou z dotazníku, ve které 76 respondentů uvedlo, že odpad třídí a „jen“ tři z dotázaných reagovali negativně. Rovněž odpovědi v následujících otázkách ukázaly, že obyvatelé o odpadu přemýšlí a snaží se odpad třídít co nejlépe. Obec by měla jejich aktivitu nadále podporovat.

2. hypotéza: K odpadovému hospodářství v obci Řisuty jsou kritičtí.

Ačkoli bylo hodnocení prostřednictvím hvězdiček spíše pozitivní, když došlo na negativa, obyvatelé byli sdílnější. Rovněž se o negativech více zmiňovali v dotazníku než v případě rozhovoru. Dle počtu zmíněných negativ můžeme usuzovat, že obyvatelé k odpadovému hospodářství v obci Řisuty jsou kritičtí. Tímto můžeme stanovenou hypotézu potvrdit. Často se však jednalo o kritiku, která pramenila ze špatné informovanosti, a dala by se napravit vyšší aktivitou obce v tomto směru.

3. hypotéza: Pojem oběhové hospodářství je pro respondenty neznámou.

Tuto hypotézu vyvrátilo 40 z dotázaných. Tato většina uvedla, že pojem zná. V případě posouzení, zda jejich domácnost vykazuje znaky cirkularity,

60 respondentů uvedlo, že ano. Tento výsledek jen potvrzuje větu z úvodní kapitoly diplomové práce: „princip, který cirkulární ekonomiku charakterizuje, není ničím novým“.

Cíl výzkumu spočíval v propojení teoretické části diplomové práce – z hlediska pojmů a principů oběhového hospodářství a právní úpravy – s praxí. Autorka práce vybrala praxi na té „nejnižší úrovni“ – v obci s 362 obyvateli. Práce na praktické části pro ni byla příjemnou zkušeností. Velmi kladně hodnotí přístup starostky obce k odpadové problematice. Z rozhovoru bylo patrné, že o těchto věcech přemýšlí do hloubky a hledá všemožné způsoby.

Jako přínosné hodnotí rovněž rozhovory s obyvateli obce. Často se jednalo o příjemná setkání. V určitých případech byl rozhovor sebereflexí pro obě strany. Jestliže se jednalo o osobu, která neměla dostatek informací, snažila se autorka předat informace, které ji byly sděleny starostkou.

Výsledky praktické části budou předány obci. Autorka doufá, že budou sloužit jako nástroj zpětné vazby od obyvatel obce a zdroj k možným návrhům řešení nedostatků v dané problematice.

4 ZÁVĚR

Cirkulární ekonomika, chcete-li oběhové hospodářství, je aktuálním tématem, které se bude v právní rovině nadále rozvíjet. A nejen tam. Svět bude hledat další a další kroky, jak zastavit lineární způsob života, na který jsme si tak rychle zvykli. Vše však začíná u jednotlivce – jsme to my, kdo mění naše myšlení, naše chování a naše přesvědčení. Jsme to my, kdo může s cirkulární ekonomikou začít i bez chybějící legislativy.

Cílem práce, který autorka považuje za naplněný, bylo detailně představit právní úpravu nakládání s odpady v kontextu cirkulární ekonomiky. Postupnými kroky byla představena legislativa mezinárodní, unijní a národní. Pro pochopení myšlenek cirkulární ekonomiky byl úvod diplomové práce věnován vývoji cirkulární ekonomiky přes ekonomiku lineární a recyklační. Formu určité „konfrontace“ plnila kapitola o kritice cirkulární ekonomiky. Kapitoly o cirkulární ekonomice v České republice a ve světě sloužily jako příklad praxe.

Praktická část diplomové práce měla ukázat, co znamenají legislativní změny pro malou obec, která vše ohledně odpadového hospodářství řeší bez pomoci specialistů. Provedené dotazníkové šetření mezi obyvateli Řisut přináší data, která mohou posloužit jako zdroj pro možný rozvoj obce v dané problematice.

Téma diplomové práce – právní úprava nakládání s odpady v kontextu cirkulární ekonomiky – bude i v dalších letech stále aktuální, proto bude nezbytné, aby se jím i v budoucnu zabývali další řešitelé.

Možná cesta cirkulární ekonomiky již byla představena. Na nás je, abychom se po ní vydali.

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

BABÁKOVÁ, Bernardeta. *Oběhové hospodářství*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova Univerzita, Právnická fakulta, Katedra práva životního prostředí.

Vedoucí práce JUDr. Jana Dudová, Ph.D. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/hphgj/Obehove_hospodarstvi_Babakova_434668.pdf

CIRCULARITY GAP REPORTING INITIATIVE, et al. *Circularity gap report 2021* [online]. Circle Economy, 2021 [cit. 2022-01-14].

Dostupné z: www.apo.org.au/node/310752

CORVELLEC, H., A. F. STOWELL & N. JOHANSSON. *Critiques of the circular economy* [online]. Helsingborg: Journal of Industrial Ecology, 2021 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: www.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/jiec.13187

DAMOHOŘSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckovy právnické učebnice.

ISBN 978-80-7179-498-1.

GHOSH, Sadhan Kumar. *Circular Economy: Global Perspective* [online].

Singapore: Springer [cit. 2022-01-28]. ISBN 978-981-15-1052-6.

Dostupné z: www.doi.org/10.1007/978-981-15-1052-6

JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6.

JIRÁSKOVÁ, Ivana a Michal SOBOTKA. *Zákon o odpadech s vysvětlivkami a prováděcí předpisy*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-561-3.

KISLINGEROVÁ, Eva. *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-3230-0.

KOVACIC, Z., R. STRAND & T. VÖLKER. *The Circular Economy in Europe: Critical Perspectives on Policies and Imaginaries* [online]. London: Routledge, 2019 [cit. 2022-01-14]. ISBN 978-04-290-6102-8.

Dostupné z: www.doi.org/10.4324/9780429061028

MOLDAN, Bedřich. *Životní prostředí v globální perspektivě*. Vydání druhé, doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4967-2.

SEMPLONIUS, Nathalie. *Reuse, Repair, Remanufacture and Recycle, Rethinking the Circular Economic Model. A case study on business park Haskerveen, Heerenveen (The Netherlands)*. Groningen, 2021. PhD Thesis. University of Groningen, Faculty of Spatial Sciences, Research Master Spatial Sciences. Vedoucí práce dr. A.E. Brouwer. Dostupné z: https://frw.studenttheses.ub.rug.nl/3679/1/Master_Thesis_Nathalie_Semplonius.pdf

TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, David PETRLÍK, et al. *Právo Evropské unie*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-491-6.

TÓTHOVÁ, Dominika. *Nástroje pro přechod na oběhové hospodářství: informační, motivační a dobrovolné nástroje pro obce a občany*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9749-0.

Časopisecké články

ADAMOVIČ, Eva, et al. Česká republika a mezinárodní organizace působící v oblasti životního prostředí. *Planeta: odborný časopis pro životní prostředí* [online]. 2007, roč. XV, č. 7. [cit. 2022-02-13]. ISSN 1801-6898.

Dostupné z:

[www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/mezinarodni_organizace/\\$FILE/OMV-Planeta_7_2007-20080412.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/mezinarodni_organizace/$FILE/OMV-Planeta_7_2007-20080412.pdf)

BEJČKOVÁ, Pavla a Tereza ŽÁKOVÁ. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. s komentářem. *Poradce*. 2022, roč. 27, č. 4. ISSN 1211-2437.

GENG, Yong, Joseph SARKIS a Raimund BLEISCHWITZ. *How to globalize the circular economy*. [online]. London: Nature, 9. 1. 2019, (565) [cit. 2022-01-28].

Dostupné z: www.doi.org/10.1038/d41586-019-00017-z

OGUNMAKINDE, Olabode Emmanuel. *A Review of Circular Economy Development Models in China, Germany and Japan* [online]. Recycling, 2019 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: www.mdpi.com/2313-4321/4/3/27

Zákonná úprava

Právní předpisy ČR

Sdělení č. 6/2015 Sb. m. s. *basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování* v posledním znění

Vyhláška č. 8/2021 Sb., *o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů (Katalog odpadů)* v posledním znění

Vyhláška č. 16/2022 Sb., *o podrobnostech nakládání s některými výrobky s ukončenou životností* v posledním znění

Vyhláška č. 30/2021 Sb., *o provedení některých ustanovení zákona o obalech* v posledním znění

Vyhláška č. 273/2021 Sb. *o podrobnostech nakládání s odpady* v posledním znění

Vyhláška č. 345/2021 Sb., *o podrobnostech nakládání s vozidly s ukončenou životností* v posledním znění

Zákon č. 51/2020 Sb., *o územně správním členění státu* v posledním znění

Zákon č. 477/2001 Sb., *o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech)* v posledním znění

Zákon č. 541/2020 Sb., *o odpadech* v posledním znění

Zákon č. 542/2020 Sb., *o výrobcích s ukončenou životností* v posledním znění

Zákon č. 565/1990 Sb., *o místních poplatcích* v posledním znění

Právní předpisy EU

Listina základních práv Evropské unie 2012/C 326/02 [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>

Návrh Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2030 COM/2020/652 final [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52020PC0652>

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Nový akční plán pro oběhové hospodářství – Čistší a konkurenceschopnější Evropa COM/2020/98 final [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0098>

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Uzavření cyklu – akční plán pro oběhové hospodářství COM/2015/0614 final [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52015DC0614>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES ze dne 20. prosince 1994 o obalech a obalových odpadech [online]. In: *EUR-Lex*, [2022-02-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31994L0062>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 98/2008 ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008L0098>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/849 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0849>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/850 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32018L0850>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/852 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech [online]. In: *EUR-Lex*, [2022-02-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32018L0852>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32019L0904>

Směrnice Rady 1999/31/ES ze dne 26. dubna 1999 o skládkách odpadů [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31999L0031>

Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění) 2012/C 326/01 [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění) 2012/C 326/01 [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>

Webové stránky a elektronické zdroje

Cirkulární Praha 2030 – Strategie hl. m. Prahy pro přechod na Cirkulární ekonomiku [online]. *Praha.eu*, [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: www.praha.eu/file/3394874/Cirkularni_Praha_2030_Strategie_CE.pdf

Co je ZEVO. Skupina ČEZ [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: www.cez.cz/cs/zevo/co-je-zevo.html

Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy. *Informační web územního plánování* [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>

EEA Glossary [online]. Copenhagen: European Environment Agency, 2022 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: www.eea.europa.eu/help/glossary/eea-glossary/cradle-to-grave

ELLEN MACARTHUR FOUNDATION. *Explaining the circular economy: Rethink progress* [online]. [cit. 2022-01-15].

Dostupné z: www.ellenmacarthurfoundation.org/videos/explaining-the-circular-economy-rethink-progress

ELLEN MACARTHUR FOUNDATION. *Recycling and the circular economy: what's the difference?* [online]. [cit. 2022-01-14].

Dostupné z: www.ellenmacarthurfoundation.org/articles/recycling-and-the-circular-economy-whats-the-difference

Global Alliance on Circular Economy and Resource Efficiency (GACERE). *European Commission* [online]. [cit. 2022-02-13].

Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/international_issues/gacere.html

HAVELKA, Petr. Balíček oběhového hospodářství schválen. *Česká asociace odpadového hospodářství* [online]. 18. 4. 2018 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: www.caoh.cz/aktuality/balicek-obehoveho-hospodarstvi-schvalen.html

HAVELKA, Petr. Energetické využití odpadů – jaké jsou aktuální aspekty k úvahám?. *Česká asociace odpadového hospodářství* [online]. 6.2.2022 [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: www.caoh.cz/aktuality/energeticke-vyuziti-odpadu-jake-jsou-aktualni-aspekty-k-uvaham.html

HOSNEDLOVÁ, Pavla. Naplňování evropského cirkulárního plánu zpomalila pandemie. Konkrétní legislativa se teprve formuje. *EURACTIV* [online]. 6.10.2021 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/obehove-hospodarstvi/news/naplnovani-evropskeho-cirkularniho-planu-zpomalila-pandemie-konkretni-legislativa-se-teprve-formuje/>

Institut cirkulární ekonomiky. *Institut cirkulární ekonomiky: Vidíme zdroje, kde jiní ne* [online]. [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: www.incien.org

Maximální využití odpadních elektrických a elektronických zařízení. Přehled dokumentu: Směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ) [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/CS/200403_1

MAZÁK, Michal. Oběhové hospodářství a Česká republika. *Euroskop.cz* [online]. 7.4.2016 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z:

www.euroskop.cz/9047/27204/clanek/obehove-hospodarstvi-a-ceska-republika/

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Agenda 2030* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/agenda_2030

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Do roku 2040 roztočí ekonomiku Cirkulární Česko* [online]. 13. 12. 2021 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z:

www.mzp.cz/cz/news_20211213_Vlada-schvalila-Cirkularni_Cesko_2040

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Evropská komise dnes zveřejnila nový balíček k oběhovému hospodářství* [online]. 2.12.2015 [cit. 2022-02-05].

Dostupné z:

https://www.mzp.cz/cz/news_151202_balicek_obehove_hospodarstvi

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Mezinárodní organizace* [online].

[cit. 2022-02-13]. Dostupné z: www.mzp.cz/cz/mezinarodni_organizace

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Mezinárodní smlouvy v oblasti životního prostředí* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z:

www.mzp.cz/cz/mezinarodni_smlouvy

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Návrh zákona o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí* [online]. [cit. 2022-03-07].

Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zakon_omezeni_plastove_vyroby

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Platná legislativa* [online]. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Státní politika životního prostředí ČR* [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z:

www.mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Strategické dokumenty v gesci MŽP* [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z:

www.mzp.cz/cz/strategicke_dokumenty_v_gesci_prehled

MLÍKOVSKÝ, Pavel a Jan LEXA. Nové podmínky Evropské unie v oblasti nakládání s odpady. *Epravo.cz* [online]. 2. 10. 2018 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: www.epravo.cz/top/clanky/nove-podminky-evropske-unie-v-oblasti-nakladani-s-odpady-108192.html

Obaly a obalové odpady. Přehled dokumentu: Směrnice 94/62/ES o obalech a obalových materiálech [online]. In: *EUR-Lex*, [2022-02-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=celex:31994L0062>

ODBOR MINISTERSTVA FINANCÍ. *Metodická pomůcka: Místní poplatky za komunální odpad* [online]. 27. 7. 2021 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Methodika_Metodicka-pomucka-Mistni-poplatky-za-komunalni-odpad_v03.pdf

ODBOR PRŮMYSLUVÉ EKOLOGIE. *Česká republika se přibližuje k cirkulární ekonomice, vláda ČR schválila Politiku druhotných surovin České republiky pro období 2019–2022* [online]. 1. 8. 2019 [cit. 2022-01-23].

Dostupné z: www.mpo.cz/cz/prumysl/politika-druhotnych-surovin-cr/ceska-republika-se-priblizuje-k-cirkularni-ekonomice--vlada-cr-schvalila-politiku-druhotnych-surovin-ceske-republiky-pro-obdobi-2019--2022--248121

Odstraňování použitých baterií. Přehled dokumentu: Směrnice 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/cellar/d08ff8bc-5f03-4040-ae56-634cd82d80a5.0007.03/DOC_1

OMBUDSMAN, veřejný ochránce práv. *Komunální odpad* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/Letaky/Komunalni-odpad.pdf>

Právní předpisy EU v oblasti nakládání s odpadem. Přehled dokumentu: Směrnice 2008/98/ES o odpadech a zrušení některých směrnic [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aev0010>

PROFI PRESS. Akční programy pro životní prostředí a odpadové hospodářství. *Odpady-online.cz* [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://odpady-online.cz/akcni-programy-pro-zivotni-prostredi-a-odpadove-hospodarstvi/>

PROFI PRESS. Komentář k zákonu o odpadech. *Odpady-online.cz* [online]. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://odpady-online.cz/komentar-k-zakonu-o-odpadech-i/>

RADA EU. Osmý akční program pro životní prostředí: členské státy potvrdily předběžnou politickou dohodu s Parlamentem. *Europa.eu* [online]. 10. 12. 2021 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/12/10/8th-eap-member-states-endorse-provisional-political-agreement-reached-with-parliament/

Skládky odpadů. Přehled dokumentu: Směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=CELEX:31999L0031>

Sněmovní tisk 55/0: VI.n.z. o omezení dopadu plast. výrobků na životní pr. - EU. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=55&CT1=0>

Sněmovní tisky. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?tqb1=2&utq=2&o=9&na=&tqb25=55&tqb26=0&tqa27=on&tqa28=on&tqa29=on&tqa64=on&tqa30=on&tqa31=on&tqa32=on&tqa63=on&tqa33=on&tqa34=on&tqa62=on&tqa35=on&ra=20>

Vozidla s ukončenou životností. Přehled dokumentu: Směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/ellar/39990f8d-286b-42d8-8058-87226476db17.0001.03/DOC_1

White papers. *Government.no* [online]. [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: www.regjeringen.no/en/find-document/white-papers-/id1754/

Zákaz plastů na jedno použití. Přehled dokumentu: Směrnice (EU) 2019/904 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí [online]. In: *EUR-Lex*, [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/LSU/?uri=CELEX%3A32019L0904>

6 SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1 Rozdíl mezi lineární, recyklační a cirkulární ekonomikou</i>	10
<i>Obrázek 2 Znamka pro týdenní vývoz komunálního odpadu z roku 2016.....</i>	128

7 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Věk respondentů	100
Graf 2 Druhy tříděných odpadů	105
Graf 3 Hodnocení odpadového hospodářství.....	108
Graf 4 Pozitiva odpadového hospodářství v obci	108
Graf 5 Negativa odpadového hospodářství v obci.....	109

8 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Rozhovor se starostkou obce Řisuty.....	125
Příloha č. 2 – Vývoj cen „známek“.....	128
Příloha č. 3 – Vzor známky.....	128
Příloha č. 4 – Kontejnery na separovaný odpad.....	128
Příloha č. 5 – Dotazník	129

9 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Rozhovor se starostkou obce Řisuty Jirkou Ryšavou

Žaneta Svatošová:

„Jak fungovalo odpadové hospodářství v obci Řisuty před přijetím nového zákona o odpadech?“

Starostka obce Jitka Ryšavá:

„Vývoz komunálního odpadu probíhal formou známek. Ty známky jsme měli jednorázové, každý týden, jednou za 14 dní po celý rok, jednou za 14 dní v letním období a každý týden v zimním období. Cenově byly odstupňované. Když muselo dojít k navýšení ceny, tak jsme se snažili, aby byla udržitelná, alespoň aby dva roky zůstala stejná. Poslední rok to už nešlo dodržet, poslední rok byla cena vyšší. Na posledním výkazu z roku 2021 bylo krásně vidět, že byly ceny nastaveny dostatečně vysoko a obec za odpady nedoplácela.

Cena těch známek není cena, kterou účtovalo AVE (svozová firma), ale je to cena, která je navýšená pro nás tak, abychom s tím pokryli separaci. Částečně, protože zde jsou bonusy, které později vysvětlím. Ale aby nám to pokrylo i nebezpečný odpad který děláme dvakrát do roka a třikrát až čtyřikrát do roka děláme velkoobjemový odpad. Proto byly ty ceny za známky naražené a cena byla vyšší než od svozové firmy. Svozová firma dělala fakturaci čtvrtletně na komunální odpad i na separaci a pak se dělá roční vyúčtování. Cena byla účtovaná za výsyp popelnice. Za počet výsypů.“

Ž. S.: „To my tedy hovoříme o komunální odpadu z domácností, a jak to bylo s tříděným odpadem?“

J. R.: „Během roku 2021 došlo k navýšení o 1 kontejner na plast a 1 kontejner na papír.

Pro rok 2022 došlo k navýšení o 1 a 1. Po výsypu místo uklízí zaměstnanci úřadu.

Za separaci obec obdrží bonusy od EKOKOMU, což je určené váhou.“

Ž. S.: „Jak je to s úhradou separovaného odpadu?“

J. R.: „Svozové firmě platíme náklad za výsyp, odvoz a likvidaci, oni to následně třídí na linkách.

Svozová firma je provázaná s EKO-KOMem a pak následně dostáváme bonusy.

Svozová firma s EKO-KOMem ohledně bonusů komunikuje.“

Ž. S.: „Rozumím tedy správně, že za kontejnery na tříděný odpad obec platí?“

J. R.: „Kontejnery na separovaný odpad má obec od svozové firmy v pronájmu, až na kov, popelnice na kov vlastní obec a ten vyvážíme sami do výkupny železa ve Slaném.

Když je potřeba navýšit počet kontejnerů na separovaný odpad, řeší se to se svozovou firmou, která kontejnery přidá do nájemní smlouvy a cena je přibližně 17 korun/měsíc/nádoba.

Dále pak jeden kontejner na plast a jeden na papír dostala obec od EKO-KOMu v rámci odměn a jsou v majetku obce.“

J. R.: „Tak, to jsme si řekly, tak co dál máme za odpady ... Bioodpad. To je taková složitá stránka.“

Ž. S.: „Tak ona tam ta povinnost je.“

J. R.: „Je tam povinnost bioodpad vykazovat a likvidovat. My ho likvidujeme. V podstatě jde o komunitní kompostování, ale nejde o zlegalizovanou komunitní kompostárnu, není schválená. Tohle je nastavené špatně. Jedná se o soukromou kompostárnu, ale kompost si z ní bereme a využíváme ho na veřejných prostranstvích. Mým cílem je buď tuto kompostárnu zlegalizovat jako komunitní nebo na obec, ale je to pro nás legislativně náročné, podmínky jsou přísné. Tohle se mi nelíbí. Obec by měla mít možnost si s tím pracovat sama, ale chápu, že jde o to, že ne každá obec by s tím nakládala správně. Ale samozřejmě se s tím budeme muset do budoucna vypořádat“

Ž. S.: „A co možnost obcí sponzorovaných kompostérů?“

J. R.: „Určitě, nebo hnědé popelnice. Momentálně se o tomhle bavíme se svozovou firmou, ale tento rok potřebujeme doladit záležitosti s poplatky za komunální odpady a obecně závaznou vyhláškou, takže jsme to pro tento rok nechali. Pak se budeme zabývat bioodpadem a určitě nějaké řešení najdeme. Tím, že se zákon změnil a já se snažila prosadit poplatek za hmotnost, tak ... S touto formou poplatku jsme v této oblasti, kterou AVE obsluhuje jedni z mála, asi třetí.“

Ž. S.: „A preference je spíše poplatek za obecní systém odpadového hospodářství?“

J. R.: „Ano. Na poplatníka. Do toho šli téměř všichni. My jsme tohle ale nechtěli, ani ten systém známek k tomu nespěl. Lidé si opravdu vybrali známku, která jim v nemovitosti vyhovovala. Podle toho, čím topí, podle toho, kolik jich je v domácnosti a nastavili si to svým potřebám.“

Ž. S.: „Samozřejmě, že tohle můžeme vidět negativně, ale já si osobně myslím, že tento systém donutí lidi třídít a zařídit si vlastní kompostér, z něhož stejně plyne výhoda, když budou mít lidé vlastní kompost.“

J. R.: „Takže když jsme k tomuhle přistoupili, tak jsem trvala na tom, že chceme obecně závaznou vyhlášku podle hmotnosti, tak jsem komunikovala s ministerstvem, a to mě také tlačilo k poplatku za obecní systém. Upozorňovali, že v tomto roce nebude mít obec nárok na peníze, protože v tomto případě nelze vybrat záloha ani na úrovni minimálního poplatku za nemovitost. Což bylo nepříjemné zjištění. Což je podle mě špatně a v zákoně to nejspíš uteklo. Každopádně za rok 2022 budeme mít peníze až v roce 2023, protože musíme účtovat skutečnou váhu, která byla naměřena.“

Ž. S.: „**Takže teď nejsou žádné zálohy.**“

J. R.: „Ano, žádné příjmy za odpady. Nic.“

J. R.: „Když jsme se rozhodovali o poplatcích za hmotnost, tak první obavy občanů byly, že se odpad bude válet ve škarpách, protože to nikdo nebude chtít dávat do popelnice. Další reakce byla – „oni mi to budou házet do mojí popelnice, oni už to dělali“ – taková reakce by mě nikdy nenapadla. Tyto dvě obavy se objevovaly často. Po měsíci a půl jsme měli schůzku se svozovou společností a oni po monitoringu vážení přišli se zjištěním, že je odpadu opravdu méně, než jsme měli v předchozím období. A tak se přijeli zeptat, jestli se tohle opravdu neděje. A jestli není někde něco špatně. A my jsme jim to vysvětlili tím, že jsme se domluvili s občany, kteří mají kotel a mají popel, aby ho zatím dávali zvlášť, nedávali ho do komunálního odpadu. Třeba do vyřazených kovových neočipovaných popelnic, které jim zbyly. K tomu se ještě vrátíme, jak probíhalo čipování. Ten odpad se neztratil, ten je tady. A mezitím jsem v časopisu Odpadové fórum narazila na článek o třídění popela. O tom, že už nyní mohou obce třídit odpad zvlášť. My jsme tohle občanům řekli a oni ten popel zatím dávají zvlášť a my máme domluveno se skládkou v Rynholci, že bychom tam ten popel mohli vozit. A tam stojí tuna popelu 75 korun. Takže to se v rámci poplatku vyplatí. Popel bychom měli mít evidenčně oddělený. Je možné, že budou vyžadovat rozборы. To zatím nevíme. Po únoru se spolu spojíme. To je, myslím si, veliký krok a nám to pomůže.“

J. R.: „Ony jsou dané evropské limity ke snižování odpadů, které mohou být ukládány na skládku a my jako obec máme teď možnost uplatnit třídící slevu.“

Ž. S.: „**Ano, cíle odpadového hospodářství k recyklaci komunálního odpadu, vím, o čem je řeč.**“

J. R.: „Ano, musí dojít do určitého roku ke snížení. Tak my teď, jako obec, máme možnost té třídící slevy, takže loni jsme se do třídící slevy jako obec vešli. A protože nemáme odpadu mnoho, tak tuto třídící slevu máme rozdělenou mezi AVE za směsný odpad a EKOLOGIE s.r.o. v Rynholci za uložení velkoobjemového odpadu na skládku. Což když jsme měli známky, tak jsem se o odpad tolik nezabývala, když jsme potřebovali zdrazit, tak jsme zdrazili, ale teď jsme se tím zabývali bedlivě.“

Ž. S.: „**Tak asi nejste jediní. Hodnotíte to pozitivně?**“

J. R.: „Ano, to určitě. Dřívější systém nebyl vymahatelný. Tato poplatková povinnost vymahatelná je.“

Ž. S.: „**Takže jsme tedy probraly, jak fungovalo odpadové hospodářství před přijetím novel...**“

J. R.: „Já se k tomu ještě vrátím... k tomu původnímu ... my jsme měli roční výkazy a já sledovala kolik máme směsného komunálního odpadu a měli jsme pořád 32-35 tun, a když jsem si to vydělila počtem osob, tak mi to přišlo málo za rok na občana. Tak jsem se dohodla se svozovou firmou a nechávala vůz vývozní firmy vážit po dobu 2,5 měsíce a po celou dobu hodnoty evidovala. Hodnoty byly jiné – při přepočtu na roční hodnoty by se jednalo o cca. 75 tun.“

Problém byl v tom, že je v jeden moment sváženo více obcí dohromady. Vyváží Řisuty, Malíkovice, Drnek, a ještě část Kladna... a právě ta část Kladna způsobila, že rozpočítáním váhy na počet popelnic bylo evidováno menší množství odpadu v obci.“

J. R.: „Tím, jak jsme platby poplatku nastavili podle hmotnosti, tak lidé začali o odpadu přemýšlet a váha odpadu se snižuje.“

Ž. S.: „**Když jsem koukala na obecně závaznou vyhlášku, tak vy jste nestanovili nejvyšší sazbu, ale nastavili jste 4 Kč/kg.**“

J. R.: „Nene, nechali jsme zde rezervu, kdyby to nevyšlo. Všichni říkají, že když obec doplácí do 25 % na odpady, tak je to v pořádku. Jakmile obec doplácí více než 25 %, tak je něco špatně. Už by to měla začít řešit.“

Ž. S.: „**A to se doplácí z rozpočtu obce?**“

J. R.: „Přesně tak.“

Ž. S.: „**Od roku 2021 platí pro obce informační povinnost vůči občanům.**“

J. R.: „Od roku 2022. To budeme teď rozesílat letáky pro majitele nemovitostí v chatové oblasti o možnosti vyvednutí popelnic na směsný odpad s čipy.“

Ž. S.: „Na konci roku tedy proběhla výměna popelnic za popelnice na směsný odpad s čipy.“

J. R.: „Čipy jsme brali na náklady obce a popelnice, které potřebovaly výměnu, tak ty byly taky na náklady obce. Za každých 5 let budou mít lidé nárok na novou popelnicu. Máme i případy, kdy lidem nestačí jedna popelnice, takže ti mají popelnic víc a zase zaplatí víc za odpad. Čipování se podařilo provést během jednoho dne – jednalo se zhruba o 160 nemovitostí.“

J. R.: „Od začátku roku jsme dělali výkazy pro EKO-KOM a dělali i hlášení o odpadech za rok 2021.“

J. R.: „Komunikace se svozovou firmou se úplně převrátila. Oni o nás, jako o klienta, nechtěli přijít. My jsme měli v plánu, že si to budeme vozit sami.“

Ž. S.: „Tohle klidně můžeme rozvést. Jaké zde byly plány?“

J. R.: „No. Chtěli jsme poplatky podle hmotnosti, tak jsme měli nabídku na svozový přívěs za traktor, který vlastní obec. Tak jsme ho chtěli využít a vozit to sami. Měli jsme různé kalkulace, vycházelo by to. A skládka od nás není daleko. Takové byly plány. Jenomže přišlo AVE s tím, že máme roční výpovědní lhůtu, což mi uniklo, tím že se tato smlouva uzavírala za bývalého starosty, tak mi to nedošlo. A svozová firma začala hodně komunikovat a kvitovali to, že chceme poplatek podle hmotnosti.“

J. R.: „Občané to tedy mají nastavené podle kilogramů a my máme náklady nastavené podle jednotlivých výsypů. My zaplatíme 46 Kč bez DPH za jeden výsyp plus „skládkovací“ poplatek, takže za leden nás stály odpady zhruba 11 tisíc. Vše dohromady. Jak výsypy, tak váha. Takže, když jsem si to vynásobila 12x, tak jsem si řekla, že by to ty peníze měly pokrýt. Tento rok jsme říkali, že pokud budeme v plusu, nebo eventuelně, když se dostaneme do mínusu, tak budeme vědět, že je to za pořízení čipů. Ten čip stál kolem 30 korun. A za nově pořízené popelnice. Třeba ne. Příští rok, kdybychom se dostali do plusu, tak můžeme zainvestovat do toho bioodpadu. Takové jsou plány. Teď jsem trošku předběhla a jsem už u plánů.“

Ž. S.: „Tak do nich můžeme postupně přejít.“

J. R.: „Takže, co chceme... Chceme nadále monitorovat potřebu kontejnerů na separaci. S tím je problém. Je problém, kam kontejnery umístit. Nikdo je nechce mít před domem a nemohou být v místě, kde je úzká ulička, někde, kde je to nepřístupné pro svozová auta. Ta vozidla mají systém na vážení, který je kalibrovaný a při každém výsypu dochází ke zvážení plné a prázdné popelnice. A právě tady vadí každá větvička.“

Ž. S.: „Když obec pořizuje kontejnery na separovaný odpad, tak za ně platí?“

J. R.: „Máme je v pronájmu od svozové firmy. Máme i kontejnery, které jsou obce, ale ty jsme neplatili a dostali jsme je od EKO-KOMu. Když potřebujeme kontejnery navýšit, tak svozové firmě zavoláme a oni nám je přidají do nájemních smluv. Jedná se zhruba o 17 korun na měsíc bez DPH.“

Ž. S.: „Jinak tedy kromě papíru a plastu, kovů a skla. Nápojový karton?“

J. R.: „Na nápojové kartony samostatné kontejnery nemáme. Dáváme je do plastů a svozová firma je na třídící lince vytřídí.“

Ž. S.: „Na úřadě před dveřmi jsou baterie.“

J. R.: „Ano, baterie. Tam máme smlouvu s ECOBAT. S firmou ČernošlávkaOIL máme barely na jedlý olej. Ten mohou lidé přinést sem, na ten samostatný kontejner nemáme. Tuto smlouvu jsme dělali v rámci svazku obcí. Ještě spolupracujeme s REMA v rámci elektroodpadu. Nejvíce se ho vytřídí, když máme nebezpečný odpad. Když děláme nebezpečný odpad, tak lidé vozí velkoobjemový odpad i elektroodpad. A my si to tady třídíme. Náklady na nebezpečný odpad se snížily a snížily se i náklady za velkoobjemový odpad. To může být i tím, že se kvůli COVIDu nekonala akce „Uklidme Česko“. Během této akce bylo sesbíráno velké množství odpadu. Likvidovali jsme černé skládky.“

Ž. S.: „Klidně můžeme přejít k cirkulární ekonomice. Jak je obec k cirkulární ekonomice nakloněna? Na textil bude platit povinnost odděleného soustředování od roku 2025.“

J. R.: „My textil bereme v rámci charity pro Diakonii Broumov. Třeba se to do roku 2025 změní a tato možnost v rámci charity bude uzákoněna. Ale zatím o nich neuvažujeme.“

Ž. S.: „Tak určitě nejsme jediní, kteří to takto mají a bude se to muset řešit.“

J. R.: „Možná můžeme za cirkulární považovat popel, který bude využíván k rekultivaci skládky.“

Ž. S.: „Je obec otevřena možnosti re-use centra, provozu knihovny věcí?“

J. R.: „V podstatě občas se tahle situace stane, když je náš sběr „velkoobjemu“ takovou společenskou záležitostí. Jak to sem lidi nosí, tak si občas někdo něco odnese. Nebo někdo řekne, že tahle pračka ještě funguje, ale má tuhle a tuhle závadu. Tak si jí někdo odnese a opraví. Tady ta televize, ta je funkční, ale kupujeme si novou.“

Ž. S.: „To tedy nahrazuje takové bazary.“

J. R.: „Ano. Tak tohle se tady děje.“

Ž. S.: „Tak to jsme probrali všechno, co byla potřeba. Děkuji za Váš čas, Jitko.“

Příloha č. 2 – Vývoj cen „známek“

Druh známky	2020	2021
jednorázová	70 Kč	70 Kč
týdenní svoz	2.200 Kč	2.700 Kč
1x za 14 dní po celý rok	1.200 Kč	1.450 Kč
1x za týden v zimě & 1x za 14 dní v létě	1.700 Kč	2.150 Kč

Příloha č. 3 – Vzor známky

Obrázek 2 Znamka pro týdenní vývoz komunálního odpadu z roku 2016

Zdroj: vlastní fotografie

Příloha č. 4 – Kontejnery na separovaný odpad

Druh odpadu	Vývoz zajištěn	Počet kontejnerů
Plast	AVE CZ odpadové hospodářství, s. r. o.	8
Papír	AVE CZ odpadové hospodářství, s. r. o.	5
Sklo	AVE CZ odpadové hospodářství, s. r. o.	2
Nápojové kartony	AVE CZ odpadové hospodářství, s. r. o.	spolu s plasty
Kov	obec vyváží sama na sběrný dvůr	4
Olej z domácností	ČernohlávekOIL	průběžný sběr
Baterie	ECOBAT s.r.o.	1
Velkoobjemový odpad	obec vyváží sama na skládku v Rynholci	3-4x ročně
Nebezpečný odpad	AVE CZ odpadové hospodářství, s. r. o.	2x ročně
Elektroodpad	REMA Systém, a.s.	3-4x ročně
Textil	v rámci charity pro Diakonii Broumov	průběžný sběr
Bioodpad	není zajištěno	0

Příloha č. 5 – Dotazník

OBĚHOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ V OBCI ŘISUTY

Vážení respondenti, obyvatelé obce Řisuty, velice si vážím Vašeho času, který jste se mi právě rozhodli věnovat.

Jsem studentkou Policejní akademie České republiky v Praze a stejně jako Vy, obyvatelkou obce Řisuty. V rámci své diplomové práce, s názvem Právní úprava nakládání s odpady v kontextu cirkulární ekonomiky, jsem se rozhodla, věnovat se odpadovému hospodářství v naší obci.

Dotazník je věnován otázkám, které jsou zaměřeny na odpadové hospodářství v obci Řisuty s ohledem na cirkulární ekonomiku.

Dotazník je zcela anonymní a jeho vyplněním budete zaměstnání zhruba na 5 minut.

Výsledky dotazníku budou využity nejen pro vypracování praktické části diplomové práce, ale poslouží rovněž ke zlepšení odpadové situace v naší obci.

Děkuji za Váš čas!

1. Do jaké věkové kategorie se řadíte?

tato otázka je povinná, křížkem označte jednu odpověď

do 26 let	27-45 let	46-64 let	65 let +
☐	☐	☐	☐

Následující otázky jsou věnovány třídění odpadu.

2. Třídíte odpad?

tato otázka je povinná, křížkem označte jednu odpověď

ano	ne
☐	☐

3. Jaký odpad třídíte? V případě, že nějaký druh odpadu netřídíte, uveďte, prosím důvod.

tato otázka je povinná, odpovědi vyznačte křížkem

Druh odpadu	Třídím	Důvod, v případě že netřídíte:			
		Daný odpad neprodukuji.	Kontejnery na daný odpad v obci nejsou/ jsou daleko.	Nevidím důvod, proč daný odpad třídít.	Jiný důvod:
Papír	☐	☐	☐	☐	☐
Plast	☐	☐	☐	☐	☐
Sklo	☐	☐	☐	☐	☐
Nápojové kartony	☐	☐	☐	☐	☐
Bioodpad	☐	☐	☐	☐	☐
Olej z domácností	☐	☐	☐	☐	☐
Drobné kovy/konzervy/plechovky	☐	☐	☐	☐	☐
Drobná elektrozařízení/baterie	☐	☐	☐	☐	☐
Textil	☐	☐	☐	☐	☐
Velkoobjemový odpad	☐	☐	☐	☐	☐
Elektroodpad	☐	☐	☐	☐	☐
Nebezpečný odpad	☐	☐	☐	☐	☐
Jiný druh odpadu:					

Velkoobjemový odpad = jde o starý nábytek, koberce, umyvadla, linolea, kuchyňské linky atd.

Elektroodpad = televizory, chladničky, myčky nádobí, pračky, mikrovlnné trouby, počítače atd.

Nebezpečný odpad = zbytky barev, laků, rozpouštědel, léků, hnojiv, čisticích prostředků atd.

Následující otázky jsou věnovány odpadovému hospodářství v obci Řisuty.

Zákon o odpadech pojmem odpadové hospodářství rozumí činnost zaměřenou na předcházení vzniku odpadu, na nakládání s odpadem, na následnou péči o místo, kde je odpad trvale uložen, zprostředkování nakládání s odpady a kontrolu těchto uvedených činností.

4. Jak hodnotíte odpadové hospodářství v obci Řisuty?

Jak v následující otázce hodnotit?

1 hvězdička = negativní hodnocení 5 hvězdiček = pozitivní hodnocení.

povinná otázka, křížkem označte jednu odpověď

*	**	***	****	*****

5. Jaká jsou dle Vás pozitiva?

povinná otázka, vyberte jednu nebo více odpovědí, ty vyznačte křížkem

Dostatek kontejnerů na tříděný odpad	
Dostupnost kontejnerů v obci	
Frekvence svozu odpadu	
Výše poplatku za komunální odpad	
Obcí darované popelnice na komunální odpad	
Obcí poskytované kontejnery na velkoobjemový a nebezpečný odpad	
Spolupráce s Diakoníí Broumov v rámci textilu	
Jiná pozitiva:	

6. Jaká jsou dle Vás negativa?

povinná otázka, vyberte jednu nebo více odpovědí, ty vyznačte křížkem

Nedostatek kontejnerů na tříděný odpad	
Dostupnost kontejnerů v obci	
Frekvence svozu odpadu	
Výše poplatků za komunální odpad	
Jiná negativa:	

Následující otázky jsou zaměřeny na oběhové hospodářství.

Oběhovým hospodářstvím rozumíme takové způsoby jednání, jejichž prostřednictvím dochází k prodloužení životního cyklu produktů a minimalizaci odpadu. Laicky řečeno – jde o půjčování a sdílení věcí, opravování a repas výrobků, recyklace odpadu, využívání odpadů jako druhotných surovin, nakupování v bezobalových obchodech atd.

7. Věděli jste, co znamená pojem oběhové hospodářství/cirkulární ekonomika?

povinná otázka, křížkem označte jednu odpověď

ano	ne

8. Je Vaše domácnost v určitých věcech cirkulární?

povinná otázka, křížkem označte jednu odpověď

ano	ne

Například: Třídíte odpady, aby mohly být následně recyklovány a dále využity. Raději výrobky opravíte, než je vyhodíte. Vrtačku si raději půjčíte od souseda, než abyste produkovali další "odpad" tím, že si koupíte svou. Nakupujete v bezobalovém obchodě.